

Ті, що співають у терні
Коллін Мак-Каллоу

Чуттєва та зворушлива історія кохання. Забороненого кохання, що долає роки і кілометри, обітниці і закони. Знову і знову три покоління жінок Клірі припускатимуться тих самих помилок, відвойовуючи в долі право на щастя. Для Меггі Клірі – це католицький священник Ральф де Брікассар. Та, заплативши за коротку мить ніжності найдорожчу ціну, втративши одного разу вкрадене в Бога, Меггі колись знайде відповідь, що змушує кидатися на тернину маленьку пташку з піснею любові...

Коллін Мак-Каллоу

Ті, що співають у терні

© Colleen McCullough, 1977

© Nemiro Ltd, видання українською мовою, 2017

© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», переклад та художнє оформлення, 2017

Є легенда про пташку, що співає лише раз у житті, співає милозвучніше за будь-яку істоту на всій землі. Щойно покинувши гніздо, ця пташина шукає тернину і не заспокоїться, аж поки не знайде. А потім, співаючи серед нещадно гострих гілок, врешті-решт настрикується на найдовшу та найгострішу колючку. Помираючи, вона долає біль і своїм співом перевершує жайворонка та солов'я. Лиш одна бездоганно-прекрасна пісня, ціна якої – життя. Але її заціпеніло слухає увесь світ, а Бог на небесах – усміхається. Бо найкраще досягається ціною великого болю... Принаймні так легенда каже.

Частина перша

1915-1917, Меггі

Восьмого грудня 1915 року Меггі Клірі відзначала свій четвертий день народження. Прибравши зі столу тарілки після сніданку, мати мовчки тицьнула їй коричневий паперовий пакунок і наказала вийти надвір. Тож Меггі присіла за ялівцевим кущем біля парадного в'їзду і почала нетерпляче сіпати та смикати. Маленькі пальці були слабкі й незграбні, а папір – товстий і цупкий; від нього йшов легенький запах універмагу містечка Вахіне[1 – Дівчина (полінезійською). (Тут і далі прим. пер.)], а це свідчило, що предмет у пакунку був – о, диво! – придбаний за гроші, а не передарований чи зроблений власноруч.

У кутку пакунка блиснуло щось золотисте, і Меггі з новою силою взялася за папір, заповзято лущачи його довгими нерівними смужками.

– Агнеса! Ой, та це ж Агнеса! – замилювалася вона і кліпнула, оглядаючи ляльку, що лежала у пошматованому паперовому кубельці.

То й справді було диво. У Вахіне Меггі була лише раз у житті, й то давним-давно, ще минулого травня, бо вона була слухняною дівчинкою. Але, сидючи високо в тарантасі поруч із матір'ю і намагаючись поводитися зразково, вона не змогла побачити багато через власне хвилювання і радісне збудження. Та все ж вона помітила Агнесу – красуню-ляльку на полиці універмагу, вбрану в кринолін із рожевого атласу, рясно оздобленого мереживними рюшами. І одразу ж охрестила її Агнесою, бо не знала іншого імені, достатньо елегантного для такого незрівнянно-чудесного створіння. Упродовж наступних місяців Меггі згадувала Агнесу, однак ні на що не сподівалася: власної ляльки Меггі не мала, а про те, що ляльок вигадали саме для маленьких дівчаток, вона ще не знала. Меггі бавилася свищиками, рогатками та подряпаними солдатиками, що стали непотрібними її братам; її руки часто бували брудними, а черевички – у багнюці. Їй навіть на думку не спадало, що Агнеса призначена для гри. Погладивши складки яскраво-рожевої сукні, прекраснішої за будь-яку з тих, що бачила на живих жінках, Меггі обережно підняла Агнесу. Лялька мала шарнірні руки й ноги, які поверталися навсібіч; навіть шия й талія – і ті були на шарнірах. Всією перлинами золотисте волосся Агнеси було елегантно укладене високою зачіскою в стилі помпадур; із-під легкої, як піна, мереживної хустки, скріпленої брошкою з перлами, видніла впадинка між блідими грудьми. Ретельно розфарбоване порцелянове обличчя навмисне не вкрили глянцем, щоб надати тонко підфарбованій «шкірі» природної матової текстури. З-під вій зі справжнього волосся поблискували блакитні очі, надивовижу схожі на очі живої людини – з темно-блакитним забарвленням райдужних оболонок. Меггі виявила, що коли нахилити ляльку горілиць, вона заплющить очі. На трохи підрум'яненій щоці видніла родимка, а крізь злегка розтулені темно-червоні губи Агнеси проглядали маленькі білі зубки. Меггі сіла, схрестивши ноги, вмостила зручніше, обережно поклала ляльку собі на коліна й дивилася на неї.

Вона так і сиділа за кущем ялівця, коли з'явилися Джек і Г'юї. Вони йшли, човгаючи по траві, що лишилася попід парканом – там, де її незручно косити. Волосся Меггі було типовим маячком Клірі – всім дітям їхньої родини, за винятком Френка, дісталася у кару чуприна з рудуватим відтінком. Джек підштовхнув брата й вишкірився. Вони розійшлися в різні

боки, вдаючи з себе поліціантів, що вистежують утеклого маорі. Та Меггі, яка сиділа тихенько щось мугикаючи, не почула їх, бо була надто захоплена Агнесою.

– Що там у тебе таке, Меггі? – гукнув Джек, підстрибнувши до сестри. – Нумо покажи!

– Еге ж – покажи! – хихикнув Г'юї, заходячи з протилежного боку.

Меггі міцно притиснула ляльку до грудей і похитала головою.

– Ні, вона моя! Мені її на день народження подарували!

– Покажи її нам, ну! Ми просто хочемо поглянути на неї.

Радість і гордість взяли гору, і Меггі показала братам ляльку.

– Погляньте, яка вона гарна! Її звуть Агнеса.

– Агнеса... Агнеса? – здивовано перепитав Джек, удавши, що мало не вдавився від огиди. – Яке сентиментальне й сопливе ім'я! Чому ж ти не назвала її Маргарет або Бетті?

– Тому що вона Агнеса!

Тут Г'юї помітив шарнір на ляльковому зап'ястку й аж присвиснув.

– Ти диви, Джеку, вона руками рухати може!

– Як це? Ану давай подивимося!

– Ні! – скрикнула Меггі й знову притиснула до себе ляльку. – Ні! Ви її зламаєте! Ой, Джеку, не забирай її, бо ти ж її зламаєш!

– Тьху на тебе! – Його брудні засмаглі руки міцними лещатами стисли зап'ясток Меггі. – А «кропивки» не хочеш? І не скигли, бо розповім Бобу. – З цими словами Джек крутнув її шкіру в протилежних напрямках так, що та аж побіліла від натягу, а Г'юї вхопив ляльку за спідницю і смикнув. – Ану віддай, бо зроблю по-справжньому боляче!

– Ні, Джеку, будь ласка, не треба! Ти ж її зламаєш, я знаю, що зламаєш! Благаю, не чіпай її! Не забирай ляльку, будь ласка! – Попри сильний біль у зап'ясті, вона не відпускала Агнеси, пхикала і хвицала ногами.

– Ось вона! – вигукнув Г'юї, коли лялька вислизнула з-під схрещених рук Меггі.

Заволодівши здобиччю, Джек та Г'юї захопилися нею не менше за Меггі: відразу ж стягнули з неї сукенку, спідниці та довгі розцяцьковані підштаники. Агнеса лежала гола, а хлопці смикали та крутили її навсібіч, скільки фантазії вистачало: то ногу їй заведуть за спину аж до потилиці, то повернуть голову так, що лялька втуплювалася очима у власну спину. Меггі стояла й плакала, але вони на те не зважали; дівчинці навіть не спадало на думку гукати на допомогу, бо в родині Клірі той, хто не міг за

себе постояти, не мусив розраховувати на поміч та симпатію. Це стосувалося й дівчат.

Ляльчине золотисте волосся розкуйовдилось, а перлини, блиснувши на сонці, полетіли в траву й погубилися там. Запилений черевик безжально втоптав кинуту сукню, вимазавши її атлас ковальським мастилом. Меггі стояла навколішки і похапцем збирала мініатюрні одежинки, щоб хлопці не завдали їм ще більшої шкоди, а потім нишпорили між стеблами трави там, де впали перлини. Сльози сліпили її, а душу переповнювало ще неznане відчуття горя, бо до цього дня вона не мала нічого, за чим можна було б горювати.

Френк випростався й кинув підкову, а та з сичанням впала у холодну воду. Останніми днями спина не боліла, тож, мабуть, він таки звик до ковальської роботи. Його батько зауважив би, що на це пішло чимало часу – аж півроку роботи в кузні. Та Френк краще розумів, скільки часу минуло, відтоді як він дізнався, що таке горно та ковадло: він міряв час не хвилинами та годинами, а ненавистю та огидою. Кинувши молот у спеціальний ящик, він тремтливою рукою відкинув із чола пасмо прямого чорного волосся і стягнув через голову старий шкіряний фартух. Його сорочка лежала в кутку на копиці соломи. Важкими кроками він рушив туди й на якусь мить зупинився, втупившись широко розкритими немиготливими очима в тріснуту стіну сараю так, наче її перед ним не було.

Він був по-підлітковому худорлявий і малий на зріст – не вищий за п'ять футів три дюйми, але завдяки роботі з молотом його плечі вже огорнули тверді горбики м'язів; бліда й бездоганно-чиста шкіра поблискувала потом. У його чорних очах та чорному волоссі вгадувався чужорідний відтінок, а повногубий рот та широкий ніс вирізняли його з родини Клірі: у жилах френкової матері текла кров предків-маорі, і в ньому вона далася взнаки. Йому було майже шістнадцять, тоді як Бобу ледь виповнилося одинадцять, Джекові десять, Г'юї – дев'ять, Стюартові – п'ять, а маленькій Меггі – три. Невдовзі він згадав, що цього дня Меггі «стукнуло» чотири, бо сьогодні ж восьме грудня. Френк вдягнув сорочку й вийшов із сараю.

Будинок стояв на вершечку невеликого пагорба, вивищуючись футів на тридцять над сараєм і стайнями. Як і всі будинки в Новій Зеландії, він був дерев'яний, розлогий і мав лише один поверх, бо вважалося, що коли трапиться землетрус, хоч якась частина споруди має встояти. Довкола будинку повсюдно ріс ялівець, о цій порі року всіяний пишними квітами. Трава була зелена й розкішна – як і всяка трава в Новій Зеландії; вона не жовтіла навіть взимку, коли іній часом лежав у затінку весь день, а тривале й м'яке літо надавало їй іще багатшого зеленого відтінку. Дощі падали тихо й лагідно, не завдаючи шкоди ніжній свіжості рослин, сніг не випадав, а сонце мало вдосталь сили, щоб плекати й вирощувати, а не виснажувати й висувувати. Лиха, що спіткали Нову Зеландію, з громовим гуркотом виривалися з черева землі, а не падали з неба. Тут панувало приглушене недобре передчуття, а ледь уловиме тремтіння та гупання передавалося через ступні ніг, бо під землею поверхнею ховалася сила, яка наводила побожний страх, сила такої моці, що тридцять років тому повністю знищила височенну гору; тоді з розщелин на схилах начебто безневинних пагорбів із завиванням виривалися струмені пари, вершини вулканів куріли димом, а в гірських ручаях текла тепла вода. Гучно булькотіли величезні озера багнюки, морські хвилі невпевнено плескотіли об стрімкі прибережні

скелі, адже, де буде берег під час наступного припливу, не знав ніхто, а земна кора місцями мала лише дев'ятсот футів товщини.

Однак це була привітна й красива земля. За будинком розляглася зелена, як смарагдова обручка Фіони Клірі, долина, поцяткована копичками кремового кольору, які зблизька виявлялися вівцями. Там, де звивисті пагорби впиралися в обрій світло-блакитного неба, здіймалася у височінь аж на десять тисяч футів гора Егмонт, що засніженими схилами занурювалася у хмари; її симетрія була такою бездоганною, що нею не втомлювалися милуватися навіть такі, як Френк, хто бачив її щодня.

Від сараю до будинку треба здолати досить нелегкий підйом, та Френк поспішав, бо знав, що відлучатися він не міг – батьків наказ був чіткий і недвозначний. За рогом будинку він побачив біля ялівцевого куща маленьку компанію.

Нещодавно Френк возив матір до універмагу по ляльку для Меггі. Він і досі дивувався: що ж наштовхнуло її на таку думку? Бо мати не мала схильності до непрактичних святкових подарунків – на них бракувало грошей, тому вона нікому й ніколи не купувала іграшок. Натомість дарувала всім своїм дітям одягу, поповнюючи на дні народження та різдвяні свята їхній скромний гардероб. Але, вочевидь, Меггі помітила ту ляльку під час своєї першої і поки що єдиної подорожі до міста, і Фіона про це не забула. Коли ж Френк спробував розпитати її, Фіона пробурмотіла щось про те, що кожній маленькій дівчинці потрібна лялька, і швидко змінила тему розмови.

Лялька лежала на дорозі, і Джек із Г'юї грубо й безжально крутили навсібіч її шарніри. Меггі стояла до Френка спиною і дивилася, як брати знущаються з Агнеси. Чепурненькі білі шкарпетки його сестрички спустилися зіжмаканими складками на чорні черевики, а у вузькому проміжку між ними та каймою святкової сукенки з коричневого вельвету рожевіли її ніжки. Копичка вишукано завитого волосся іскрилася на сонці й спадала каскадом із спини – ні золотисте, ні руде, а щось середнє. Білий тафтовий бантик, що тримав кучері, не даючи їм спадати на обличчя, обвис запилужений, у пилуці була й сукенка Меггі. В одній руці вона міцно стискала ляльчині одєжинки, а другою марно намагалася відштовхнути Г'юї.

– Ану облиште, байстрюки чортові! – гаркнув Френк.

Джек та Г'юї миттю скочили на ноги і, забувши про ляльку, прожогом чкурнули навтьоки: коли Френк лаявся, то втеча була найрозумнішим виходом.

– Ах ви ж хамлюги рудоволосі! Спробуйте ще хоч раз доторкнутися до тієї ляльки – і я надеру ваші маленькі сраки! – крикнув Френк їм навздогін.

Він нагнувся і, взявши Меггі за плечі, легенько струснув її.

– Ну, не плач! Припини – бачиш, вони вже втекли і більше ніколи не чіпатимуть твою ляльку, обіцяю тобі. Усміхнися, сьогодні ж твій день народження, еге ж?

Личко Меггі набрякло від плачу, по щоках струменіли сльози; дівчинка поглянула на Френка, і в її широко розплющених сірих очах було стільки

горя, що у хлопця до горла підкотився клубок. Він витягнув із кишені бриджів брудну ганчірку, незграбно витер Меггі обличчя, а потім затиснув їй носа.

– Сякай!

Меггі зробила, як він сказав, кинула плакати й гучно гикнула.

– Ой, Фр-Фр-Френку, вони ві-ві-відібрали у мене Агнесу! – скімлила вона, шмигаючи носом. – Вся її зачіска розпатлалася, а з во-во-волосся позлітали всі клясиві п-п-п-перлинки! Вони попадали в тр-тр-траву, і я ніяк не можу їх знайти!

Її очі знову заступили сльози, і кілька краплинок упали Френку на руку. Він трохи постояв, витріщившись на свою вологу шкіру, і злизав сльозинки.

– Що ж, доведеться їх знайти, еге ж? Але якщо плакатимеш, то не знайдеш нічого. І що це за сюсюкання дитяче? Ти ж уже півроку тому замість «клясиві» промовляла правильно – «красиві»! А тепер висякайся знову і підбери свою бідолашну... як там її?... Агнесу. Якщо ти її не вдягнеш, у неї будуть сонячні опіки.

Френк всадив сестру на краю стежини, обережно подав їй ляльку, а сам став навколішки в траві й повзав, вишукуючи перлини. Нарешті він радісно скрикнув, підняв руку й показав свою знахідку.

– Ось! Перша перлина! Я їх усі знайду, ти лишень почекай.

Меггі милувалася своїм найстаршим братом, поки той нишпорив у траві, час від часу піднімаючи руку з кожною знайденою перлиною; аж раптом пригадала, що Агнеса, напевне, має ніжну і вразливу шкіру, тож її може обпекти сонце, і почала зосереджено вдягати ляльку. Вона не помітила на ній якихось серйозних ушкоджень. Волосся Агнеси розтріпалося і тепер безладно висіло, а руки й ноги були брудні в тих місцях, де хлопчики смикали та стискали її, але все було в порядку і працювало. Волосся Меггі над вухами тримали черепахові гребінці; дівчинка висмикнула один із них і заходилася вичісувати волосся Агнеси – справжнє людське волосся, вибілене до кольору золотавої соломи, що майстерно трималося на основі з клею та марлі.

Коли Меггі невміло й незграбно намагалася розчесати велике скуйовджене пасмо, сталося нещастя: волосся відірвалося, геть усе, і повисло безладною копичкою на зубцях гребінця. І виявилось, що за широким гладеньким лобом Агнеси не було нічого – ні маківки, ні лисого черепа. Лише одна жаклива розвернена діра. Тремтячи від страху, Меггі нахилилася і зазірнула всередину ляльчиного черепа. Там проступали зворотні контури щік та підборіддя; крізь розтулені губи пробивалося світло, надаючи чорному силуету зубів виразно хижого вигляду. А зверху були очі Агнеси – дві моторошні кульки, що цокали, нанизані на дротину, яка жорстоко й немилосердно пронизувала ляльчину голову.

Меггі закричала – тоненько й пронизливо; відкинувши Агнесу геть, вона верещала, затуливши долонями лице, а її тіло здригалося від ридань. Невдовзі вона відчула, як Френк розчепив їй пальці й підняв на руки,

притиснувши обличчям до шиї. Дівчинка обхопила його руками і потроху вгамовувалася, аж поки близькість брата заспокоїла її, і мала відчула, як гарно він пахнув – кінями, потом та кузнею.

Коли ж Меггі притихла, Френк умовив її розповісти, що трапилося; він підняв іграшку, уставився поглядом у порожню ляльчину голову та спробував пригадати, чи був всесвіт його дитинства так само обтяжений химерними страхами. І пригадав, що його переслідували інші лячні привиди – привиди людей, недобрих поглядів і лихих чуток. Йому пригадалося сором'язливе й боязке обличчя матері, її постава, тремтіння її руки, коли вона тримала його за руку.

Що ж там побачила Меггі? Що її так вразило? Френку подумалося, що вона й анітрохи так не засмутилася б, якби у ляльки після втрати волосся почалася кровотеча. Кровотеча свідчила про життя, бо принаймні раз на тиждень у кого-небудь із родини Клірі неодмінно траплялася сильна кровотеча.

– Очі, її очі! – прошепотіла Меггі, намагаючись не дивитися на ляльку.

– Та у неї прекрасні очі, Меггі, – спантеличено пробурмотів Френк, зариваючись обличчям у волосся сестри. Воно було таке розкішне, таке барвисте!

Він аж півгодини умовляв її поглянути на Агнесу, ще півгодини витратив на те, щоб переконати її зазирнути в порожній череп. Френк показав сестрі, як працюють ляльчини очі, як ретельно вони припасовані, однак при цьому легко розплющуються й заплющуються.

– А тепер ходімо, бо час повертатися додому, – сказав він і підхопив сестру на руки, а лялька виявилася затиснутою між Меггі та його грудьми. – Попросимо маму полагодити Агнесу, еге ж? Виперемо й вигладимо її одєжинки і приклеїмо волосся. А ще я зроблю тобі гарні шпильки і повставляю в них оці перлинки, щоб ти могла робити ляльці такі зачіски, які тобі заманеться.

Фіона Клірі чистила на кухні картоплю. Надзвичайно вродлива білява жінка трохи нижча від середнього зросту, але з суворим виразом обличчя, вона мала прекрасну фігуру й тендітний стан; анітрохи не змарніла, попри те що виносила аж шістьох дітей. На ній було довге плаття з сірого ситцю, поділ якого торкався бездоганно чистої підлоги, а зверху на ньому величезний білий фартух, одягнений через ший і зав'язаний на талії хрустким бездоганно красивим бантом. Увесь час зранку до ночі вона товклася на кухні та на городі, і її короткі й міцні чоботи протоптали замкнуту стежку – від плити до пральні, потім – до городу та мотузків для білизни, а звідти – назад до кухні.

Поклавши ножа на стіл, вона пильно поглянула на Френка й Меггі, і куточки її красивого рота невдоволено опустилися.

– Меггі, я дозволила тобі вдягнути найкращу святкову сукню з умовою, що ти її не забрудниш. А ти лишень поглянь на себе, замазуро!

– Мамо, вона не винувата, – втрутився Френк. – Джек та Г'юї відібрали в неї ляльку, щоб роздивитися, як рухаються її руки та ноги. Я пообіцяв Меггі, що ми її полагодимо, і вона буде як нова. Ми зможемо, правда ж?

– Дай-но погляну. – Фі простягнула руку і взяла ляльку.

Вона була мовчазною жінкою, не схильною до спонтанних розмов. Ніхто не здогадувався, що в неї на думці, навіть її чоловік; обов'язок виховання дітей вона поклала на нього і виконувала все, що він наказував, без коментарів та заперечень, вдаючись до них лише в ситуаціях абсолютно екстраординарних. Якось Меггі підслухала, як хлопці перешіптувалися між собою: мати поважала і побоювалася татка не менше, ніж вони, але якщо це й справді було так, то своє ставлення до нього вона ховала під непроникною маскою непохитного спокою. Вона ніколи не сміялася й ніколи не втрачала самовладання.

Скінчивши огляд, Фі поклала Агнесу на кухонний стіл біля плити і поглянула на Меггі.

– Завтра вранці я виперу їй одягу і зроблю зачіску. А сьогодні увечері Френк викупає ляльку і приклеїть їй волосся.

Ці слова прозвучали не заспокійливо, а прозаїчно й діловито. Меггі кивнула і непевно всміхнулася. Інколи їй страшенно хотілося, щоб мама розсміялася, але марними були її сподівання. Вона відчувала, що між ними існує щось особливе, щось таке, чого не було між батьком та хлопцями, але це «щось» ховалося за цією прямою спиною, за ногами, що ніколи не стояли на місці. Мама лише байдуже кивала, граційно шелестіла широченними спідницями від плити до столу і працювала, працювала, працювала...

З усіх дітей лише Френк здатен був бачити, що Фі постійно й невиліковно зморена. Бо роботи навалилося стільки, що ні за які гроші не переробиш, часу бракувало, а рук – лише одна пара. Фіона чекала, коли Меггі подорослішає, щоб допомагати; мала вже виконувала деякі прості завдання, але у свої чотири роки вона не могла істотно зменшити материне навантаження. Шестеро дітей, і серед них лише одна дівчина, до того ж – наймолодша. Усі знайомі Фіони і заздрили їй, і співчували, але їхнє співчуття ніяк не могло зменшити обсяг роботи, яку треба було виконувати. В її кошику для шиття купю лежали ще не заштопані шкарпетки, на в'язальних спицях стриміла чергова шкарпетка, а тут іще Г'юї виростав зі светрів так швидко, що Джек не встигав віддавати йому свої.

Педрік Клірі суто випадково провів удома тиждень, на який припав день народження Меггі. До початку сезону стрижки овець було достатньо часу, тому він працював неподалік домівки – то орав, то саджав. За фахом він був стригалем овець. Це була сезонна робота, що тривала від середини літа до кінця зими, коли розпочиналося ягтіння овець. Зазвичай йому легко вдавалося знайти роботу, щоб перебитися весну і перший місяць літа: він допомагав у ягтінні овець, орав або пособляв двічі на день доїти корів комусь із тутешніх фермерів-молочарів. Педрік вирушав туди, де була робота, полишаючи родину напризволяще у великому старому будинку, щоб та виживала, як могла. Саме цим – виживанням – і займалися ті нечисленні люди, яким не пощастило мати клопоть землі.

Педрік повернувся додому невдовзі після заходу сонця, коли запалили лампи і мерехтливі тіні витанцьовували на високій стелі. Хлопці скупчилися на веранді – гралися з жабою, всі, окрім Френка. Педрік знав, де його старший син, бо від стосу дров чулося розмірене цюкання сокири. Він зупинився на веранді рівно на хвилину, яка знадобилася для того, щоб дати легенький запотиличник Джеку і крутнути Боба за вухо.

– Нумо допоможіть Френку дрова рубати, малі лінюхи! І краще зробити це до того, як мама подасть на стіл чай, інакше я з вас три шкури здеру!

Педрік кивнув Фіоні, яка поралася біля плити. Він її не обійняв і не поцілував, бо вважав такі вияви симпатії годящими лише для спальні. Коли він заходився зчищати палицею багнюку, присохлу до чобіт, до нього пристрибом підбігла Меггі з його капцями в руках. Педрік поглянув на малу і просявав: щоразу, коли він бачив Меггі, йому на думку приходила згадка про диво. Дівчинка була така гарненька, мала таке чудове волосся; він взяв її довгий кучерик і, потягнувши, випрямив його, а потім відпустив і дивився, як той, підстрибуючи та гойдаючись, знову стає на місце. Взявши малу на руки, Педрік пішов до єдиного зручного стільця на кухні – віндзорського стільця з прикріпленою до сидіння подушечкою, що стояв побіля каміна. Тихо зітхнувши, він сів, витягнув люльку й недбало вибив з неї на підлогу рештки тютюну. Меггі встигла в нього на колінах, обхопила рученятами за ший і, піднявши до батька гарненьке личко, почала свою вечірню гру: роздивлялася, як світло проблискує крізь коротку щетину його золотистої бороди.

– Як ся маєш, Фі? – спитав Педрік Клірі дружину.

– Нормально, Педді. Ти впорався сьогодні з отим нижнім лужком?

– Так, зробив геть усе. Завтра вранці зможу взятися за верхній. Але ж як я зморився, Боже милосердний!

– Ще б пак. Мак-Ферсон знову дав тобі оту вередливу стару шкапу?

– Авжеж! Чи дасть він мені чалого коня, щоби шкапу взяти собі?! Здається, у мене руки повисмикувалися з суглобів. Клянуся, це найвередливіша кобила в усій Новій Зеландії!

– Не переймайся. У старого Робертсона всі коні добрі, а ти скоро будеш у нього.

– Думаю, не скоро. – Педрік набив люльку грубим тютюном і витягнув вощений гніт із великого глека, що стояв біля плити. Потім швидко тицьнув ним у вогонь, злегка прочинивши дверцята, – і гніт зайнявся. Він відкинувся на спинку стільця й так міцно присмоктався до люльки, що вона аж забулькотіла. – Ну, як воно – почуватися чотирирічною, Меггі? – спитав він доньку.

– Дуже добре, татку.

– Мама зробила тобі подарунок?

– Ой, татку, а як ви з мамою здогадалися, що мені хотілося Агнесу?

- Агнесу? - він зиркнув на Фіону і запитально підвів брову. - То її ім'я
- Агнеса?

- Так. Вона така гарна, татку. Цілий день на неї дивилася б.

- Їй пощастило, що вона має на що дивитися, - похмуро зауважила Фіона. -
Джек та Г'юї відняли ляльку в бідолашної Меггі, та ще й розгледіти її як
слід не встигла.

- Що ж, хлопці є хлопці. Вони дуже пошкодили ляльку?

- Та ні. Нічого такого, що не можна було б полагодити. Френк застукав їх
на гарячому, то вони не встигли завдати непоправної шкоди.

- Френк? А що він тут робив? Він мав цілий день бути в кузні! Треба
вчасно зробити Гантеру ворота.

- Він працював на кузні цілий день. А сюди навідався по якийсь
інструмент, - швидко відказала Фіона, бо знала: Педрік був до Френка аж
занадто немилостивий.

- Ой, татку! Френк - мій найкращий брат! Він врятував мою Агнесу від
убивства, а після чаю приклеїть їй волосся.

- Це добре, - сонно мовив батько, відхиляючи голову на спинку, і заплющив
очі.

Біля печі було жарко, але він, здавалося, цього не помічав; на лобі йому
виступили блискучі краплини поту. Заклавши руки за голову, батько
задрімав.

Саме від Педріка Клірі його дітям дісталось густе кучеряве волосся з
рудуватими відтінками. Утім, ніхто з них не успадкував його яскраво-руді
чуприни. Він був невисокий чоловічок, немов зроблений зі сталевих
стрижнів та пружин. Його ноги викривилися дугою через те, що все життя
він провів верхи на конях, а руки видовжилися після довгорічної стрижки
овець. Його груди та руки вкривав скуйовджений золотистий пух, і, якби
Педрік був чорнявий, це здавалося б огидним. Зрештою він мав яскраво-
блакитні очі зі зморшками від постійного примружування - як у моряка, що
йому доводиться безперервно вглядатися в далечінь; обличчя приємне, з
веселою усмішкою, завдяки якій інші чоловіки з першого ж погляду
відчували до нього симпатію; величний ніс - справжній римський ніс, який,
вочевидь, дещо спантеличував його ірландських товаришів, але Ірландія
завжди була країною невдах. Педрік і досі розмовляв швидко, з
малозрозумілим ірландським акцентом графства Голвей, трохи шепелявив і
промовляв у кінці слів «с» замість «т». Але двадцять років життя під
екватором таки змінили його манеру говорити, і його мова дещо
уповільнилася - як у старого годинника, що потребував, щоб його добряче
завели. Педрік був щасливою людиною, бо примудрявся легше за інших
зносити важке життя з його надсильною працею, і, хоча він був
прихильником жорсткої дисципліни та мав важку руку, всі його нащадки, за
винятком одного, обожнювали батька. Якщо бракувало хліба, він обходився
без нього; якщо поставав вибір між купівлею нової одягу для нього або ж

для когось із дітей, батько обходився без нової одежі. По-своєму, але це було набагато промовистішим виявом батьківської любові, аніж тисяча нічого не вартих поцілунків. Педрік був чоловіком запальної вдачі й колись навіть убив одного чоловіка. Але доля була на його боці: той чоловік був англійцем, а з гавані Дан Лаоґер саме вирушав із припливом корабель до Нової Зеландії.

Фіона підійшла до задніх дверей і гукнула:

– Чай!

Один за одним до кімнати повільно увійшли хлопці, останнім зайшов Френк з оберемком дров і кинув їх до великого ящика біля печі. Педрік поставив Меггі на підлогу і пішов у протилежний кінець кухні до голови саморобного обіднього столу, хлопці повсідалися з боків, а Меггі видерлася на вершечок дерев'яного ящика, який батько поставив на стілець поруч себе.

Фіона розклала їжу по обідніх тарілках на кухонному столі швидше і вправніше за будь-яку офіціантку й рознесла їх по дві за раз усім присутнім: спочатку Педді, потім Френку і так далі аж до Меггі. Себе вона обслужила останньою.

– Тю-у-у! Знову тушковане м'ясо! – скрикнув Стюарт, беручи в руки ніж і виделку. – Мабуть, судилося мені все життя ним харчуватися!

– Їж і не тринди! – гаркнув на нього батько.

Великі тарілки були завалені їжею: на них щедрими порціями лежали варена картопля, тушкова ягнятина та зірвані того ж ранку на городі боби. Попри приглушені стогони та невдоволене бурчання, всі, зокрема і Стюарт, до блиску вичистили хлібом спорожнені тарілки, а потім підхарчилися бутербродами з маслом та варенням із місцевого агрусу. Фі присіла і похапцем поїла, потім швидко підвелася і знову поквапилася до кухонного столу, де розклала по великих супних тарілках купу бісквітів, просякнутих варенням і щедро политих солодким кремом. Фіона рознесла їх так само – по дві тарілки за кожну ходку – і нарешті сіла, полегшено зітхнувши: тепер вона зможе спокійно поїсти.

– Ой, ти диви! Пудинг із варенням! – вигукнула Меггі й потицяла в крем ложкою, аж поки протекло варення, утворивши рожеві смужки на жовтому тлі.

– Еге ж, моя маленька Меггі, сьогодні – твій день народження, тому мама приготувала твій улюблений пудинг.

Цього разу ніхто не бурчав і не стогнав із досади; хоч який би був пудинг, а наминали його з великим ентузіазмом: у родині Клірі таки полюбляли солодке.

Та, попри чималу кількість крохмалистої їжі, ніхто в сім'ї не мав ані фунту зайвої ваги, бо кожна її дешиця витрачалася під час роботи або розваг. Овочі та фрукти споживалися за їхню корисність, але саме хліб, картопля, м'ясо та гарячі поживні пудинги запобігали фізичному виснаженню.

Фіона налила кожному по чашці чаю з гігантського чайника, але дітлахи з чоловіком іще з годину сиділи за столом – розмовляли, сьорбали чай або читали. Педді пихкав люлькою, встромивши носа в бібліотечну книгу, Фі постійно доливала чай, Боб також занурився в читання, а молодші діти ділилися планами на завтра. Парафіяльна школа закрилася на довгі літні канікули, хлопці були тепер вільні, і їм не терпілося приступити до виконання призначених їм робіт по дому та городу. Боб мав підфарбувати дещо у будинку, на Джеку з Г'юї були дрова, надвірні господарські споруди та доіння, а Стюарт відповідав за овочі. Після шкільних мук це було для них заіграшки. Фіона мовчала, а Френк сидів, зморено опустивши плечі, й сьорбав чай чашку за чашкою. Час від часу Педді відривався від книги і додавав до списку ще якусь роботу.

Нарешті Фі поманила до себе Меггі, всадовила її на стільчик і вправно заплела доньці волосся стрічечками тканини – час було вкладатися спати їй зі Стю та Г'юї; Джек та Боб умовили матір не вкладати їх і вийшли надвір погодувати собак. Френк поклав Агнесу на кухонний стіл і заходився клеїти їй волосся. Педрік потягнувся, згорнув книжку і поклав люльку до величезної райдужної мушлі, яка слугувала йому попільницею.

– Ну що, мати, піду спати.

– Добраніч, Педді.

Фі прибрала зі столу тарілки і зняла з гака на стіні великий емальований таз. Поставила на протилежний від Френка бік, взяла з печі масивний чавунний чайник і налила гарячої води; розвела окріп холодною водою і, поколотивши в тазу милом у маленькому дротяному кошику, помила й виполоскала тарілки, а потім поскладала їх стосом біля тазу.

Френк возився з лялькою, не піднімаючи голови, але, коли стос тарілок перетворився на чималеньку гору, мовчки підвівся, узяв рушник і почав їх витирати. Він рухався між кухонним столом та шафою для посуду з легкістю людини, що робила це не вперше. То була таємна й небезпечна гра, у яку вони грали з матір'ю, бо найсуворішим правилом у царстві Педді був чіткий розподіл повноважень. Домашню роботу мала виконувати жінка, і по-іншому їй бути не могло. Жоден чоловік у родині не мав права торкатися жіночої роботи. Однак щовечора, коли Педді йшов спати, Френк допомагав матері, а та навмисне відтягувала миття посуду до того моменту, поки почується стукіт капців, що їх Педді скинув на підлогу. Бо Педді, знявши їх, вже ніколи не повертався на кухню.

Фіона ніжно поглянула на Френка.

– Не знаю, що б я без тебе робила, синку. Але ти не мусиш допомагати мені. Бо до ранку не встигнеш відпочити.

– Та то нічого, мамо. Нічого зі мною не станеться, якщо я допоможу тобі витерти кілька тарілок. Я мушу хоч трохи полегшувати тобі життя.

– Це ж моя робота, Френку. І я не нарікаю.

– От якби ми несподівано розбагатіли і ти змогла б найняти служницю!

- Не вигадуй, чого нема. - Мати витерла почервонілі руки рушником для посуду і, схрестивши їх на грудях, тихо зітхнула. Вона поглянула на сина трохи занепокоєно, бо відчула, що його невдоволення сильніше за звичне нарікання трудяги на свою гірку долю.

- Френку, не варто будувати грандіозні плани. Бо, окрім халепи, нічого з того не буде. Ми - робочі люди, а це означає, що нам не судилося розбагатіти і найняти служницю. Задовольняйся тим, що маєш, будь тим, ким є. Коли ти таке кажеш, ти ображаєш татка, а він на це не заслуговує. Він не пиячить, не грає в карти і працює заради нас, як віл. Він ані копійки не залишає собі з зароблених грошей - все витрачається на нас із тобою.

Мускулисті плечі Френка роздратовано смикнулися, а смагляве обличчя посуворішало.

- А що поганого в тому, щоб хотіти від життя більше, ніж важкої й нудної праці? Хіба це погано, коли мені хочеться, щоб ти найняла служницю?

- Це погано тому, що так не буде! Ти ж знаєш, що ми не маємо грошей на твоє навчання в школі, а якщо ти не матимеш змоги ходити до школи, то ти станеш лише чорноробом, і ніким іншим! Твоя вимова, твій одяг і твої руки свідчать, що ти заробляєш на життя важкою фізичною працею. Як каже татко, «людина з мозолястими руками - це чесна людина».

Френк стеновав плечима й більше нічого не сказав. Склавши вимиті тарілки, Фіона витягнула свій кошик для шиття та сіла в крісло Педді біля каміна, а Френк повернувся до лагодження ляльки.

- Бідолашна Меггі! - раптом вихопилося в нього.

- Що таке?

- Коли ці поганці знущалися з її ляльки, вона стояла поруч і плакала так, наче її світ розпався на шматки і вже не варто жити. - Він поглянув на ляльку з частково приклеєним волоссям. - Це ж треба було таке ім'я придумати - Агнеса! Звідки ж вона його взяла?

- Напевне, вона чула, як я розповідала про Агнесу Фортеск'ю-Сміт.

- Коли я відібрав у хлопців ляльку й віддав їй, вона зазирнула Агнесі в голову і мало не померла від страху. Щось у ляльчиних очах нажахало Меггі, але я точно не знаю, що саме.

- Їй завжди ввижається те, чого нема.

- Шкода, що бракує грошей на школу. Дітлахи такі кмітливі.

- Ой, Френку! Якби побажання були кіньми, то жебраки їздили б верхи, - зморено зауважила мати. Тремтливою рукою Фіона потерла очі й глибоко встромила в'язальні спиці в клубок сірої вовни.

- Більше не можу. Я так втомилася, що погано бачу.

- Йди спати, мамо. Я задмухаю лампи.

- Після того як пошурую в каміні.

- Я сам. - Френк підвівся з-за стола і заховав красиву порцелянову ляльку на кухонному столі за формою для випічки тортів - подалі від гріха. Втім, він не надто переймався тим, що Джек та Г'юї знову спробують заволодіти Агнесою: вони боялися його помсти ще більше, ніж батькової, бо Френк мав дещо злостиву вдачу. У спілкуванні з матір'ю та сестрою це не виявлялося, а от молодші хлопці потерпали добряче.

З болем у серці Фіона дивилася на сина; було в ньому щось відчайдушне й несамолюбне, якийсь виразний неспокій, що провіщав лихо. От якби між ним та батьком була злагода! Але вони один одного терпіти не могли й без упину сперечалися. Може, Френк занадто турбувався про матір і співчував їй, а може, він таки був трохи матусиним синком. Якщо це так, то це її провина. Та, певно, у Френка добре й любляче серце, він хотів трохи полегшити їй життя. І вкотре вона спіймала себе на думці, що жде не діждеться, коли Меггі стане достатньо дорослою і зніме тягар із Френкових плечей.

Фіона взяла зі стола маленьку лампу, потім знову поставила її і підійшла до Френка, який закладав дрова у піч через широкі дверцята й возився з димовою заслінкою. На руках у нього помітно проступали вени, а долоні й пальці були такі брудні, що, здавалося, їх вже ніколи не відмити. Фіона сором'язливо простягнула руку і прибрала пасмо волосся, що впало синові на очі, - то був максимум ніжності, на який вона була здатна.

- Спасибі тобі, Френку, і добраніч.

Тіні прожогом кинулися навтьоки від світла, що наближалось, - то Фіона з лампою в руках тихо пройшла у двері до передньої частини будинку.

Перша спальня належала Френку та Бобу; Фіона безшумно штовхнула двері, високо підняла лампу, і її світло хлинуло потоком на подвійне ліжко в кутку. Боб лежав на спині з відвислим роззявленим ротом і раз у раз звивався і посмикувався, мов пес. Фіона підійшла до ліжка і перевернула Боба на правий бік, щоб йому не наснився важкий кошмар, а потім трохи постояла, дивлячись на сина. Який же ж він схожий на Педді!

У сусідній кімнаті, міцно притулившись один до одного, немов пасма в заплетеній косі, спали Джек та Г'юї. От негідники! Постійно бешкетують, але немає в них зла. Фіона спробувала було розсунути братів по різні боки і хоч якось поправити зібгані ковдри та простирадла, та даремно: дві кучеряві руді голівки трималися купи. Тихо зітхнувши, Фіона облишила їх. Як Джек та Г'юї примудрялися виспатися під час такого «спання», залишалося поза межами материного розуміння, але, схоже, братам такий сон ішов на користь.

Кімната, де спали Меггі та Стюарт, була надто тьмяною та похмурою для маленьких дітлахів: із коричневим лінолеумом на підлозі та густо-коричневими стінами без жодної картини чи малюнку. Втім, вона була такою самою, як і решта спалень.

Стюарт спав на животі, з-під ковдр його майже не було видно, тільки вкрита нічною сорочкою сідниця стирчала в тому місці, де мала бути його голова, а головою малий притиснувся до колін. Фіона вкотре здивувалася, як йому вдається не задихнутися, обережно просунула руку під простирadlo – і заціпеніла: знову напудив! Що ж, доведеться чекати до ранку, коли й подушка буде мокра. Стю завжди так робив, а потім перевертався – і знову пудив. Утім, усього один сцикун з п'яти хлопців – це не так вже й погано.

Меггі, смокчучи великий палець, скрутилась маленьким калачиком, а волосся, закріплене ганчірочками, розсипалося довкола її голови. Єдина дівчина в сім'ї. Удостоївши доньку лише побіжним поглядом, Фі вийшла з кімнати: у Меггі не було нічого загадкового, бо вона була жіночої статі. Мати знала, якою буде її доля, і не відчувала до неї ні заздрощів, ні жалю. З хлопцями було інакше: вони дивовижні, чоловіки, що якимсь чудесним алхімічним чином матеріалізувалися з її жіночого тіла. Звісно, без їхньої допомоги важко було поратися в хаті, але воно того варте. З усіх однолітків сини Педді найбільше були схожі на свого батька. Коли чоловік породжує синів, то він – справжній мужчина.

Фіона нечутно причинила двері своєї спальні й поставила лампу на комод. Занімілими пальцями розстебнула вона численні гудзики від закритого коміру сукні до стегон, а потім стягнула її з рук. Знявши бретельки ліфчика і міцно притискаючи його до грудей, вона натягнула, звиваючись, нічну фланелеву сорочку. І тільки коли її тіло було пристойно прикрито, Фіона зняла з себе підштаники та неміцно затягнутий корсет. Розсипалося по плечах золотисте волосся, зав'язане удень тугим вузлом, а шпильки опинилися в морській мушлі на комоді. Але навіть волосся, хоч яке прекрасне воно було – густе, блискуче та пряме, – свобода не дозволялася: Фіона підняла лікті над головою і почала швидко заплітати його в косу. А потім вона обернулася і, мимоволі затамувавши дух, зиркнула на ліжко. Педді спав, і вона рвучко видихнула з полегшенням. І не тому, що їй не подобалося, коли чоловік перебував у відповідному настрої, бо Педді був сором'язливим, ніжним і вмілим коханцем. Поки Меггі не подорослішає на два-три роки, ростити ще одну дитину буде дуже важко.

2

По неділях, коли Клірі ходили до церкви, Меггі залишалася вдома з одним із старших хлопців; їй нетерпеливелося подорослішати, щоб теж відвідувати службу. Педрік Клірі дотримувався тієї думки, що малим дітям не місце в будь-якому іншому домі, окрім власного, і це поширювалося й на молитовний дім. Лише тоді, коли Меггі піде до школи і навчиться подовгу сидіти непорушно, її можна буде пускати до церкви. Але до того – у жодному разі. І щонеділі вона, самотня, стояла біля ялівцевого куща збоку від парадних воріт і дивилася, як уся родина набивалася у старий тарантас, а один із братів, котрому довірили доглядати за нею, вдавав, що то є велика радість – уникнути відвідин служби. Єдиним із Клірі, кому подобалося відокремлюватися від решти, був Френк.

Релігія була невіддільною частиною життя Педді. На його шлюб із Фіоною католицький священник погодився вкрай неохоче, бо вона була парафіянкою англіканської церкви. І хоча Фі й відмовилася від своєї віри заради Педді, його віру приймати вона не стала. Важко сказати чому, хоча одна причина була очевидною: Армстронги походили з древнього роду першопрохідців, ширих англіканців, а Педді був іммігрантом без шеляга в кишені, до того ж ірландцем. Армстронги з'явилися в Новій Зеландії ще до прибуття перших «офіційних» поселенців, а це було своєрідним паспортом, що засвідчував належність до колоніальної аристократії. Армстронги про Фіону сказали лиш одне: її шлюб із Педріком був мезальянсом.

Родерік Армстронг заснував новозеландський клан у дуже цікавий спосіб. Усе почалося з події, яка справила величезний вплив на Англію вісімнадцятого сторіччя: з Війни за незалежність в Америці. До 1776 року щорічно понад тисячу дрібних порушників відправляли морем до Вірджинії та до Північної й Південної Кароліни, продаючи їх там у кабалу, не кращу за рабство. Тогочасне британське правосуддя було немилосердним та безжальним: убивство, підпал, загадковий злочин під назвою «видавати себе за циганів», а також крадіжка на суму понад шилінг каралися шибеницею. Скоєння ж дрібного злочину тягло за собою заслання порушника до Америки на термін, що визначався тривалістю решти його життя.

Та 1776 року Америку «закрили», й Англія опинилася в ситуації, коли кількість засуджених швидко зростала, а подіти їх нікуди. В'язниці були забиті вщент, тому надлишок в'язнів розміщували в трюмах старих кораблів, що стояли на якорі у гирлах річок. Щось треба було робити, і вихід знайшли. З величезною неохотою (бо це означало витрату кількох тисяч фунтів) капітану Артуру Філіпу наказали плисти до Великої південної землі. Це сталося 1787 року. Його флот з одинадцяти кораблів перевозив понад тисячу каторжників, а також матросів, морських офіцерів і загін морських піхотинців. Та це не була славетна одисея у пошуках свободи. Спливло вісім місяців, і наприкінці січня 1788 року флот прибув до бухти Ботані-бей. Його божевільна величність король Георг Третій знайшов нове звалище для своїх каторжан – колонію Новий Південний Уельс.

1801 року Родеріка Армстронга, якому виповнилося лише двадцять один, засудили до довічного заслання на каторгу. Наступні покоління Армстронгів наполягали, що він походив із дворянської родини з графства Сомерсет, яка розорилася через американську революцію, і що жодного злочину Родерік не скоював. Утім, ніхто з нащадків не виказав особливого ентузіазму, щоб скласти славетний родовід їхнього предка; вони купалися в променях його слави і трохи фантазували.

Та хоч якими були походження та статус Родеріка Армстронга в англійському суспільстві – він був чоловіком запальної вдачі. Впродовж восьми місяців невимовно жакливого подорожі до Нового Південного Уельсу він зарекомендував себе впертим і непоступливим каторжанином і своїм небажанням помирати заслужив повагу до себе з боку корабельного начальства. По прибутті до Сіднея 1803 року Родерік став більш непокірливим, і його вислали кораблем на острів Норфолк до в'язниці для невинуватих. Ніщо не могло змінити його поведінку: його морили голодом; його кидали до камери настільки тісної, що там не можна ані сісти, ані лягти; його били батогами, перетворюючи на криваве місиво; його приковували ланцюгами до скелі у морі й чекали, поки він почне

захлинатися. А він сміявся зі своїх мучителів – скелет у рваному ганчір'ї, без жодного зуба в роті й без жодного живого місця на шкірі, живлений зсередини вогнем злості та гордині, який, здавалося, ніщо не могло загасити. На початку кожного дня Родерік зусиллям волі налаштовував себе вижити, а наприкінці кожного дня він триумфально всміхався, виявивши, що він не помер і досі живий.

1810 року його перевели на Землю Ван-Дімена в групу каторжників, скutih одним ланцюгом, які мали вирубувати дорогу в твердому пісковикі за містом Хобарт. За першої ж нагоди він пробив кайлом груди поліціанту, що командував їхньою експедицією; з десятима іншими каторжниками жорстоко убив іще п'ятьох поліціантів: потроху, дюйм за дюймом вони зрізали з них плоть, аж поки ті не померли в муках, волаючи від жахливого болю. І каторжники, і їхні охоронці були тваринами, примітивними істотами, чії емоції відмерли і дегенерували до рівня недолуків. Для Родеріка Армстронга втекти з неволі, залишивши своїх мучителів неушкодженими або вбити їх швидко, без мук, було те саме, що змиритися зі статусом каторжанина.

Харчуючись ромом, хлібом та в'яленим м'ясом, забраними у вбитих поліціантів, одинадцатеро втікачів пробралися в собачий холод крізь дощовий ліс. Здолавши багато миль, вони вийшли до китобійні міста Хобарт, де викрали баркас і вирушили через Тасманське море без харчів, води та вітрил. Коли баркас викинуло на безлюдний західний берег новозеландського Південного острова, Родерік Армстронг та ще двоє чоловіків були й досі живі. Він ніколи не розповідав про ту неймовірну подорож, але ходили чутки, що ті троє вижили, бо вбивали та їли своїх слабших супутників.

Минуло дев'ять років відтоді, як Родеріка вислали з Англії. Він був іще молодим чоловіком, але скидався на шістдесятилітнього діда. Коли ж 1840 року до Нової Зеландії прибули перші офіційно дозволені поселенці, він вже відкусив собі чималий шмат землі в багатому кентерберійському районі Південного острова, «одружився» з маорійкою й обзавівся виводком із тринадцяти гарненьких напівполінезійських дитинчат. На 1860 рік Армстронги були представниками колоніальної аристократії; вони посилали нащадків чоловічої статі навчатися до Англії, а винахідливою хитрістю та пожадливістю цілковито й неспростовно довели, що вони й справді є нащадками того визначного й страхітливого чоловіка. Онук Родеріка, Джеймс, 1880 року породив Фіону, єдину доньку серед своїх дітей, а їх було в нього аж п'ятнадцатеро.

Якщо Фіона й сумувала за більш аскетичними протестантськими обрядами свого дитинства, то ніколи про це не казала. Вона толерантно ставилася до релігійних переконань Педді й відвідувала разом із ним службу, піклуючись про те, щоб її діти молилися лише католицькому Богу. Утім, через те, що вона сама так і не стала католичкою, декотрих дрібних деталей бракувало: подячної молитви перед їжею, молитви на ніч чи щоденних виявів благочестя.

Меггі ніколи не бувала від дому далі за кузню та сарай, окрім єдиної подорожі до Вахіне півтора року тому. Уранці того дня, коли вона вперше мала піти до школи, мала так розхвилюватися, що виблювала свій сніданок, і її швидко віднесли до спальні, щоб помити і перевдягнути. Новий гарненький темно-синій костюмчик із великим матроським комірцем з неї

зняли, а натомість вдягнули жакливу коричневу сукню з напіввовняної матерії, що застібалася під саму шию, від чого Меггі здавалося, що вона її душить.

– І заради Бога, Меггі, наступного разу, коли почуватимешся зле, неодмінно скажи мені! Не сиди й не жди, поки буде запізно й мені доведеться прибирати після тебе місиво і прати твої речі! А тепер поквася, бо, якщо ти спізнишся на дзвінок, сестра Агата неодмінно відшмагає тебе різкою. Поводься як слід і поважай своїх братів.

Коли Фіона нарешті випхала Меггі за двері зі старим потертим ранцем, у якому лежали бутерброди на обід, Боб, Джек, Г'юї та Стю нетерпляче підстрибували біля парадних воріт.

– Мерщій, Меггі, бо спізнаємося! – гукнув Боб і рушив у путь.

Меггі побігла наздоганяти братів, бо їхні силуети вже розпливалися вдалині.

Було по сьомій ранку, і лагідне осіннє сонце, що кілька годин тому піднялося над обрієм, встигло висушити росу на траві; лишилася тільки там, де була глибока тінь.

Дорога до Вахіне – колія, вибита в ґрунті колесами возів і тарантасів, – дві яскраво-червоні стрічки, розділені широкою смугою яскраво-зеленої трави. По обидва боки колії рясніли білі лілії та помаранчеві настурції, а охайні дерев'яні паркани охороняли сусідню маєтність від зловмисників.

Боб завжди ходив до школи попід парканами, що тягнулися праворуч від дороги, несучи свій шкіряний ранець на голові, замість як треба – на спині. Паркани ліворуч належали Джеку, а сама дорога лишалася трьом наймолодшим Клірі. На вершечку високого крутого пагорба, на який вони видряпалися з темної впадини, дорога на Робертсон зливалася з дорогою на Вахіне; тут діти трохи перепочили, засапано хекаючи – п'ять рудих гало на тлі неба з ріденькими хмаринками, схожими на овечій пух. Перед ними розлягалася найкраща частина шляху – униз по схилу. Узнявшись за руки, дітлахи галопом помчали порослим травною узбіччям, аж поки воно не зникло у густому сплетінні квітів понад парканом маєтності пана Чепмена. Дітвора страшенно жалкувала, що не має часу прослизнути попід парканом і покотитися далі вниз, немов округлі валуни.

Від домівки Клірі до Вахіне було п'ять миль, і, коли Меггі побачила вдалині телеграфні стовпи, її ноги вже тремтіли від втоми, а шкарпетки посповзали. Нашорошивши вуха на шкільний дзвінок, що мав невдовзі пролуhati, Боб нетерпляче зиркнув на сестру, що пленталася позаду, час від часу скрушно ойкаячи та підсмикуючи підштаники. Її обличчя розпашілося, порожевіло і раптом незвично зблідло. Боб досадливо зітхнув, передав свій ранець Джеку й обтер спітнілі долоні об штанці.

– Йди-но сюди, Меггі, я понесу тебе решту шляху на спині, – суворо наказав він, люто зиркнувши на братів, щоб ті, бува, не подумали, що він виявляє надмірну поблажливість.

Меггі видряпалася Бобу на спину достатньо високо, щоб обхопити його ногами за талію, і вдячно схилила голівку на його кістляве плече. Тепер вона могла спокійно і з певним комфортом роздивлятися Вахіне.

Втім, там майже нічого було роздивлятися. Трохи більше за велике село, містечко Вахіне розкинулося обабіч гудронної дороги. Найбільшою спорудою був місцевий двоповерховий готель із навісом, що захищав від сонця тротуар, а палі, на яких цей навіс тримався, стирчали вздовж водостічної канави. Другим за розміром будинком був універмаг, що теж міг похвалитися навісом, а під його вікнами стояли дві довгі дерев'яні лави для перепочинку перехожих. Перед Масонською залого височів флагшток, де на потужному ранковому бризі майорів Юніон Джек[2 – Британський прапор, королівський штандарт.]. Містечко ще не мало автосервісу, бо саморухомих екіпажів тут було кілька штук, але біля Масонської зали розташовувалася кузня, а за нею стайня, де поруч із годівницею для коней гордо стирчала бензоколонка. Єдиною спорудою в усьому поселенні, яка впадала в око, був чудернацький яскраво-блакитний будинок, якийсь неанглійський, бо решта будівель були розсудливо пофарбовані в практичний коричневий колір. Середня школа та англіканська церква стояли одна біля одної, напроти церкви Пресвятого Серця та парафіяльної школи.

Коли Клірі поспішали повз універмаг, вдарили дзвони католицької церкви, а за ними почувся басовитий гул великого дзвона, поставленого на підпорках перед фронтоном середньої школи. Боб побіг підтюпцем, і вони влетіли на вкрите гравієм подвір'я саме тоді, коли близько п'ятдесяти дітей шикувалися перед крихітною черницею. Вербова різка в її руках була показнішою за сестрин зріст. Боб, який і без слів усе зрозумів, підвів свою рідню до одного краю шеренги школярів, зупинився на деякій відстані й утупився немилотливим поглядом у палицю.

Жіночий монастир Пресвятого Серця мав два поверхи, але це було видно не одразу, бо розташовувався він за високим парканом далеченько від дороги. Троє черниць ордену Сестер-жалібниць мешкали на другому поверсі разом із четвертою черницею, яку ніхто не бачив, але знали, що вона працювала там економкою; внизу були три великі кімнати, де й проводилися шкільні заняття. Будівлю по периметру оточувала широка тіниста веранда, де в дощові дні дітям дозволялося благочинно сидіти під час ігрових та обідніх перерв, а в сонячні дні не дозволялося й ногою ступити. Кілька фігових дерев затінювали частину великого двору, а за школою положистий схил виходив на поросле травою коло, яке гучно охрестили «майданчиком для гри в крикет», бо там часто грали саме в цю гру.

Ігноруючи приглушене хихотіння, що чулося з шеренг школярів, Боб із братами завмерли виструнчившись, поки учні маршували до школи під звуки церковного гімну «Віра наших батьків», що їх видобувала зі шкільного піаніно сестра Катерина. І лише коли останній школяр зник у приміщенні школи, сестра Агата змінила позу. Поважно шерехтячи по гравію саржевими спідницями, вона пішла туди, де на неї чекали Клірі.

Меггі досі ніколи не бачила черниці й тепер ошелешено витріщилася на неї, роззявивши рота. А вигляд у черниці й справді був вкрай незвичний: три клаптика живої плоті – обличчя сестри Агати і її руки. Решта – накрохмалені сліпучо-білі апостольник та нагрудник, товста мотузка з чотками на залізному кільці, що з'єднувало кінці широкого шкіряного пояса

на дебелинському стані сестри Агати. Її шкіра була незмінно червоною від надміру власної чистоти та тиску гострих, як ножі, країв апостольника, що обрамляв її голову спереду, утворюючи те, що важко було назвати «лицем», бо надто відокремленим здавалося воно від решти тіла. По всьому її підборіддю, яке нагрудник безжально передавив навпіл, стирчали волосинки. Губ черниці майже не було видно, бо вона суворо стиснула їх тонкою ниткою, зосередившись на роздумах про свою тяжку просвітницьку місію в цій глухій глушині Британської імперії з перекрученими догори ногами порами року, хоча майже півсторіччя тому вона присяглася бути Христовою нареченою в затишному монастирі в Кілларні[3 – Містечко на південному заході Ірландії.]. Окуляри у сталевій оправі безжально вчепилися їй у носа й утворили на ньому дві невеличкі яскраво-червоні мітки, а крізь скло видніли підозріло примружені очі, блідо-блакитні й злі.

– І чому ж ви спізналися, Роберте Клірі? – гаркнула сестра Агата; її ірландський акцент як за водою пішов.

– Вибачте, сестро, – дерев'яним тоном відповів Боб, і досі не зводячи блакитно-зелених очей із тремтливого кінчика палиці, якою черниця помахувала туди-сюди.

– Чому ви спізналися? – повторила сестра.

– Вибачте, сестро.

– Сьогодні перший ранок нового навчального року, Роберте Клірі, й мені думається, що принаймні цього разу ви могли б, перемігши самого себе, прийти вчасно.

Меггі затремтіла, але опанувала себе і набралася мужності говорити.

– Ой, сестро, вибачте, це була моя провина! – пискнула вона.

Блідо-блакитні очі перемістилися з Боба на Меггі й, здавалося, пронизали її наскрізь і зазирнули в самісіньку глибину її душі. А Меггі стояла, витріщившись на черницю безневинно-широ, і не усвідомлювала, що порушила перше правило поведінки в смертельному двобої між вчителями та учнями, що тривав із незапам'ятних часів: мовчи, доки тебе не спитають. Боб швидко хвицнув її ногою по нозі, й дівчинка ошелешено поглянула на брата.

– А чому це була ваша провина? – спитала черниця холодним та зловісним тоном, який Меггі ще ніколи не доводилося чути.

– Ну, за столом я виблювала, і все протекло мені на підштаники, тому мамі довелося мити мене і перевдягати, тому ми всі й спізналися, – безхитрісно пояснила Меггі.

Обличчя сестри Агати не змінило виразу, але її рот стиснувся тугою пружиною, а кінчик палиці опустився на пару дюймів.

– А це хто така? – різко спитала вона Боба, так, наче предметом її цікавості був недосліджений і вкрай небезпечний вид комах.

– Не гнівайтесь, сестро, це моя сестра Меган.

- Тоді, Роберте, вам доведеться пояснити їй, що є певні речі, про які серед нас не говорять, якщо ми є істинними панами та панянками. За жодних обставин не згадуємо ми назву того чи іншого предмета нашої спідньої білизни, про що діти з пристойних родин знають змалечку. Виставте руки, усі без винятку.

- Але ж, сестро, то була моя провина! - верескнула Меггі, простягаючи руки долонями догори, бо вже сотні разів бачила, як брати мовчки робили цей жест вдома.

- Мовчати! - прошипіла сестра Агата. - Мені байдуже, хто з вас відповідальний. Ви спізналися всі, тому я мушу покарати вас усіх. Шість ударів, - виголосила вона вирок монотонним голосом, у якому чулося задоволення.

Меггі перелякано витріщилася на руки Боба: довга палиця зі свистом опустилася, так швидко, що дівчинка ледь встигла її побачити, і з хрусом вдарила по центру братової долоні, де плоть була м'яка та ніжна. На шкірі відразу ж вискочив червоно-синій набряк; наступний удар прийшовся по з'єднанню пальців та долоні - ще вразливішому місцю, а останній - по кінчиках пальців, які мозок людини наділив найбільшою після губ чутливістю. Сестра Агата цілилася бездоганно влучно. Наступні три удари впали на другу Бобову руку, а потім черниця перевела увагу на Джека, який стояв наступним у шерензі. Боб пополотнів, але жодного разу не скрикнув і не поворухнувся, так само поводитися і його брати, коли підійшла їхня черга; навіть тихий тендітний Стю - і той тримався гідно.

Меггі простежила очима за злетом палиці й мимовільно заплющила їх, щоб не бачити, як та опуститься. Однак біль, наче вибух, спопеляв та розривав її плоть, він проникнув аж до кісток. Не встигли кольки від болю розійтися передпліччям, як впав другий удар, і поки завданий ним біль добігав плеча, третій удар по кінчиках пальців проскреготив тим самим шляхом і, здавалося, обпік серце. Меггі впилася зубами в нижню губу і зціпила зуби, надто присоромлена й надто горда, щоб плакати, надто зла й обурена несправедливістю, щоб насмілитися розплющити очі й поглянути на черницю; урок був швидко засвоєний, хоча суть його виявилася зовсім інакшою від того, чого намагалася навчити її сестра Агата.

Біль у руках вщух лише під обід. Ранок Меггі провела в тумані страху та спантеличення, не розуміючи нічого з того, що робилося чи ввижалося. Коли її заштовхали за двомісну парту в тильній частині класу для наймолодших школярів, вона навіть не помітила, з ким сиділа поруч. Це їй вдалося аж після злиденного обіду, який дівчинка провела, скоцюрбившись за Бобом та Джеком у віддаленому куточку майданчика для гри. І тільки суворий наказ Боба змусив Меггі з'їсти приготовані Фіоною бутерброди з агрусовим варенням.

Коли дзвінок покликав школярів на післяобідні заняття і Меггі знайшла собі місце в шерензі, в очах нарешті розвиднілося й мала почала помічати те, що відбувалося довкола. Ганьба від побиття палицею досі відчувалася доволі гостро, але вона високо тримала голову, вдаючи, що не помічає легеньких поштовхів та глузливих перешіптувань дівчаток.

Сестра Агата стовбичила попереду з палицею в руках; сестра Деклан походжала, як пантера, позаду шеренг; сестра Катерина всілася за піаніно, що стояло біля дверей класу для наймолодших школярів і вигравала «Вперед, Христове воїнство», навмисне наголошуючи на розмірі дві чверті. Взагалі-то, це був протестантський гімн, але війна зробила його міжконфесійним. «Ці любі діти маршують під нього, немов крихітні солдатики», – гордо подумала сестра Катерина.

З трьох черниць сестра Деклан була копією сестри Агати, тільки на п'ятнадцять років молодшою, а в сестрі Катерині їй досі вгадувалося щось віддалено людське. Їй було лише тридцять із гаком; звичайно ж, вона була ірландкою, і її палке завзяття ще не зійшло нанівець. Їй і досі подобалося вчити дітей, вона їй досі бачила Безсмертний образ Христа в цих маленьких личках, обернених до неї з почуттям любові та обожнення. Але вона вчила старших школярів, яких сестра Агата вважала достатньо заляканими й забитими, щоб слухатися молоду добросердну черницю. Сама ж сестра Агата взяла собі наймолодших дітлахів, щоб ліпити серця й душі з незрілої глини, а середні класи залишила сестрі Деклан.

Надійно заховавшись на останньому ряді парт, Меггі насмілилася поглянути вбік на маленьку дівчинку, що сиділа поруч. Її переляканий погляд наштотхнувся на щербату усмішку та величезні чорні очі, що витріщалися на неї зі смаглявого, трохи лискучого обличчя. Вона вразила уяву Меггі, звиклої до світлої шкіри, світлого волосся та ластовиння, бо навіть Френк із його темними очима та волоссям мав чисту білу шкіру. Тож Меггі швидко дійшла висновку, що її сусідка за партою – найпрекрасніше з усіх бачених нею створінь.

– Як тебе звуть? – промимрила смаглява красуня кутиком рота, гризучи кінчик олівця і спльовуючи розжовані крихти в порожню дірку для чорнильниці.

– Меггі Клірі, – прошепотіла вона у відповідь.

– Гей ви там! – долетів із передньої частини класу різкий сухий голос.

Меггі підскочила і спантеличено озирнулася. Почувся тихий стукіт – то двадцяттеро дітлахів разом поклали олівці; потім приглушено зашерехтіли безцінні аркуші паперу – то їх відсунули убік так, щоб можна було тишком обпертися ліктями об парти і злегка, майже непомітно, обернутися назад. З похололим серцем Меггі збагнула, що всі учні витріщаються на неї, а проходячи до її парти наближається сестра Агата. Меггі охопив такий сильний страх, що вона відчайдушно кинулася б навіть, якби було куди бігти. Та позаду неї була перегородка, що відділяла середній клас від початкового, з обох боків напосідали парти, а спереду грізно насувалася сестра Агата. Здавалося, очі Меггі, розширившись від страху, заповнили собою все її перелякано зіщулене личко, а руки то стискали, то розтискали край парти.

– Ви щось сказали, Меган Клірі.

– Так, сестро.

– І що ж ви сказали?

- Мое ім'я, сестро.

- Ваше ім'я?! - Сестра Агата пирхнула і озирнулася, перебігаючи очима по решті дітей, немов ті, поза сумнівом, мали відчуті не менше презирство. - Діти! Нам неймовірно пощастило! У нашій школі з'явилася ще одна Клірі, і їй кортить повідомити нам своє ім'я! Так, щоб усі чули! - Сестра Агата обернулася до Меггі. - Встати, бо я звертаюся до вас, нетямуща маленька дикунко! І простягніть, будь ласка, ваші руки.

Долаючи страх, Меггі підвелася з сидіння, і її довгі кучері гойднулися до обличчя і знову відскочили назад, мов пружинки. Зціпивши пальці, вона крутила і стискала їх у безнадійному відчаї. Але сестра Агата навіть не поворухнулася, тільки чекала, чекала й чекала.

...Потім якимось незбагненим чином Меггі все ж змусила власні руки піднятися і випростатися, та, коли впала палиця, вона, охнувши від страху, знову їх відсмикнула. Сестра Агата вчепилася у вузлик волосся на маківці Меггі й сіпонула її так, що обличчя дівчинки опинилося за кілька дюймів від отих страшних окулярів.

- Виставте вперед ваші руки, Меган Клірі, - мовила сестра Агата ввічливо, холодним неблаганним тоном.

Меггі розтулила рота - і заблювала сестрі Агаті увесь одяг спереду. Діти охнули й заціпеніли од страху, а сестра Агата з почервонілим, як буряк, обличчям, отетеріло завмерла, витріщившись на огидне блювотиння, що капало на підлогу зі складок її чорного плаття. І полетіла вниз палиця, лупцюючи Меггі де тільки можна, а та, скинувши догори руки і намагаючись захистити від ударів обличчя й голову, відступила, зіщулюючись, у кутку, не перестаючи блювати. Коли рука сестри Агати втомилася махати палицею, черниця вказала на двері.

- Геть додому, ви, непокірлива обивателько! - кинула вона і, різко крутнувшись на п'ятах, пішла через клас до кімнати сестри Деклан. Переляканий погляд Меггі розшукав Стюарта, і той кивнув головою, мовляв, роби, як кажуть. Братові лагідні блакитно-зелені очі повнилися жалем та співчуттям. Витерши рота хустинкою, вона видибала крізь двері на ігровий майданчик. До кінця занять було ще дві години, і Меггі збайдужіло попленталася вулицею, знаючи, що брати ніяк не зможуть піти разом із нею, але вона була надто переляканою, щоб десь зупинитися і на них почекати. Дівчинці довелось іти додому самій і самій в усьому зізнатися матусі.

Погойдуючись від натуги, Фіона вийшла з повним кошиком білизни з чорного ходу і мало не впала: на верхній сходинці веранди сиділа Меггі, опустивши голову; кінці її гарненьких яскраво-рудих кучерів злиплися, а сукенка спереду була вимазана. Поставивши на сходи немилосердно важкий кошик, Фіона зітхнула і відкинула з обличчя неслухняне пасмо волосся.

- Ну, і що ж трапилося? - стомлено спитала вона.

- Я заблювала сестру Агату.

- О, Господи! - вжахнулася Фі, взявши руки в боки.

- А та мене палицею побила, - прошепотіла Меггі зі сльозами, що застигли, непроліті, в її очах.

- От халепа так халепа... - Фіона підняла кошик і, гойднувшись під його вагою, насилу втримала рівновагу. - Меггі, їй-богу, я не знаю, що з тобою робити. Доведеться почекати, доки повернеться татко. - І вона рушила через двір до мотузки, наполовину завішаної білизною, що гойдалася на вітрі.

Зморено потерши руками обличчя, Меггі якусь мить невідривно дивилася на матір, а потім підвелася і пішла стежиною до кузні.

Коли Меггі з'явилася на порозі, Френк саме скінчив підковувати гніду кобилу пана Робертсона й відводив її до стійла. Він обернувся, побачив сестру - і спогади про власні поневіряння в школі захопили його. Меггі була така маленька, така по-дитячому пухкенька, невинна й миленька... Але світло в її очах жорстоко й нещадно загасили; в них з'явився такий вираз, що Френку нестримно захотілося вбити сестру Агату. Так, убити, насправді вбити, задушити, стиснувши руками оте огидне подвійне підборіддя... Кинувши інструменти і скинувши фартуха, Френк поквавпом підійшов до сестри.

- Що сталося, крихітко? - спитав він і нахилився до неї так, що його обличчя опинилося напроти обличчя Меггі. Від неї жахливо смерділо блювотиною, але Френк придушив у собі мимовільне бажання відвернутися.

- Ой, фр-фр-Френку! - заскиглила мала. Її личко зморщилося, а з очей нарешті хлинули сльози - немов греблю прорвало. Вона обхопила його руками за ший, міцно притиснулася й заплакала отим химерним беззвучним плачем, яким плакала вся дітвора Клірі, вже вийшовши з раннього дитинства. Моторошно було чути той плач, і не могли його заспокоїти й вгамувати ані поцілунки, ані лагідні слова.

Коли Меггі нарешті заспокоїлася, Френк взяв її на руки і відніс на копицю солодко-пахучого сіна біля кобил пана Робертсона. Вони сіли поруч, на мить забувши про все довкола, немов нічого більше й не існувало, і дивилися, як коняка злегка торкається губами краю їхнього ложа із сухої трави. Меггі вмостила голову на гладеньких голих грудях Френка, і коли конячина пирхала на сіно, її руді кучері злегка ворушилися.

- А чому вона побила нас усіх, Френку? - спитала Меггі. - Я ж сказала їй, що то була моя провина.

Френк вже звикнув до неприємного запаху, що йшов від сестри, і не звертав на нього уваги. Простягнувши руку, він відсторонено-задумливо погладив кобилі носа й відштовхнув її, бо стала надто надокучливою.

- Ми - бідні люди, Меггі, й це основна причина. Черниці завжди ненавидять школярів із бідняцьких сімей. Коли побудеш в отій смердючій школі сестри Агати кілька днів, то побачиш, що вона зганяє злість не лише на Клірі, але й на Маршалах та Мак-Дональдсах. Бо всі ми бідні. От якби ми були багатіями і приїздили до школи у великих екіпажах, як О'Браени, то вони метушилися б, не знаючи, як нам догодити. Але ми неспроможні дарувати церкві органи, позолочену одержу для ризниці чи новий тарантас із конякою

для черниць. Тому на нас не зважають, бо ми для них ніхто. І вони можуть робити з нами все, що їм заманеться. Пам'ятаю, як колись сестра Аг наче сказала, загорлала на мене: «Ну заплачте, заради всього святого! Заплачте, Френсісе Клірі, не мовчіть! Якщо ви потішите мене своїм ревінням, я не битиму вас так часто й так сильно!» Ось ще одна причина її ненависті до нас, тут ми кращі за Маршалів та Мак-Дональдсів: їй не вдається змусити нас плакати. Бо ж, на її думку, ми маємо їй чоботи лизати. До речі, я попередив хлопців, що зроблю з усяким Клірі, котрий хоча б запхикає, а не те, що заплаче, коли його битимуть палицею. І це стосується й тебе, Меггі. Хоч як би сильно вона не біла тебе – не здумай навіть писнути. Ти сьогодні плакала?

– Ні, Френку, – зморено позіхнула мала, заплющуючи очі й тицяючи великим пальцем у щоки, марно намагаючись встромити його в рота. Френк поклав Меггі на сіно, а сам, мугикаючи і всміхаючись, повернувся до роботи.

Меггі спала, коли до кузні увійшов Педді. Руки в нього брудні, бо він вичищав від гною молочарню пана Джармена, а крилатий капелюх низько насунувся на лоба. Змірявши поглядом Френка, який, розсипаючи іскри, кував на ковадлі вісь, він перевів очі туди, де на копичці сіна лежала його донька, а конячина пана Робертсона схилила голову над її сонним обличчям.

– Я так і думав, що вона тут, – сказав Педді, кинувши батіг, і провів свого старого чалого в ту частину сараю, де були облаштовані стійла.

Френк ледь помітно кивнув і кинув на батька той похмурий погляд, сповнений непевності та сумніву, який завжди так дратував Педді, а потім, поблизкуючи спітнілими боками, повернувся до розжареної до білого осі.

Розсідлавши свого чалого, Педді відвів його до стійла, налив води у напувальницю і змішав висівки та овес із невеликою кількістю води, щоб нагодувати його. Коли він висипав корм у годівницю, кінь вдячно забурчав і провів Педді поглядом, коли той підійшов до великої діжі біля горна і, знявши сорочку, вимив руки, обличчя та торс, рясно забризкавши верхові бриджі та намочивши волосся. Він витерся старим мішком і запитально поглянув на сина.

– Мати сказала, що Меггі ганебно прогнали додому. Ти не знаєш, бува, що саме там сталося?

Френк полишив вісь, що поволі остигала.

– Бідолашну крихітку занудило, і вона заблювала геть усю сестру Агату.

Швидко придушивши на обличчі мимовільний веселий вишкір, Педді втупився поглядом у дальній кінець сараю, щоб заспокоїтися й зібратися з думками. А потім обернувся до Меггі.

– Була надто збуджена через те, що пішла перший раз у перший клас?

– Хтозна. Її знудило ще вранці, до того, як вона пішла до школи, і через це всі затрималися і спізнилися на дзвінок. Кожен дістав по шість ударів, але Меггі страшенно засмутилася, бо гадала, що мали покарати лише її

одну. А коли сестра Аг ще раз напустилася на неї, наша Меггі виригала хліб із джемом на її чорну одіж.

– А що сталося опісля?

– Сестра Аг добряче відшмагала її і з ганьбою прогнала додому.

– Що ж, її справді всипали добряче. Аж занадто. Я поважаю черниць і знаю, що то не наше діло – пхати носа в їхні справи, але хотілося б, щоби вони не так заповзято хапалися за різку. Знаю, вони мають палицею вбивати абетку в наші нетямущі ірландські голови, та сьогодні мала Меггі вперше пішла до школи.

Френк ошелешено витріщився на батька. Ще жодного разу батько не розмовляв із ним по-дорослому, як чоловік із чоловіком. Вражений настільки, що забув про свою перманентну відразу до нього, Френк збагнув, що, попри вихвалання, Педді любив Меггі більше за синів. З подивом усвідомлюючи несподівану симпатію до батька, він усміхнувся йому, відкинувши підозру й недовіру.

– Вона така гарненька, еге ж? – спитав Френк.

Педді задумливо кивнув, поглинутий спогляданням дівчинки. Конячина пирхнула, залопотівши губами, Меггі заворушилася, перекотилася на спину і розплющила очі. Побачивши батька біля Френка, вона швидко сіла й випрямилася, пополотнівши од страху.

– Що, моя маленька Меггі, важкий тобі сьогодні день випав, еге ж? – Педді підійшов до неї, підняв із сіна – і аж смикнувся від неприємного запаху. Але потім здвигнув плечима і міцно притиснув доньку до себе.

– Мене палицею відшмагали, татку, – зізналася мала.

– Що ж, добре знаючи сестру Агату, можу сказати тобі, що це не востаннє, – розсміявся Педді, садовлячи Меггі собі на плечі. – Краще ходімо подивимося, чи є у мами достатньо гарячої води в котлі, щоб тебе викупати. Бо від тебе сморід гірший, ніж у молочарні Джармена.

Френк вийшов на поріг і провів поглядом дві яскраво-руді голови, що погойдувалися над стежиною, потім обернувся і побачив, що гніда не зводить із нього своїх добрих спокійних очей.

– Що ж, ходімо, стара шкапо. Я відведу тебе додому.

Хоч як це й дивно, але Меггі, заблювавши сестру Агату, дістала з цього і певний зиск: черниця й далі регулярно лупцювала її, але завжди з відстані, щоб уникнути небажаних наслідків, а це неминуче послаблювало силу й точність ударів.

Темне дитинча, що сиділо разом із Меггі за партою, виявилось донькою італійця, який володів і керував отим яскраво-блакитним кафе в містечку Вахіне. Звали її Тереза Анунціо, і була вона достатньо нетямущою та нездатною до науки, щоб уникнути прискіпливої й лиховісної уваги сестри Агати, але достатньо тямущою, щоби не перетворитися на постійну мішень.

Коли в дівчинки виріс новий зуб, вона стала напрочуд гарною, і Меггі просто обожнювала її. На перервах вони гуляли майданчиком, обійнявши одна одну за талію, і це означало, що вони – друзі-нерозливовода, і унеможлиблювало приставання з будь-чийого боку. Вони тільки й знали, що розмовляли, розмовляли й розмовляли...

Одного разу під час обідньої перерви Тереза повела Меггі до кафе, щоб познайомити її з батьками та дорослими братами й сестрами. Ті захоплено дивувалися вогненно-рудому волоссю Меггі не менше, ніж вона – їхній смаглявості. Коли ж Меггі поглянула на них великими сірими очима, вишукано обрамленими ластовинням, вони сказали, що вона схожа на янгола. Від матері вона успадкувала ледь вловиму шляхетність манер, яку відразу ж відчували всі, і члени родини Анунціо не стали винятком. Вони не менше за Терезу бажали сподобатися їй, тож почастиували її великими кружальцями картоплі, смаженої в казані на витопленому ягнячому салі, та шматком риби з видаленими кістками, що смакувала пречудово; її засмажили в тісті в тому ж казані з ягнячим салом, але в окремому дротяному кошику. Меггі ще ніколи не куштувала такої смачнучої їжі, їй захотілося частіше харчуватися в цьому кафе під час обідньої перерви. Але для такого царського пригощання потрібен дозвіл її матері та черниць.

Вдома від неї тільки й чулося: «Тереза каже» або ж «А ви знаєте, що зробила Тереза?». Аж поки Педді не гаркнув, що про Терезу він начувся достобіса.

– Водитися з макаронниками – то не добре, – пробурмотів він, бо поділяв інстинктивну недовіру всіх представників британської спільноти до будь-яких смаглявих чи середземноморських народів. – Затям, Меггі: макаронники темношкірі тому, що рідко мийються, – не надто переконливо пояснив він, уникаючи докірливого й ображеного погляду, яким його обпекла донька.

Попри свою нелюбов до батька, Френк мусив погодитися з ним. Тепер Меггі рідко розповідала вдома про подругу, але домашній осуд не міг стати на заваді цій дружбі, яка обмежувалася відстанню до школи та днями й годинами, проведеними там. До того ж Боб та решта хлопців неабияк тішилися з того, що Меггі цілковито поглинута Терезою, і шалено гасали ігровим майданчиком, геть забувши, що у них є сестра.

Незрозумілі речі, що їх писала на дошці сестра Агата, поступово прояснилися і набули сенсу, і Меггі вже знала, що + означав складення всіх цифр до купи, а – віднімання цифр угорі від цифр унизу, в результаті чого виходило менше, ніж було спочатку. Вона була здібною дитиною і стала б відмінницею, якби здолала свій страх перед сестрою Агатою. Але щойно в неї втуплювалися оті очі-буравчики і сухий старечий голос каркав їй стисле запитання, думки вилітали з її голови, і Меггі заїкалася та бекала й мекала. Арифметика давалася їй легко, та тільки-но її викликали до дошки, щоб вона наочно продемонструвала своє вміння, дівчинка розгублювалася і не могла пригадати, скільки буде двічі по два. Читання ж стало для неї брамою до нового незвіданого світу, світу настільки цікавого, що вона читала й начитатися не могла, але сестра Агата піднімала її прочитати уголос той чи інший параграф – і дівчинка ледь могла прочитати «кіт», не кажучи про «нявчить». Меггі здавалося, що їй назавжди судилося тремтіти під саркастичними зауваженнями сестри Агати і густо червоніти під кпинами однокласників. Бо саме її грифельну дошку

піднімала сестра Агата для зневажливого осміяння, саме її старанно списані аркуші паперу найчастіше показувала учням як приклади неохайно виконаного завдання. Деякі заможніші учні мали гумку, але єдиною гумкою Меггі був кінчик її пальця, який вона наслинювала й нервово витирала помилки доти, поки написане розмазувалося по аркушу, а сам аркуш розшаровувався, скручуючись кавалочками, схожими на маленькі ковбаски. Так утворювалися дірки, які суворо заборонялися, але Меггі у відчай готова була на що завгодно, аби тільки уникнути суворих кпин від сестри Агати.

До її появи у школі головною мішенню мстивої злоби та палиці сестри Агати був Стюарт. Однак Меггі виявилася набагато зручнішою мішенню, бо Стюарт із його задумливим спокоем і майже святою відчуженістю та байдужістю був міцним горішком навіть для сестри Агати. Меггі ж тремтіла й червоніла як буряк, хоч як мужньо вона намагалася триматися лінії поведінки, накресленої Френком для всіх Клірі, що ходили до школи. Стюарт глибоко співчував сестрі й намагався полегшити їй життя, навмисне накликаючи гнів черниці на свою голову. Однак сестра Агата швидко розгадала його хитрощі й розлютилася ще сильніше, бо переконалася, що типова для Клірі кланова солідарність проявилася в дівчинці не меншою мірою, ніж раніше в її братах. Якби хтось спитав сестру Агату про причини її затятої упередженості до Клірі, вона, напевне, й сама не знала б, що відповісти. Але підстаркуватій черниці, розлюченій та засмученій тим, що її життя пішло не так, як їй хотілося, було нелегко змиритися з гордовитістю емоційно вразливих Клірі.

А найбільший гріх Меггі полягав у тому, що вона була шульга. Коли дівчинка боязко й обережно взяла грифельний олівець, щоб розпочати свій перший урок із письма, сестра Агата накинулася на неї, немов шуліка на курча.

– Меган Клірі, покладіть ваш олівець! – загремотіла вона.

Отак і почалася між ними вперта позиційна війна. Меггі була невинувато і безнадійно ліворука. Коли сестра Агата силоміць зігнула пальці на правій руці дівчинки так, як вважалося правильним, і занесла її над грифельною дошкою, Меггі розгублено завмерла. Вона й гадки не мала, як змусити неслухняну праву руку робити те, що, як наполягала сестра Агата, вона може й мусить робити. Дівчинка немов оглухла, оніміла й осліпла; її права рука, цей малокорисний придаток, був пов'язаний із її розумовими процесами не більше за пальці на ногах. Тремтливою рукою вона накреслила подібну прямої лінії аж до кінця грифельної дошки, бо ніяк не могла цю лінію вигнути, і випустила олівець так, немов її рука була паралізована, і хоч як старалася сестра Агата, їй так і не вдалося змусити Меггі написати правою рукою літеру «А». Але потім Меггі потайки брала олівець у ліву руку і, незграбно обхопивши дошку, виписувала рядок красивих, немов карбованих, літер «А».

Та сестра Агата виграла війну. Якось на шкільній лінійці вона прив'язала ліву руку Меггі мотузкою до тіла і не відв'язувала її, поки о третій пролунав дзвінок на закінчення занять. Навіть під час обідньої перерви Меггі довелося їсти, гуляти й гратися з надійно знерухомленою лівою рукою. На це пішло три тижні, але зрештою вона навчилася писати правильно за канонами сестри Агати, хоча літери були дещо кособокими. Щоб Меггі не

здумала повернутися до писання лівицею, рука лишалася прив'язаною ще два місяці; потім сестра Агата зібрала усіх школярів, щоб ті по чотках прочитали подячну молитву Всевишньому за те, що він своєю мудрістю змусив Меггі усвідомити хибність її звички. Адже діти Господні мають бути праворукими; діти ж ліворукі, та ще й руді, – це створіння диявола.

За перший рік у школі по-дитячому пухкенька Меггі стала дуже худю, хоча трохи й піросла. Вона обгризала нігті аж до живої шкіри, і тому мусила терпіти ще один вид екекуції: сестра Агата водила її по класу з простягнутими руками, щоб усі школярі бачили її страхітливо обкусані нігті. Хоч мало не половина учнів у класі обкусували нігті так само, як і Меггі.

Фіона дістала пляшку з настоянкою алое і цією жажливою рідиною намазала кінчики пальців Меггі. Кожного члена родини залучили пильнувати, щоб мала не змила алое, а коли інші дівчатка у школі побачили на її пальцях промовисто-зрадницькі коричневі плями, Меггі відчула страшенне приниження. Коли вона брала пальці в рот, то відчувала неймовірну огидність смаку цього зілля, схожого на самотон або розчин для миття овець. Доведена до відчаю Меггі слинила свою хустку, до крові терла нею пальці й таки примудрилася позбутися більшої частини коричневих плям. Педді взяв хворостину – інструмент значно милосердніший за палицю сестри Агати – і Меггі добряче поскакала кухнею, щоб уникнути батькових ударів. Він не вірив у корисність биття власних дітей по руках, обличчю чи сідницях – лише по ногах, бо ноги, на його думку, боліли не менше за решту частин тіла, а завдати їм значної шкоди неможливо. Та попри гіркуше алое, глузування, палицю сестри Агати та батькову хворостину Меггі й далі гризла нігті.

Дружба з Терезою Анунціо була єдиною радістю в її житті, єдиним, заради чого вона терпіла ненависну школу. Меггі просиджувала уроки, з нетерпінням чекаючи, коли настане час перерви й вони з Терезою сядуть, обнявшись, під великим фіговим деревом і говоритимуть, говоритимуть, говоритимуть... Про дивовижну чужинецьку родину Терези, про її численних ляльок та про її чайний сервіз зі справжньої китайської порцеляни з вербним візерунком.

Меггі страшенно приголомшив цей чайний сервіз. Він мав сто вісім предметів: мініатюрні чашечки, тарілочки, чайник, цукорницю, глечик для молока, глечик для вершків, а також крихітні ножички, виделочки та ложечки розміру, який підходив лялькам. Тереза мала незліченну кількість іграшок; то не край, що вона була набагато молодшою за свою найближчу за віком сестру, їй ще й випало народитися в італійській родині, а це означало, що батько її пристрасно любив і відверто балував, тож Тереза повною мірою користувалася його чималими фінансовими ресурсами. Дівчата ставилися одна до одної з побожним захватом і заздрістю, хоча Терезі не припало до душі кальвіністське стоїчне виховання подруги. «Бідолашна Меггі, їй не дозволяють підбігати до мамі й обнімати та цілувати її!» – співчувала вона їй.

Сама ж Меггі ніяк не могла уявити веселу опецькувату матір Терези поруч зі своєю похмурою та худорлявою матір'ю. Вона ніколи не думала: «От якби матуся обняла мене й поцілувала!» Насправді ж вона думала ось що: «От якби мене обняла й поцілувала матуся Терези!» Втім, обійми та поцілунки

займали її уяву набагато менше за вербний візерунок. Він такий елегантний, такий витончений, такий прекрасний! От якби вона мала власний чайний сервіз, щоб подати Агнесі вечірній чай у синьо-білій чашечці на синьо-білій тарілочці!

Під час благословення в Страсну П'ятницю у старій церкві, прикрашеній химерною маорійською різьбою по дереву, зі стелею, розписаною в маорійському стилі, Меггі стала навколішки і помолилася за те, щоб у неї з'явився власний чайний сервіз. Коли отець Гейз високо підняв прикрашену самоцвітами дароносицю, Тіло Христове тьмяно проглянуло в скляному віконці в центрі її променистих ліній і благословило усіх парафіян, що схиляли голови. Тобто усіх, окрім Меггі, бо вона навіть не поглянула на Тіло Христове, надто зайнята пригадуванням: скільки ж тарілочок у Терезиному чайному сервізі. Коли ж маорі на органній гальорці грянули величну пісню, голова Меггі йшла обертом від ультрамаринової блакиті, такої далекої від католицизму та Полінезії.

Шкільний рік добігав кінця, і грудень із днем її народження обіцяв бути не на жарт спекотним. Саме тоді Меггі й дізналася вперше в житті, як інколи дорого доводиться платити за здійснення таємних бажань. Вона сиділа на високому стільці біля печі, а Фіона робила їй звичну шкільну зачіску, що було справою досить непростю й делікатною. Волосся Меггі мало природну схильність кучерявитися, і її мати вважала це подарунком долі. Дівчата з прямим волоссям мали купу проблем, коли дорослішали, бо їм доводилося витворювати пишну хвилясту масу волосся з кволих та тонких пасмів. Перед сном волосся Меггі, що майже сягало колін, болісно смикаючи, накручували на довгі смужки, нарвані зі старого простирадла. Щоранку вона видряпувалася на стілець, а мати розв'язувала ганчірочки й розчісувала їй кучері.

Фіона брала скуйовджене пасмо в ліву руку і вміло розчісувала його старим гребінцем фірми «Мейсон Піерсон», накручуючи на вказівний палець, аж поки воно не перетворювалося по всій довжині на блискучу товсту ковбаску. Потім обережно витягувала палець із центру циліндрика, струшувала його – і виходило довге й густе кучеряве пасмо, якому позаздрила б кожна дівчина. Процедура доводилося повторювати кільканадцять разів, передні кучері Меггі мати зав'язувала на маківці бантом із випрасуваної стрічки з білої тафти. Решта маленьких дівчаток носили у школі косу, приберігаючи кучері на особливі випадки, але Фіона в цьому була непоступлива: Меггі ходитиме з кучерями увесь час, хоч як би важко не було викроїти уранці ще кілька хвилин. Якби Фі добряче подумала, то зрозуміла б, що робить доньці ведмежу послугу, і ось чому: за красою волосся жодна дівчина у школі й близько не могла зрівнятися з Меггі, тому безперервне нагадування про це щоденними кучерями лише призвело до того, що ровесниці тихо ненавиділи Меггі й заздрили їй.

Процедура була болісною, та Меггі цього не помічала, бо вже звикла й навіть не пам'ятала такого ранку, коли б мати не накручувала їй волосся. Безжально й різко м'язиста рука Фіони розчісувала вузлики та сплутані клубочки, на очі Меггі набігали сльози, і вона обома руками хапалася за стілець, щоб не впасти. Йшов понеділок останнього тижня шкільних занять, і до її дня народження залишалося два дні. Вчепившись у стілець, Меггі мріяла про чайний сервіз із вербним візерунком, знаючи, що ця мрія – нездійсненна. В універмазі містечка Вахіне був один такий сервіз, і Меггі

вже розбиралася в цінах настільки, щоб розуміти: його вартість далеко за межею скромних статків її батька.

Раптом Фіона видала звук настільки незвичний, що приемні роздуми Меггі вмить урвалися, а чоловіча частина родини, відірвавшись від сніданку, спантеличено повернула голови.

– Господи Ісусе! – розпачливо вигукнула Фіона.

Педді ошелешено скочив на ноги, бо ще ніколи не чув, щоб його дружина всує згадувала ім'я Господа. Вона завмерла, тримаючи пасмо доньчиного волосся в руці й занісши над ним гребінець, а обличчя її перекривила гримаса огиди й жаху. Педді та хлопці скупчилися довкола; Меггі спробувала подивитися, що ж відбувається, – і заробила запотиличник колючою стороною гребінця, від чого в її очах виступили сльози.

– Поглянь-но! – прошепотіла Фіона, піднявши пасмо до сонячного променя, щоб Педді міг роздивитися.

Густе красиве волосся блищало на сонці, мов золото, і Педді спочатку не побачив нічого. Та потім узрів якусь істоту, що маршувала собі по руці Фіони. Він теж взяв пасмо, придивився – і в поблисках сонця побачив інших істот, що заповзято поралися коло своїх справ: купчилися на окремих пасмах і енергійно виробляли все нові й нові купки собі подібних створінь. Волосся Меггі ворухилося, немов мурашник.

– Та в неї ж воші! – вигукнув Педді. Боб, Джек, Г'юї та Стю самі теж придивилися – і відступили на безпечну відстань; тільки Френк та Фі залишилися біля Меггі, а та сиділа, нещасно скоцюрбившись і не розуміючи, що ж вона такого скоїла. Педді важко опустився на стілець і, витріщившись на вогонь у каміні, закліпав очима.

– Це через оту дівчину-макаронницю! – нарешті видав він і люто зиркнув на Фіону. – Чортіві вилупки, брудне свиняче кодро!

– Педді, як ти смієш! – вжахнулася Фіона.

– Вибач, мамцю, мою лайку, але коли думаю, як ота огидна макаронниця поділилася своїми вошами з нашою Меггі, то мені хочеться негайно податися до Вахіне і розвалити їхнє мерзотне брудне кафе! – вибухнув він і несамовито гепнув кулаком по столу.

– А що то, мамо? – нарешті насмілилася озватися Меггі.

– На, поглянь, замазуро! – відповіла мати, тицьнувши їй під носа свою руку. – Їх повно у твоєму волоссі, й ти набралася їх від отієї мерзотної макаронниці, від якої ти аж млієш! І що ж мені тепер із тобою робити?

Меггі витріщилася на маленьку істоту, що сліпо блукала голою шкірою Фіони в пошуках волохатішої території, – і заплакала.

Розуміючи все без слів, Френк розтопив котел. Педді походжав кухнею, вивергаючи прокльони, і його лютя зростала з кожним поглядом на Меггі.

Нарешті він підійшов до гачків на стіні біля задніх дверей, насунув на лоба капелюха і зняв із гвіздка довгий батіг.

– Фіоно, я поїду до Вахіне і скажу отому огидному італійцю, куди йому слід засунути свою смердючу рибу та смажену картоплю! Потім подамся до сестри Агати і скажу все, що про неї думаю, бо хіба можна пускати до школи вошивих дітей!

– Обережніше, Педді! – благально вигукнула Фіона. – А що, як то не макаронниця винувата? Навіть якщо у неї тяж воші, вона могла підчепити їх разом із Меггі від когось іншого.

– Дурня! – презирливо пхикнув Педді.

Він загупав сходами, і через кілька хвилин по дорозі застукотіли копита чалого коня. Фіона зітхнула й розпачливо поглянула на Френка.

– Що ж, гадаю, нам дуже поталанить, якщо він не опиниться за ґратами. Френку, ти б краще зазвав хлопців назад. Школи сьогодні не буде.

Фіона ретельно продивилася волосся кожного хлопця окремо, потім перевірила волосся Френка і попросила його зробити те саме в неї. Ознак лиха, що спіткало бідолашну Меггі, не виявилось ні в кого, та Фіона не хотіла ризикувати. Коли вода у величезному мідному котлі для білизни закипіла, Френк зняв із гачка кадіб для миття посуду і налив піл-на-піл гарячої й холодної води. Потім пішов у сарай і приніс звідти непочату п'ятилітрову бляшанку з гасом, взяв із пральні брусок лужного мила і почав обробляти Боба. Голову кожного хлопця він ненадовго занурював у кадіб, виливав по кілька чашок нерозведеного гасу, а потім натирав скуйовджене волосся милом. Гас та мило страшенно пекли; хлопці завивали від болю, розтираючи очі та шкребучи почервонілі, охоплені сверблячкою голови, і клялися жорстко помститися всім макаронникам.

Фі витягла з кошика для шитва великі ножиці. Повернувшись до Меггі, яка понад годину просиділа на стільці, не насмілюючись поворухнутися, вона стала поруч і, піднявши в руці ножиці, уставилася на прекрасний каскад волосся. А потім почала його обрізати – чиргик, чиргик – аж поки на підлозі утворилася лискуча купа довгих кучерів, а на голові в Меггі проглядали нерівні ділянки білої шкіри. З сумнівом у погляді обернулася вона до Френка.

– Може, поголити її? – спитала Фіона крізь міцно стулені губи.

Френк заперечливо виставив руку.

– Ой, мамо, не треба! Звісно, не треба! Якщо її добряче полити гасом, цього вистачить. Будь ласка, не голи її!

Тож Меггі повели до кухонного столу і, нахиливши над кадібом, полили її голову гасом і пошкребли ядучим милом залишки волосся. Коли її мучителі нарешті вдовольнилися, Меггі майже нічого не бачила, безперервно терла очі, а все її обличчя та голова вкрилися маленькими пухирцями. Френк зміїв обрізані кучері на аркуш паперу і спалив їх у топці котла, взяв мітлу й вимочив її у тазу з гасом. Удвох із матір'ю вони теж помили голови,

охаючи від пекучого мила, а потім Френк витягнув цебро і протер кухонну підлогу розчином для миття овець.

Коли ж кухня стала стерильною, як шпиталь, вони пройшлися по всіх спальнях, познімали ковдри й простирадла з кожного ліжка й решту дня провели за кип'ятінням, викручуванням та сушінням сімейної білизни. Матраци та подушки розвішали на тильному паркані й полили гасом, а потім як слід витіпали килимки з передпокою. До цього залучили всіх хлопців, саму лише Меггі звільнили від потреби допомагати, бо вона потрапила в абсолютну немилість. Дівчинка заповзла за сарай і гірко заплакала. Її голова пульсувала пекучим болем від мила та пухирів; їй було так соромно, що вона навіть не поглянула на Френка, коли той прийшов і умовляв її повернутися додому, але марно.

Зрештою довелося йому тягнути малу додому силоміць, хоча та пручалася і хвицалася. А коли підвечір із Вахіне повернувся Педді, вона від страху забилася в куток. Батько, зиркнувши на острижену голову Меггі, розплакався і, важко опустившись у своє віндзорське крісло, затулив обличчя руками і погойдувався туди-сюди. А вся сім'я стояла поруч і переминалася з ноги на ногу, бажаючи лише одного: провалитися на місці, аби цього не бачити. Коли Фіона помітила, що Педді потроху отямлюється, вона заварила чаю і налила чоловікові.

– Що сталося у Вахіне? – спитала вона. – Тебе так довго не було.

– Ну, спершу я почастував отого мерзенного макаронника батогом і вкинув його в годівницю для коней. Потім я помітив Мак-Леода – він саме стояв біля своєї крамниці й спостерігав; тож я розповів йому, у чім річ. Мак-Леод покликав із бару кількох хлопців, і ми вкинули у годівницю весь виводок отих макаронників та й полили їх рідиною для миття овець. Далі я подався до школи, щоб побачитися з сестрою Агатою, і, мушу сказати, вона клялася власною головою, що нічого такого не помітила. Вона витягнула оту дівчинку-італійку з-за парти, щоб перевірити її волосся, і, певна річ, там було повнісінько вошей. Сестра Агата відіслала її додому й наказала не повертатися до школи, аж поки її волосся не стане чистим. Я змусив її, а також сестер Деклан і Катерину передивитися всіх дітей у школі, і серед них виявилось багато завошивлених. Самі сестри чесалися, як навіжені, коли гадали, що на них ніхто не дивиться.

Педді весело вишкірився, пригадавши цей епізод, але, коли ще раз поглянув на стрижену голову Меггі, його веселість як вітром здуло. Він свердлив доньку похмурим поглядом.

– Що ж стосується вас, панянку, то щоби я більше не бачив поруч із вами жодного макаронника чи іншого чужинця. Тільки брати, і все. Якщо вони тобі не пара, то що ж – то їхні проблеми. А ти, Бобе, дивись, щоб Меггі не водилася в школі ні з ким, тільки з тобою та рештою хлопців. Затямив?

– Так, батьку, – кивнув Боб.

Наступного ранку Меггі з жахом дізналася, що має йти до школи.

– Ні, ні, я не піду! Я не можу! – заскиглила вона, обхопивши руками голову. – Мамо, мамо, я не піду до школи в такому вигляді. Сестра Агата мене з'їсть!

– Ще й як зможеш! – відповіла мати, ігноруючи благальні погляди Френка. – Інакше тобі дістанеться від мене на горіхи!

І Меггі попленталася до школи з коричневою хусткою на голові. Сестра Агата повністю її ігнорувала, але на великій перерві інші дівчата спіймали Меггі й зірвали хустку, щоб подивитися, який вона має вигляд тепер. Обличчя Меггі майже не постраждало, але розкрита голова являла жахливу картину: геть уся в червоних наривах, вкритих сукровицею. Та Боб, помітивши, що відбувається, враз забрав сестру й відвів її у віддалений куток крикетного майданчика.

– Не звертай на них уваги, Меггі, – грубо сказав він і незграбно пов'язав на голову сестрі хустку, а потім погладив її по напружено заляклих плечах. – Сцикалки гидотні! От якби в тебе на голові залишилося трохи вошей, я взяв би та й непомітно посипав ними їхні голови! Вони б там швидко розмножилися!

Підійшли решта хлопців Клірі, й до дзвінка вони разом оберігали Меггі.

На обідній перерві до школи зайшла Тереза Анунціо з обстриженою головою. Вона хотіла була напасти на Меггі, але хлопці легко її відігнали. Задкухи, Тереза підняла догори праву руку зі стиснутим кулаком і лівою ляснула по біцепсу правої. То був загадковий та смішний жест, який ніхто не зрозумів, але хлопці пожадливо запозичили його, щоб використовувати в подальшому.

– Я тебе ненавиджу! – верещала Тереза. – Моему татку доведеться перебратися в інше місце через те, що твій батько з ним зробив! – Вона відвернулася і, завиваючи, побігла геть з ігрового майданчика.

Меггі високо підняла голову і стримала сльози. Це був ще один урок, і вона його добре засвоїла. Їй байдуже, що про неї думають інші! Байдуже, байдуже! Решта дівчат уникали її – частково через те, що боялися Боба та Джека, а частково через те, що їхні батьки, коли зачули про воші, заборонили спілкуватися з нею. Вони вважали, що коли їхні діти водитимуться з Клірі, то це до добра не доведе. Тому останні кілька днів у школі Меггі провела, так би мовити, «в немилості», бо всі учні її цілковито ігнорували. Навіть сестра Агата пристала на цю нову політику і тепер зганяла свою лють на Стюарті.

Як і у всіх дітлахів, чий день народження припадає на заняття, святкування дня народження Меггі відклали до суботи, коли їй нарешті подарували омріяний чайний сервіз із вербним візерунком. Його розставили на вишукано змайстрованому ультрамариновому столику зі стільцями, що їх виготовував Френк у нечасті хвилини свого вільного часу. На одному з двох крихітних стільчиків сиділа Агнеса в новій блакитній сукні, що її пошила Фіона в нечасті хвилини свого вільного часу. Меггі похмуро роздивлялася біло-блакитні візерунки, що весело вистрибували на кожній чашці сервізу; фантастичні дерева з чудернацькими пишними квітами, вигадливо оздоблену маленьку пагоду, двійко химерно заляклих пташок і малесенькі фігурки, що

навічно застигли посеред ажурного місточка, від когось тікаючи. Сервіз втратив свою магічну принадливість. Але Меггі усвідомлювала: родина у всьому собі відмовляла, щоб купити їй подарунок, який, на їхню думку, був любий їй серцю. Тому вона, як і належить, заварила Агнесі чаю в крихитному квадратному чайничку, а потім, вдаючи неймовірний захват, ретельно виконала увесь ритуал чаювання. І вона вперто гралася подарунком роками, так і не розбивши й навіть не надшербивши жодного предмета з цього сервізу. І ніхто з рідних і близько не здогадувався, що насправді Меггі ненавиділа і сервіз, і блакитний столик зі стільцями, і блакитну суkenку Агнеси.

За два дні до Різдва 1917 року Педді приніс додому щотижневу газету й новий стос книжок із бібліотеки. Та цього разу газета взяла гору над книжками. Її видавці та редактори пристали на новацію, запозичену з модних американських журналів, що час від часу доходили до Нової Зеландії: увесь середній розділ присвячувався війні. Там були нечіткі фото австралійських та новозеландських вояків, що штурмують неприступні кручі півострова Галіполі, розлогі статті, у яких виславлялася хоробрість солдат із нижнього боку екватора, нотатки про австралійських і новозеландських кавалерів ордена Хрест Вікторії від його започаткування, а також прекрасна гравюра на всю сторінку, яка зображувала кіннотника австралійської легкої кавалерії на бойовому скакуні з шаблею наготові та довгими пасмами сріблястого волосся, що вибивалися з-під повстяного капелюха з широкими обвислими крисами.

За першої ж нагоди Френк схопив газету і жадібно перечитав цей матеріал; він упивався його ура-патріотичним стилем та якимось лячно поблискував очима.

– Татку, я хочу на війну! – мовив він, із побожним трепетом відкладаючи газету на стіл.

Фіона аж здригнулася – і шмат тушкованого м'яса з овочами вискочив із каструлі на плиту, а Педді заляк у своєму віндзорському кріслі, враз забувши про книгу.

– Ти ще малий, Френку, – зауважив він.

– Ні, не малий! Мені сімнадцять, татку, і я вже дорослий чоловік! Як же я можу сидіти тут на печі, коли німчура з турками ріжуть наших хлопців, як поросят?! Вже давно хтось із Клірі має виконати свій обов'язок!

– Ти ще неповнолітній, Френку, тебе не візьмуть до війська.

– Візьмуть, якщо ти не заперечуватимеш, – швидко відказав Френк, витріщившись на батька своїми темними очима.

– Я заперечуватиму. Бо ти – мій єдиний помічник, і нам дуже потрібні ті гроші, які ти приносиш у сім'ю.

– Але ж мені у війську платитимуть!

Педді розсміявся.

– Ти про солдатські копійки? Бути ковалем у Вахіне набагато вигідніше, аніж бути солдатом у Європі.

– Але ж коли я туди потраплю, то, може, у мене з'явиться можливість вибитися в люди і стати кимось набагато поважнішим за коваля! Це мій єдиний шанс, татку.

– Дурниця! Заради Бога, хлопче, ти не тямиш, про що кажеш. Війна – жаклива річ. Я приїхав сюди з країни, що воювала тисячу років, і знаю, що кажу. Хіба ти не чув, що розповідають чоловіки, які побували на бурській війні? Ти ж часто буваєш у Вахіне, тож наступного разу прислухайся до їхніх оповідок, гаразд? До того ж мене страшенно злить, що бісові англійці використовують австралійців і новозеландців як гарматне м'ясо там, де їм, бач, не бажається гнати під кулі своїх дорогоцінних солдатів. Цей войовничий Черчилль, і оком не змигнувши, кинув наших хлопців здобувати нікому й задарма не потрібний Галіполі! З п'ятдесяти тисяч загинуло аж десять тисяч! Це навіть гірше за різанину! Тобі що, більше нема чого робити, окрім воквати за стару бабу Англію? Що доброго вона для тебе зробила? Тільки й знала, що пила кров зі своїх колоній. Якби ти опинився в Англії, тамтешні люди відвертали б від тебе носа і впритул не помічали б, бо ти, бач, селюк із колоніального закапелка. Ані Новій Зеландії, ані Австралії нічого не загрожує. Можливо, старій бабці Англії навіть піде на велику користь, якщо її розіб'ють у війні. Бо давно вже варто комусь помститися за те, що вона скоїла з Ірландією. Хто-хто, а я й сльози не пророню, якщо війська кайзера пройдуть урочистим маршем головною вулицею Лондона.

– Але ж батьку, я хочу записатися до війська!

– Можеш хотіти що завгодно, Френку, але я тебе нікуди не відпущу, тож краще відразу ж викинь цю думку з голови. Ти ще малий, щоби бути солдатом.

Френкове обличчя спалахнуло, губи стиснулися у тоненьку ниточку: малий зріст був його болючим місцем. У школі він завжди був найменшим хлопцем у класі, й через це йому доводилося битися вдвічі частіше, аніж іншим. А нещодавно все його ество сповнила одна страшна думка: у свої сімнадцять він мав ті самі п'ять футів три дюйми, що і в чотирнадцять років. Невже він більше не росте? Лише йому були відомі всі ті муки, на які він прирік своє тіло та душу, намагаючись видовжитися: болісні вправи на розтягування та марні сподівання.

Однак, займаючись ковальством, він став надзвичайно дужим як для свого зросту. Для хлопця з темпераментом Френка батько не міг запропонувати кращого вибору, хоча й цей вибір зробив неусвідомлено. Френка, з його невеличким, але сповненим сили тілом, ніхто не міг подужати у бійці, й до сімнадцяти років він встиг прославитися на всьому півострові Таранакі. У бійці він давав вихід усьому своєму гніву, приниженню та відчуттю неповноцінності, перед ним не могли встояти найсильніші місцеві хлопці, бо ці Френкові почуття були союзниками його прекрасно тренованого тіла, блискавично-кмітливого розуму, несамовитості та незламної волі до перемоги.

Чим здоровішими та злішими були його супротивники, тим більше хотілося Френку змусити їх принижено валятися в пилюці. Однолітки, добре знаючи його агресивність, обходили хлопця десятою дорогою. А нещодавно він, шукаючи нових суперників, вийшов за межі хлопчачого кола: місцеві чоловіки й досі згадували той день, коли Френк дав чортів Джиму Коллінзу – зробив із нього товченик, хоча Джиму було двадцять два, зростом він був шість футів чотири дюйми без картуза й черевиків і заіграшки міг підняти коня. Зі зламаною лівою рукою та тріснутими ребрами Френк бився, аж поки супротивник, скиглячи, впав скривавленим лантухом йому під ноги; дорослим чоловікам довелося силоміць відтягувати хлопця, щоб він ногами не розтрошив знепритомнілому Джиму черепа. Щойно зрослися рука та ребра, Френк подався до міста і підняв там коня – просто так, щоб продемонструвати, що це до сили не одному лише Джиму і не залежить від зросту чоловіка.

Як батько цього феноменального хлопця Педді добре знав репутацію Френка і з розумінням ставився до синівської битви за повагу оточуючих, але не стримував гнів, коли бійки заважали роботі в кузні. Педді, котрий і сам був малий на зріст, свого часу теж довелося чимало повоювати, щоб довести свою сміливість, але в тій частині Ірландії, звідки він родом, Педді не здавався курдупелем, а до Нової Зеландії, де чоловіки були вищими, він перебрався вже дорослим мужчиною. Тому для нього малий зріст не був таким болючим мозолем, як для Френка.

І тепер батько пильно вдивлявся у хлопця, марно намагаючись зрозуміти його; Френк завжди був немилим його серцю, хоча він старанно намагався не вирізняти його з-поміж решти своїх дітей. Педді знав: це страшенно засмучувало Фі, її гнітило невисловлене протистояння батька з сином, та навіть його любов до дружини не могла подолати того роздратування, яке викликав у нього Френк.

Вчепившись у розгорнуту газету своїми короткими, але красивими руками, Френк прикипів до Педді поглядом, і в його темних очах читалася дивовижна суміш благання й гордині, гордині надто впертої, щоби благувати угорос. Яким же чужим було обличчя його сина! Не було в ньому нічого від Клірі та Армстронгів, хіба що очі трохи нагадували Фіоніні – і тільки, бо очі Фіони не могли так раптово розширюватися, спалахуючи гнівом від найменшого приводу, як чорні очі її сина. Лише одного Френку не бракувало – хоробрості.

Зауваження Педді стосовно Френкового зросту різко перервало обговорення теми; всі сиділи, доїдаючи тушкованого кролика у незвичній тиші. Навіть Г'юї та Джек, придушивши верескливе хихотіння, перемовлялися обережно і неквапливо. Меггі істи не схотіла і сиділа, не зводячи очей із Френка, наче той міг сезнути будь-якої миті. Френк ів повільно і з явною неохотою, а за першої ж нагоди вибачився і встав із-за столу. Через хвилину біля стосу дров чулося розмірене цюкання сокири: то Френк заходився рубати тверді колоди, що їх привіз Педді, заготовляючи на зиму дрова.

Коли всі думали, що Меггі пішла спати, вона вислизнула з вікна своєї спальні й нишком прокралася до стосу. То була ділянка, надзвичайно важлива для забезпечення безперервності життя в домівці: близько тисячі квадратних футів ґрунту, утрамбованого й омертвленого товстим шаром

трісок та кори; з одного боку височіли стоси складених колод, які ще треба було пиляти, а з протилежного – мозаїчні стіни з акуратно складених дров, порубаних до підхожого для плити розміру. Посередині відкритого простору стирчали три невикорчуваних пеньки, що використовувалися як дровітні для рубання колод різної висоти.

Френка біля них не було – він обробляв масивну евкаліптову колоду, розтинаючи її так, щоб вона стала на найнижчу й найширшу дровітню. Стовбур у два фути завтовшки лежав на землі, унерухомлений із країв залізними шпичаками. На ньому стояв, розставивши ноги, Френк і рубав його навіпіл. Сокира з посвистом розсікала повітря, а її руків'я вжикало, ковзаючи вгору-вниз в спітнілих долонях Френка. Лезо, блиснувши над його головою, падало вниз розмитою сріблястою плямою, вигризаючи клинчастий вируб у твердому, як залізо, дереві з такою легкістю, немов то була сосна чи м'яке листвяне дерево. Тріски розліталися навсібіч, піт струменів голими грудьми та спиною Френка; а щоб рясний піт не сліпив очі, він пов'язав над бровами хустину. То була вкрай небезпечна робота: один невправний рух – і залишишся без ноги. На зап'ястях у Френка виднілися пов'язки для всотування поту, що стікав по руках, але самі руки були без рукавичок; пальці, стискали руків'я сокири легко і вправно, з дивовижною точністю спрямовуючи її лезо в потрібному напрямку.

Меггі сіла навпочіпки біля скинутих Френком сорочки та жилетки й заворожено спостерігала. Поряд лежали наготові три запасні сокири, бо надміцна деревина евкаліпта вмить затуплювала найгостріше лезо. Взявши одну з сокир за руків'я, вона поклала її собі на коліна; їй захотілося навчитися володіти нею так само вправно, як і брат. Сокира була така важка, що дівчинка насилу підняла її. Колоніальні сокири мали лише одне лезо, наточене до такої гостроти, що ним можна волосину перерізати, бо сокири з подвійним лезом були надто легкі для евкаліпта. Обух такої сокири спеціально робили важким – у джойм завтовшки, а крізь нього проходило руків'я, додатково закріплене невеличкими клинцями, бо якщо добряче розмахнутися, то погано закріплений обух може запросто зірватися з руків'я і, пронісшись у повітрі зі швидкістю гарматного снаряду, когось ненароком убити.

Надворі швидко сутеніло, і Френк рубав навмання майже інстинктивно, а Меггі, ухиляючись від трісок із легкістю, набутою з давно усталеною звичкою, терпляче чекала, поки він зверне на неї увагу. Наполовину перерубавши колоду, Френк судомно перевів дух, розвернувся в протилежний бік і знов розмахнувся сокирою, щоб підрубати другу половину. Проруб у колоді був вузький і глибокий – щоб зекономити дорогоцінну деревину й прискорити процес рубання; нарешті Френк добрався майже до середини стовбура, і тепер сокира при ударі майже повністю зникала у прорубі, а великі клинчасті тріски пролітали дедалі ближче до його тіла. Та хлопець не зважав на них, навпаки – ще швидше махав сокирою. Колода розполовинилася вдивовижу раптово, і Френк із граційною легкістю підстрибнув, передбачивши цей момент іще до того, як лезо востаннє вгризлося в деревину. Половинки стовбура склалися, а хлопець приземлився поруч, усміхаючись, але не було в тій усмішці радості.

Френк був повернувся, щоб взяти нову сокиру, – і помітив сестру, що терпляче сиділа неподалік у чепурненькій, застебнутій на всі гудзики нічній сорочці. Йому й досі було незвично бачити в неї на голові

коротенькі скуйовджені кучері, а не довгі, перев'язані ганчірочками пасма, але він вирішив, що цей хлопчачий стиль личив сестрі, і йому захотілося, щоб такою вона й залишалася. Френк присів біля неї, поклавши сокиру собі на коліна.

– Як же ти примудрилася вибратися з хати, мала шибайголово?

– Я вилізла у вікно, коли Стю заснув.

– Стережися, бо перетворишся на дівчинку-шибеника.

– Ну то й що! Краще гратися з хлопцями, ніж самій із собою.

– Та ото ж. – Френк сів, прихилившись спиною до колоди, і втомлено повернув до сестри голову.

– Що сталося, Меггі?

– Френку, ти ж насправді нікуди не поїдеш, еге ж? – спитала вона, поклавши йому на стегно руки з обгризеними нігтями, і стривожено поглянула на брата; рот у неї був злегка розтулений, бо їй важко дихалося носом: його заклало, бо вона щосили намагалася стримати сльози.

– Може, й поїду, Меггі, – лагідно відповів він.

– Ой, Френку, не треба! Ти так потрібен мамі й мені! Якщо чесно, то я не знаю, що ми без тебе робитимемо!

Він гірко всміхнувся – його розвеселило, як Меггі мимовільно копіювала манеру розмови матері.

– Затям, сестричко: інколи все відбувається не так, як тобі хотілося б. Нас у родині Клірі завжди вчили працювати разом на спільне благо, ставлячи власний інтерес на останнє місце. Але я з цим не згоден: мені здається, що нам слід навчитися спершу думати про себе. Я хочу поїхати геть, бо мені сімнадцять, отже, час зайнятися облаштуванням власного життя. Але татко каже «ні», бо я потрібен вдома для блага усієї родини. І через те, що мені ще не виповнився двадцять один рік, я мушу чинити так, як каже татко.

Меггі гаряче кивнула, щиро намагаючись розплутати клубок братового пояснення.

– Розумієш, Меггі, я вже давно і довго про це думав. Я таки поїду – і все. Знаю, ви з мамою будете за мною сумувати, але Боб зростає швидко, а татко з хлопцями за мною не сумуватимуть. Татка цікавлять лише гроші, які я приношу в сім'ю.

– Ти більше нас не любиш, Френку?

Він обернувся і рвучко обхопив сестру руками, обіймаючи й ніжно пестячи її з якимось зболеним задоволенням, у якому здебільшого переплелися смуток, біль та душевна спраглисть.

– Ох, Меггі! Тебе та маму я люблю більше за всіх інших, разом узятих! Господи, ну чому ти не старша, бо тоді я зміг би з тобою поговорити по-справжньому? А може, це й краще, що ти ще мала, може, й краще...

Намагаючись опанувати себе, він так само рвучко відпустив сестру і, поклавши голову на колоду, почав хитати нею туди-сюди, беззвучно ворущачи губами. А потім поглянув на Меггі.

– Сестричко, коли ти підростеш, то краще мене зрозумієш.

– Благаю тебе, Френку, не полишай нас, – вперто повторила вона.

Він розсміявся, але той сміх більше скидався на схлипування.

– Ох, Меггі, Меггі! Ти що, не розчула? Втім, це вже не має значення. Головне, щоб ти нікому не розповіла, що бачила мене сьогодні уночі, чуєш? Мені не хотілося б, щоб вони думали, що ти про це заздалегідь знала, але не сказала.

– Я тебе добре розчула і все добре зрозуміла, Френку, – відказала Меггі.
– Та я нікому ані слова не скажу, це я тобі обіцяю. Але ж мені так не хочеться, щоб ти їхав геть!

Вона була надто малою, щоб висловити брату те, що було не більш, ніж неусвідомленою тривогою в її серці: якщо Френк піде, то хто ж у ньому залишиться? Бо він був єдиним, хто відверто виказував їй свою любов, єдиним, хто обнімав її. Коли вона була меншою, татко часто брав її на руки, але відтоді, як Меггі пішла до школи, не дозволяв їй сидіти в нього на колінах, обійнявши за ший. Батько приказував: «Ти вже доросла дівчина, Меггі». А матуся... Вона була завжди така заклопотана, така втомлена, така зайнята хлопцями та господарством... Тому наймилішим її серцю був Френк, який сяяв, наче зірка, на її маленькому обмеженому небосхилі. Він був єдиним, хто любив сидіти з нею й розмовляти, пояснюючи все так, що вона з легкістю розуміла його. З того дня, коли Агнеса позбулася волосся, Френк опинився на чільному місці у житті Меггі, й відтоді, хоч якими б гіркими не були її біди й печалі, вже ніщо не могло завдати їй пекучого пронизливого болю – ані палиця сестри Агати, ані воші, ані глузування дівчат у школі. Бо тепер у неї був Френк, який міг утішити її і захистити.

Меггі підвелася і вимучила усмішку.

– Що ж, Френку, якщо маєш іти, то йди.

– Меггі, тобі давно треба бути в ліжку, тож повертайся, поки матуся не помітила твоєї відсутності. Мерщій вшивайся!

Нагадування про те, що мати невдовзі почне обходити спальні, виштовхало з голови Меггі решту думок; вона нахилила голову, просунула між ногами довгий «хвіст» нічної сорочки і, тримаючи його рукою поперед себе, хутко гайнула додому, колючи босі ноги гострими трісками та скіпками.

Вранці Френка ніде не було видно. Коли мати зайшла зранку, щоб розбудити Меггі, її обличчя було похмуре й напружене; Меггі підскочила, як ошпарена

кішка, і швидко вдягнулася, навіть не просячи Фіону допомогти їй застебнути безліч маленьких гудзиків.

На кухні хлопці невесело сиділи за столом, а стілець Педді був порожній. І стілець Френка також. Меггі прослизнула на своє місце, торохтячи від страху зубами. Після сніданку мати суворо виштовхала їх за двері, й за сараєм Боб сповістив Меггі новину.

– Френк утік! – видихнув він.

– А може, він подався до Вахіне? – припустила Меггі.

– Та ні, дурепо! Він втік, щоб записатися до війська. Шкода, що я ще малий, інакше подався б разом із ним! От щасливчик!

– А мені шкода, що його немає вдома.

Боб стенив плечима.

– Ти всього-на-всього дівчисько. І говориш як дівчисько. Інших слів я від тебе й не чекав.

Та цього разу вона пропустила образливе зауваження повз вуха. Меггі пішла назад до хати, щоб допомогти матері.

– А де татко? – спитала вона Фіону, коли та дала їй роботу – хустки прасувати.

– Подався до Вахіне.

– А він повернеться з Френком?

Мати пирхнула.

– У цій сім'ї ніщо не приховаєш. Ні, татко не спіймає Френка у Вахіне, і йому це добре відомо. Він поїхав дати телеграму поліції та армійському начальству в Вангануї. А вони затримують його і повернуть додому.

– Ой, мамо, я так сподіваюся, що його знайдуть! Мені не хочеться, щоб Френк поїхав!

Фіона з ляскотом вивернула на стіл вміст маслоробки й заходилася обробляти жовтий водянистий пагорбок дерев'яними патиками.

– Ніхто з нас не хоче, щоб Френк поїхав геть. Саме тому татко й потурбується, щоб його привезли назад. – Її рот на мить затремтів, і вона з іще більшим завзяттям накинулася на масло. – Бідолашний, бідолашний Френк! – зітхнула Фіона, звертаючись не до Меггі, а сама до себе. – Не розумію, чому дітям доводиться платити за наші гріхи. Мій бідолашний Френк, такий несхожий на... – Але враз замовкла, помітивши, що Меггі кинула прасувати і прислухається.

Три дні по тому поліція привезла Френка додому. Сержант, що його супроводжував, повідомив Педді, що його син чинив шалений опір.

– Ну він у вас і боець! Зметикувавши, що військовиків уже попередили, стрілою кинувся сходами на вулицю, а за ним погналися двоє солдатів. Йому не поталанило, бо він налетів на патрульного полісмена, інакше точно втік би! Відбивався, як скажений, знадобилося аж п'ятеро чоловіків, щоб на нього кайданки начепити.

З цими словами сержант зняв із Френка важкі кайдани і грубо попхнув його до в'ізних воріт; той настовхнув на Педді – і скоцюбився, наче вжалений батьковим дотиком.

Решта дітей спостерігали за дорослими на відстані футів зо двадцять, очікувально припинивши під стіною будинку. Боб, Джек та Г'юї заклали, сподіваючись, що Френк влаштує ще одну бійку; Стюарт стояв і дивився, співчуючи братові всією своєю лагідною дитячою душею; Меггі ж обхопила долонями щоби, щипаючи їх і мнучи від болісного страху: невже хтось збирається образити Френка?

Той спочатку поглянув на матір – своїми чорними очима в її сірі очі – немов встановлюючи між ними таємничий та болісний зв'язок, про який ніколи не говорилося і який завжди заперечувався. Лютий погляд блакитних очей Педді збивав Френка з ніг – презирливий та нищівний, яким він начебто промовляв: «Таки вийшло по-моєму!»; і син, опустивши очі, визнав батькове право на гнів. З того дня Педді, розмовляючи з Френком, обмежувався лише виразами, що не виходили за рамки загальноприйнятої ввічливості. Але найважче Френку було дивитися в очі решті дітей, він почувався присоромленим і приниженим, немов той птах, якого принесли назад додому з підрізаними крильми: небо так і залишилося незвіданим, а пісня – недоспіваною.

Дочекавшись, коли Фіона скінчила свій нічний обхід, Меггі вибралася зі спальні в розчинене вікно й гайнула через двір. Вона знала, де шукати Френка – на сіні у сараї, подалі від завидющих очей братів і батькового гніву.

– Ти де, Френку? – спитала вона гучним шепотом, невпевнено ступаючи у непроглядній темряві сараю і з чутливістю дикої тварини пальцями ніг намагаючи перед собою незвіданий простір.

– Я тут, Меггі, – долетів до неї зморений голос, ледь схожий на Френків, бо в ньому не чулося ані пристрасті, ані бажання жити.

Дівчинка пішла на звук, знайшла брата розпростертим на сіні й примостилася біля нього, обхопивши, скільки вистачило рук, його широкі груди.

– Ой, Френку, я така рада, що ти знову вдома, – промовила Меггі.

Френк застогнав, посунувся вниз і поклав голову їй на живіт. Вона гладила його густе пряме волосся і стиха наспівувала. Було темно, і Френк не бачив сестри, але невидиме тепло її співчуття розчулило хлопця. Він заплакав, скоцюбившись у суцільний клубок болю, і його сльози промочили Меггі нічну сорочку. Сама ж мала не плакала. Щось у душі цієї дівчинки робило її достатньо дорослою і достатньо жінкою, щоб відчутти незбориму й

болісну радість від того, що ти комусь потрібна. Вона сиділа, чукаючи братову голову доти, доки його горе не пішло геть, розчинившись у темній порожнечі.

Частина друга

1921-1928, Ральф

3

«Щось дорога до Дрогеди не навіяла мені спогадів юності, – мружачись від яскравого світла, подумав отець Ральф де Брікассар. Його новенький „даймлер“ мчав, підскакуючи, вибоїстою колією, що пролягла у високій сріблястій траві. – Хіба ж це прекрасна загадкова Ірландія? А Дрогеда? Не схожа вона ані на поле битви, ані на осереддя могутньої влади. А може, все було дещо інакше?» З притаманним йому почуттям гумору, яке з роками трохи вгамувалося, але не притупилося, він уявив собі Мері Карсон таким собі Олівером Кромвелем у жіночій іпостасі, яка, у своєму неповторному стилі, щось суворо віщає з нотками імперської пихи та злостивості в голосі. Втім, таке порівняння не було аж надто великим перебільшенням, бо ця дама, безперечно, мала не менше влади й керувала не меншою кількістю людей, аніж будь-який могутній воєначальник минулих літ.

Крізь живопліт та евкаліпти забовваніли крайні ворота, і авто зупинилося, злегка вібруючи на холостому ході двигуна. Ральф насунув непоказного сірого капелюха з широкими крисами, щоб прикрити голову від немилосердного сонця, і важко поплентався до сталевого засуви на дерев'яному стояку, щоб розчинити ворота. Між домівкою католицького священика в Джилленбоуні та садибою Дрогедою нараховувалося аж двадцять сім воріт, і це означало, що Ральф мав зупинитися, вийти з авто, розчохнути ворота, знову забратися до авто, проїхати у них, потім знову зупинитися, вийти, повернутися до воріт і зачинити їх, а опісля сісти в авто і рушити до наступних воріт. Скільки разів йому хотілося проігнорувати хоча б половину цього ритуалу і рвонутися далі колією, залишивши позаду себе розчинені ворота – немов спантеличено роззявлені роти, – але в такому разі навіть побожний страх, навіюваний його духовним саном, не зупинив би власників цих воріт: вони неодмінно гудили б його за таку безвідповідальність та легковажність. «От якби коні були так само швидкі та зручні, як автомобілі, – подумалося йому, – тоді можна було б відчиняти ворота, не вибираючись із сідла».

– Щось здобуваєш, а щось неодмінно втрачаєш, – мовив Ральф, поплескав панель приладів свого новенького «даймлера» і, надійно зачинивши за собою ворота, рушив – до вигону Гоум Педдок лишалася миля трав'янистим безлісним пасовиськом.

Ця австралійська садиба справляла враження навіть на ірландця, звиклого до величних замків та особняків. Дрогеда була найдавнішою та найбільшою маєтністю в районі, яку покійний колишній власник, безтямно закоханий у неї, прикрасив відповідною будівлею. Споруджений в аскетичному георгіанському стилі з пісковика, вирубаного вручну в кар'єрах, що за п'ятсот миль на схід, будинок мав два поверхи, вікна з численними шибками та широку веранду з залізним поруччям, яка охоплювала увесь нижній периметр. Кожне вікно ошатно обрамляли чорні дерев'яні віконниці, які слугували не лише для прикраси, але й для користі: в літню спеку їх зачиняли, щоб зберегти внутрішню прохолоду.

Стояла осінь, і кучеряві лози зеленіли, а навесні гліцинія, посаджена п'ятдесят років тому по завершенні будівництва маєтку, перетвориться на пишну масу бузкових шлейфів, що нестримно ширитиметься зовнішніми стінами та дахом веранди. Будинок оточували декілька акрів ретельно підстриженої галявини з англійськими парками, які навіть тепер майоріли кольорами завдяки трояндам, жовтофіолі, жоржинам та чорнобривцям. Від немилосердного сонця будинок захищав гайок евкаліптів-привидів із блідими стовбурами та вузькими листочками, що тремтіли на висоті сімдесяти футів над землею; подекуди їхні гілки перепліталися з лозами бугенвілії, прикрашаючи їх, немов прекрасні пурпурові гірлянди. Навіть баки з водою – такі неоковирні, але вкрай потрібні в господарстві – були вкриті товстим шаром витривалих місцевих лоз, троянд і гліциній і тому більше скидалися на декоративні, а не функціональні елементи ландшафту. Покійний Майкл Карсон, пристрасно залюблений у свій маєток Дрогеда, не шкодував грошей на баки для води; подекували, що господарі Дрогеди могли дозволити собі зелені галявини та квітучі клумби, навіть якби дощу не було десять років.

Якщо наблизитися до садиби через вигін Гоум Педдок, то в око спочатку впадали будинок та евкаліпти-привиди, але потім ставали помітними й решта споруд із пісковика, з'єднаних із головним будинком критими переходами, що потопали в повзучих рослинах. Вибоїста колія переходила в рінисту під'їзну алею, що, викривившись дугою, спочатку вела до округлої стоянки для автомобілів та екіпажів, розташованої з одного боку будинку, а потім продовжувалася до господарчих споруд Дрогеди: скотопригінних майданчиків, сараю для стрижки овець та численних клунь і комор. Отцю Ральфу більше подобалися велетенські перцеві дерева, що затіняли всі ці господарські будівлі, а не евкаліпти-привиди, що росли біля особняка. Перцеві дерева були вкриті щільною зеленою листвою, а над ними гуділи бджоли – підхожий природний антураж для заміського будинку з атмосферою лінкуватої неквапливості.

Коли отець Ральф вийшов з авто і рушив через галявину, він побачив на веранді служницю з усміхненим обличчям, вкритим зморшками і ластовинням.

– Доброго ранку, Мінні, – привітався він.

– Ой, здрастуйте, отче! Так приємно бачити вас у такий чудовий ранок! – відповіла вона з сильним ірландським акцентом, однією рукою широко розчиняючи двері, а другу простягаючи, щоб взяти потертий світський капелюх Ральфа.

У напівтемному залі з викладеною мармуровими плитами підлогою та широкими сходами з мідним поруччям він зупинився і почекав, доки Мінні, злегка кивнувши головою, увійде до вітальні.

Мері Карсон сиділа у кріслі з підголівником біля розчиненого вікна заввишки п'ятнадцять футів від долівки до стелі; їй було байдуже до холодного повітря, що потоком линуло до кімнати. Копиця її рудого волосся була майже такою ж яскравою, як і в юності; хоча загрубіла, вкрита ластовинням шкіра з віком і набула нових пігментних плям, для жінки шістдесяти п'яти років вона мала мало зморщок – малопомітну мережу невеличких ромбуватих подушечок, схожу на стьобану ковдру. Єдиними свідченнями її непоступливої вдачі були глибокі борозни, що тягнулися обабіч її римського носа, опускаючи вниз куточки рота, та непорушний погляд блідо-блакитних очей.

Отець Ральф мовчки пройшов по обюсонському[4 – Коштовний французький килим.] килиму і поцілував їй руки; цей жест добре личив такому високому елегантному чоловіку в простій чорній сутані, яка надавала йому майже аристократичного вигляду. Позбавлені виразу очі Мері Карсон несподівано грайливо заіскрилися, і вона самовдоволено й дещо манірно всміхнулася.

– Хотите чаю, отче? – спитала вона.

– Це залежить від того, чи бажаєте ви слухати месу, – відповів священик і сів у крісло напроти, схрестивши ноги; при цьому сутана трохи задерлася догори, і з-під неї показалися бриджі та високі, до колін, чоботи – поступка місцевим звичаям, бо так вдягалися чоловіки його парафії. – Я привіз вам причастя, але якщо ви бажаєте вислухати месу, то за кілька хвилин я буду готовий прочитати її. Я не проти трохи подовжити свій піст.

– Я недостойна вас, отче, – манірно мовила Мері Карсон, чудово знаючи, що він, як і решта претендентів, залицявся не до неї, а до її грошей.

– Благаю, попитайте чаю, – наполягла вона. – А без причастя я якось обійдуся.

Отець Ральф зробив зусилля, щоб не показати свого обурення; його парафія була ідеальним місцем для опанування вмінням контролювати емоції. Коли йому хоч раз випаде шанс піднятися з безвісти, до якої потрапив через нестриманість, він не повторить тієї помилки. І якщо добре розіграє свої карти, то ця немолода жінка може стати відповіддю на його молитви.

– Мушу визнати, отче, що цей рік видався досить вдалим та приемним, – зауважила господиня. – Ви – набагато кращий пастир, ніж покійний отець Келлі, Господи, спопели його душу. – Останню частину фрази вона несподівано промовила з різкими та мстивими нотками в голосі.

Священик закліпав на неї очима.

– Шановна пані Карсон! Таке ставлення до людини не можна назвати істинно католицьким.

– Зате воно правдиве. Він був старим п'яницею, і я впевнена, що Господь знищить його душу так само, як алкоголь знищив його тіло. – Вона подалася

вперед. – Я вже досить добре вас знаю, і тому вважаю, що маю право поставити вам декілька запитань, ви не заперечуєте? Зрештою, ви ж користуєтеся без обмежень Дрогедею як власним гральним майданчиком: приїжджаєте сюди, щоб навчитися скотарства, удосконалювати навички верхової їзди, і просто, щоб втекти від незручностей, пов'язаних із життям у Джилі. Все, звісно, робиться на мое запрошення, але, вважаю, це дає мені право поставити вам деякі запитання, чи не так?

Отцю Ральфу не подобалося, коли йому нагадували, що він має почуватися вдячним, але він вже звик до думки, що одного дня господиня маєтку вирішить, що достатньо має над ним владу, і почне диктувати йому свої вимоги.

– Звісно, пані Карсон. Бо я навіть не знаю, як віддячити вам за те, що ви дозволяєте мені приїздити до Дрогеди і почуватися тут, як вдома, за всі ваші подарунки – коней, авто...

– Скільки вам років? – спитала вона без подальших преамбул.

– Двадцять вісім, – відповів він.

– Молодший, ніж мені здавалося. Та навіть якщо зважити на вашу молодість – таких священиків, як ви, не посилають до місць на кшталт Джилі. Що ж ви скоїли, що ваше начальство послало такого священика, як ви, до нашого провінційного закапелку?

– Я образив єпископа, – з легкою усмішкою відповів Ральф.

– Не сумніваюся, що ви на таке здатні! Але я не уявляю, як священик із вашими непересічними здібностями може вдовольнитися життям в такій глушині, як Джилленбоун?

– Така воля Божа.

– Дурниці! Ви опинилися тут через людські вади – ваші та єпископа. Непогрішимий лише папа римський. У Джилі ви перебуваєте поза межами вашої природної стихії, всі ми це знаємо, хоча всі ми не проти, для розради, мати такого священика, як ви, а не отих висвячених невдах, що не змогли знайти собі достойного місця в Англії, бо саме таких сюди зазвичай і виряджають. Ваша ж природна стихія перебуває в коридорах церковної влади, а не поміж коней та овець. У червоній мантиї кардинала ви мали б божественний вигляд.

– На це, боюсь, я не маю жодного шансу. Звісно, я здогадуюся, що Джилленбоун розташований не в самісінькому центрі мапи архієпископа, який є посланцем папи. А могло бути й гірше. Бо в мене є ви, і в мене є Дрогеда.

Вона сприйняла ці навмисно відверті лестощі так, як він і сподівався; Мері Карсон тішилася його вродою, його увагою, його гострим уїдливым розумом – із нього й справді може вийти чудовий кардинал. Вона не пригадувала, щоб впродовж всього життя їй хоч раз трапився такий красень, та ще й із таким ставленням до власної вроди. Він не міг не усвідомлювати, наскільки гарним він є: високий, із бездоганно-

пропорційною фігурою, з витончено-аристократичними рисами обличчя; усі складники його тіла зліплені до купи з такою ретельністю і довершеністю, на яку Господь Бог рідко коли розщедрювався для своїх творінь. Отець Ральф був сама довершеність – від чорних кучерів на голові та дивовижно блакитних очей до тендітних елегантних рук і невеликих ступнів. Так, цей молодик неодмінно усвідомлює, яку чудову зовнішність він має. Але була в ньому і якась байдужість, і це збурювало в неї відчуття, що священник не є рабом своєї краси й ніколи ним не буде. Звісно, для досягнення бажаного він без докорів сумління скористається власною красою, якщо вона стане в пригоді, але навряд чи зробить це із задоволенням: скоріш за все, матиме невисоку думку про людей, здатних піддаватися її впливу. Мері Карсон багато віддала б, аби дізнатися, яка ж подія в попередньому житті отця Ральфа зробила його таким, яким він є.

«Цікаво, – подумалося їй, – а чи багато було священників вродливих, як Адоніс, і з сексуальним магнетизмом, як у Дон Жуана? Вони що, навмисне брали обітницю безшлюбності, щоб уникнути небажаних наслідків?»

– А чому ви погодилися поїхати до Джилленбоуна? – спитала вона. – Чи не краще було б відмовитися від священницького сану, аніж миритися з таким приниженням? З вашими талантами ви могли б стати багатим та впливовим у будь-якій галузі, тільки не кажіть, що вас анітрохи не приваблює сама думка про владу.

Він різко вигнув ліву брову.

– Шановна пані Карсон, ви – католичка. І ви знаєте, що обітниця, які я дав, є священними. Я до скону залишусь священником. Інакше бути не може.

Вона пирхнула і розсміялася.

– Та годі вам! Невже ви й справді вірите в те, що коли зречетеся своїх клятв, то вони обернуться проти вас ударами блискавки, смертоносними кулями чи переслідуватимуть, наче оскаженілі гончаки?

– Звісно, не вірю. Не вірю я й у те, що ви – людина обмежена і тому вважаєте, що саме страх перед неминучою карою втримує мене у лоні Церкви.

– Отакої! А ви дошкульний, отче де Брікассар! То що ж тоді вас стримує? Що змушує вас терпіти Джилі з його пилкою, спекою та мухами? Чи усвідомлюєте ви, що це як довічне ув'язнення.

На мить його блакитні очі закрила тінь, але він усміхнувся, пожалівши свою співбесідницю.

– Ну ви вмієте утішити, нічого не скажеш! – Злегка розтуливши рота, отець Ральф поглянув на стелю і зітхнув: – Мене змалечку виховували на священника, але це ще не все. Як же ж це пояснити жінці... Я немов та посудина, пані Карсон, і час від часу я наповнююсь Богом. Був би я кращим священником, то цих періодів порожнечі не було б взагалі. А це наповнення, це єднання з Богом не залежить від конкретного місця – чи буду я в Джилленбоуні, чи, скажімо, в палаці єпископа. Цей стан важко визначити, бо навіть для священників він є великою таємницею. То є божественна одержимість, яку звичайні чоловіки можуть так ніколи й не пізнати. Саме

так – божественна одержимість. То як мені відмовитися від неї? Це неможливо.

– То це енергія, чи не так? Чому ж тоді вона дається саме священикам? Чому ви гадаєте, що помазання елеєм під час виснажливо довгої церемонії здатне наділити цією енергією будь-якого чоловіка?

Він похитав головою.

– Розумієте, на це йдуть роки життя ще задовго до висвячування. Це старанний і наполегливий розвиток такого стану душі й розуму, який розкриє Господу твою посудину. Його треба заслужити! Зо дня в день. Невже ви не розумієте, що є метою обітниць? Їхня мета полягає в тім, щоб ніщо земне не втрутилося між священиком та тим станом духу, якого він досягнув – ні любов до жінки, ні любов до грошей, ні небажання коритися диктату інших людей. Для мене злидні не є чимось незвіданим, бо я походжу з небагатої родини. Дотримуватися благочестя мені неважко. Найважчим є для мене третє – це покора. Але я корюся, бо знаю, що коли визнаю своє «я» важливішим за моє призначення бути божою посудиною – я пропав. Тому й корюся. І, коли треба, буду готовий терпіти Джилленбоун як довічне ув'язнення.

– Тоді ви дурень, – відказала Мері Карсон. – Я теж вважаю, що в житті є важливіші речі, ніж коханці, але вмістилище для Бога не є однією з них. Дивно. Я ніколи не думала, що ви так палко вірите в Бога. Мені здавалося, що ви – людина, сповнена сумнівів.

– Так, я маю сумніви. Хіба ж мисленна людина може не сумніватися? Саме тому інколи я відчуваю внутрішню порожнечу. – З цими словами отець Ральф поглянув повз неї, на щось для неї невидиме. – Знаєте, мені здається, що я пожертвував би всіма амбіціями, всіма своїми пристрастями заради можливості стати довершеним священиком!

– Довершеність у будь-чому є нестерпно нудною. Особисто я віддаю перевагу тому, що має в собі незначну недовершеність.

Він розсміявся, поглянувши на неї з захватом і заздрістю. Мері Карсон і справді була дивовижною жінкою.

Уже тридцять три роки була вона вдовою, а її єдина дитина, син, померла ще у ранньому дитинстві. Через свій особливий статус у громаді Джилленбоуна вона не скористалася пропозиціями, які робили їй найсміливіші чоловіки з її оточення: як вдова Майкла Карсона вона була незаперечною царицею, а як чиясь дружина мусила б уступити своєму чоловіку право розпоряджатися всією своєю маєтністю. Грати другу скрипку? Ні, не таким уявляла своє життя Мері Карсон! Тому вона зреклася плотських утіх заради влади. Завести собі коханця – справа немислима, бо до пліток Джилленбоун був чутливий, як дріт до електричного струму. Демонструвати свою людську слабкість було чужим їй вдачі.

Але тепер Мері Карсон була вже достатньо старою, щоб, як то кажуть, бути невразливою до тілесних покликів. І якщо новий молодий священик старанно виконував свої обов'язки її духовного наставника, а вона винагороджувала його невеличкими подарунками на кшталт автомобіля, то в цьому не було

нічого недоречного. Усе своє життя вона була непохитною опорою Церкви й належним чином підтримувала свою парафію та її духовного лідера, навіть якщо отець Келлі п'яно гикав, відправляючи месу. Не лише вона виявила добросердність до молодого наступника отця Келлі: отець Ральф де Брікассар мав заслужену популярність у кожного члена своєї пастви – багатого чи бідного. Якщо парафіяни з далеких сіл не мали змоги потрапити до Джилі, щоб із ним зустрітися, він сам до них їздив верхи на коні, поки Мері Карсон не подарувала йому автомобіль. Його доброта й терплячість заслужили йому симпатію у всіх парафіян, а у декотрих – щирі любові; Мартін Кінг із Бугели придбав для будинку священника дорогі меблі, а Домінік О'Рурк із Діббан-Діббана надавав кошти на зарплату для його економки.

Тому на п'єдесталі свого віку та свого суспільного статусу Мері Карсон почувалася в цілковитій безпеці, милуючись отцем Ральфом; їй подобалося випробовувати свою кмітливість інтелектом чоловіка, не менш розумного за неї, подобалося передбачати його, до того ж вона ніколи не була до кінця впевненою, що правильно передбачила та розгадала його.

– Повернімося до Джилі, який, за вашим висловом, не перебуває в центрі мапи папського посланця, – сказала Мері Карсон, глибше вмощуючись у кріслі. – Як ви гадаєте, а що здатне вплинути на цього преподобного пана настільки, щоб він таки зробив Джилі епіцентром свого світу?

Священик гірко посміхнувся.

– Не можу сказати. Може, якесь потрясіння? Раптовий порятунок тисячі душ, несподівана здатність зцілювати кульгавих та сліпих... Але доба чудес давно минула.

– Минула? Сумніваюся. Просто Він змінив Свої методи. І в наші дні Він використовує гроші.

– Яка ж ви цинічна! Мабуть, саме через це ви так мені подобаєтеся, пані Карсон.

– Мене звуть Мері. Будь ласка, звіть мене просто Мері.

Мінні увійшла, штовхаючи поперед себе возика з чаєм саме тоді, коли отець де Брікассар сказав:

– Дякую, Мері.

Поглянувши на свіжі коржики та анчоуси на грінках, Мері Карсон зітхнула:

– Любий отче, мені хочеться, щоб ви цього ранку помолилися за мене з особливим старанням.

– Звіть мене Ральф, – сказав він і пустотливо додав: – Сумніваюся, чи зможу помолитися за вас іще старанніше, ніж я це роблю зазвичай, але спробую.

– А ви вмієте зачаровувати! Чи це був тонкий натяк? Зазвичай мені байдуже до очевидності та однозначності чихось висловлювань, але з вами я завжди

сумніваюся – а чи не сховане під очевидністю та однозначністю дещо глибше? Це як морквина перед віслюком. А що ви насправді про мене думаете, отче де Брікассар? Звісно, я цього ніколи не дізнаюся, бо ви ніколи не будете достатньо безтактним, щоб сказати мені правду, чи не так? Цікаво, дуже цікаво... Але ви мусите за мене молитися. Бо я вже стара й на своєму віку грішила багато.

– Старість підступно підкрадається до всіх нас, і, до речі, я теж грішив.

Мері Карсон не втрималася і хихикнула.

– Багато б я дала, щоби дізнатися про ваші гріхи! Справді багато. – Намить вона замовкла, а потім змінила тему. – Але тепер мені терміново потрібен головний скотар.

– Як, знову?

– За останній рік змінилося п'ятеро. Стає дедалі важче знайти пристойну людину.

– Якщо чесно, то подекують, начебто вас важко назвати щедрим та чуйним роботодавцем.

– Ах ви ж нахабо! – сплеснула вона руками і розсміялася. – А хто придбав вам новісінького «даймлера», щоб вам не доводилося їздити верхи?

– Зате як ревно я за вас молюся!

– Якби Майкл мав хоча б половину вашої кмітливості та твердості характеру, то я, може, і покохала б його, – несподівано зауважила вона. Раптом на її обличчі відбилася злоба. – Ви гадаєте, що я не маю в цьому світі жодного родича і тому мушу заповісти свої гроші та землю матері-Церкві, чи не так?

– Гадки не маю, – не змигнувши оком відповів Ральф, наливаючи собі чаю.

– Взагалі-то, я маю брата, а у нього багато синів – велика й щаслива родина.

– Це так добре для вас, – стримано зауважив він.

– Коли я вийшла заміж, то не мала за душею ані копійки, ані маєтності. Я знала, що ніколи не вийду вдало заміж в Ірландії, де жінці потрібне виховання й шляхетне походження, щоби зловити собі багатого чоловіка. Тому я гарувала, як проклята, щоби зібрати грошей на переїзд до країни, де багатії менш примхливі й перебірливі. Все, що я мала, коли сюди приїхала, це гарну зовнішність та фігуру, а ще – розум кмітливіший, аніж вважається нормальним для жінки. І всього цього вистачило, щоб захомутати Майкла Карсона, який був багатим йолопом. Він мене на руках носив аж до кону.

– А як же ваш брат? – нагадав отець Ральф, побоюючись, що його співбесідниця відхиляється від теми.

– Мій брат молодший за мене на двадцять років, тобто йому сорок п'ять. Ми з ним єдині й досі живі з усієї родини. Я його майже не знаю: він був іще малим дитинчам, коли я поїхала геть із Голвея. Тепер мій брат живе в Новій Зеландії, хоча, якщо він емігрував, щоб розбагатіти, це йому не вдалося. Та вчора ввечері, коли робітник із ферми приніс мені новину, що Артур Тевіот зібрав свої манатки і вшився геть, я раптом згадала про Педріка. Я лишилася сама, родини в мене немає, я старію. І мені подумалося, що Педрік – чоловік досвідчений, який знається на землі, але не має засобів, щоб придбати собі землю. І я подумала – а чому б не написати йому і не попросити його приїхати сюди разом зі своїми синами? Коли я помру, він успадкує Дрогеду й «Мікар лімітед», оскільки Педрік – мій єдиний живий родич, ближчий за двоюрідних братів і сестер, що лишилися в Ірландії.

Вона всміхнулася.

– А навіщо мені чекати, правда ж? Це було б дурістю з мого боку. Нехай він приїздить тепер, а не згодом, призвичаюється мати справу з вівцями, випасати їх на чорноземних долинах, бо тутешнє вівчарство, я впевнена, відрізняється від новозеландського. А коли мене не стане, він заступить на моє місце без найменших докорів сумління.

Нахиливши голову, Мері Карсон упритул глянула на отця Ральфа.

– Дивно, чому ви раніш про це не подумали, – зауважив він.

– Та ні, я думала. Але донедавна мені здавалося, що тільки й бракує тут зграї стерв'ятників, які нетерпляче чекатимуть, доки я віріжу дуба. Однак останнім часом я відчуваю, що день, коли я піду на той світ, набагато ближчий, аніж мені раніш здавалося, і тому мені думається, що... Як би це сказати... Було б краще, якби мене оточували люди, рідні мені своєю плоттю та кров'ю.

– А що сталося? Вам здається, що ви захворіли? – швидко спитав священик із невідомою тривогою в очах.

Мері Карсон стонула плечима.

– Я почуваюся прекрасно. Однак коли тобі виповнюється шістьдесят п'ять, у цьому є щось зловісне. Раптом починаєш розуміти, що старість – не те, що колись має прийти. Вона вже тут.

– Я розумію. Ви маєте рацію. Вам справді буде приємно чути голоси родичів у вашому домі.

– Е, ні, вони тут не житимуть, – заперечила вона. – Вони мешкатимуть у будинку головного скотаря, розташованому в нижній течії річки, подалі від мене. Я не люблю дітей та їхні голоси.

– А чи не надто образливо ви ставитеся до свого єдиного брата, Мері? Навіть якщо зважити на різницю між його віком і вашим?

– Все дістанеться йому – нехай лишень заслужить цю спадщину, – грубо відказала вона.

Фіона Клірі народила ще одного хлопця за шість діб до дня, коли Меггі мало виповнитися дев'ять років. Вона вважала, що їй іще й пощастило, бо в проміжку трапилося лише два викидні. А у свої дев'ять Меггі була вже достатньо дорослою, щоб допомагати по-справжньому. Самій Фіоні було сорок – надто багато, щоб носити й народжувати дітей без виснажливого болю. Дитина на ім'я Гарольд народилася хворобливою; і на пам'яті всіх членів родини це було вперше, коли до їхнього будинку регулярно заходив лікар.

Звісно, біда не приходить одна, тож біди родини Клірі множилися. Всупереч сподіванням, повоєнний період позначився не злетом, а занепадом економіки села. Знайти роботу ставало дедалі важче.

Одного дня, коли Клірі закінчували чаювати, старий Ангус Мак-Віртер приніс їм телеграму, і Педді розірвав її тремтливими руками, бо зазвичай у телеграмах не було добрих новин. Хлопці скупчилися довкола батька, всі, окрім Френка, який взяв чашку з чаєм і вийшов надвір. Фі провела його поглядом, а потім повернула голову до Педді, почувши, як той застогнав.

– Що там? – спитала вона.

Педді витріщався на шматок паперу так, немов то було повідомлення про смерть.

– Ми не потрібні Арчибальду.

Боб роздратовано гелпнув кулаком по столу – йому так хотілося попрацювати зі своїм батьком помічником стригаля, і господарство Арчибальда мало стати його першим робочим місцем.

– Чому ж він так негідно з нами повівся, батьку? Ми ж мали стати до роботи вже завтра!

– Він не каже чому, Бобе. Напевне, нас перебив якийсь мерзотник-конкурент.

– Ой, Педді, Педді! – зітхнула Фіона.

У плетеному ліжечку біля плити заплакав малий Гарольд, та не встигла Фіона й поворухнутися, як до нього вже підскочила Меггі. Тим часом повернувся Френк, став із чашкою в руці на порозі й поглянув на батька, примруживши очі.

– Що ж, доведеться, мабуть, сходити мені до Арчибальда і поговорити з ним, – нарешті мовив Педді. – Тепер запізно шукати заміну його сараю, але, гадаю, він має надати мені детальніше пояснення, аніж ця телеграма. Сподіватимемося, що ми знайдемо роботу з доіння корів і переб'ємося, поки в липні запрацює сарай Віллоубі.

Меггі витягнула великий рушник із величезного стосу, що лежав, підігріваючись, біля плити, і взяла з ліжечка малюка; той плакав. На його голівці яскравіло рідке типово клірівське волоссячко. Меггі поміняла йому пелюшку – швидко й вправно, як мати.

- Маленька мамця Меггі, - піддражнив її Френк.

- А от і ні! - обурено вигукнула вона. - Просто я допомагаю мамі.

- Та знаю, знаю, - заспокоїв він її з ніжністю в голосі. - Ти молодець, мала Меггі. - Френк смикнув її за тафтовий бант на голові, і той з'їхав набік.

Великі сірі очі Меггі дивилися на нього з невимовною ніжністю. Біля малюка, який сидів, погойдуючи голівкою, вона здавалася ровесницею Френка, і навіть старшою. У нього заніло серце - шкода, що на Меггі звалилося скільки клопотів у її віці, коли єдиною дитиною, за якою вона доглядала б, мала бути Агнеса; але лялька, давно забута, лежала у спальні. Якби не вона та мати, його тут вже давно не було б. Френк роздратовано поглянув на батька - причину появи нового мешканця, який зчиняв у домі такий гармидер. Так йому й треба, що його потурили з сараю! Чомусь решта хлопців та Меггі ніколи не втручалися в його думки так, як малий Гал. Але коли талія Фіони знову округлилася й погладшала, він був достатньо дорослий, щоб одружитися і стати батьком. Усі, окрім малої Меггі, відчули великий дискомфорт, а особливо - мати. Хлопці зиркали на матір, і вона зіщулювалася, як той кролик; не могла подивитися Френку у вічі або придушити сором у своїх очах. Жодна жінка не має так страждати, всоте подумав Френк, пригадавши страшні стогони та крики, що чулися з матеріної спальні тієї ночі, коли народився Гал. Він був повнолітній, тому його не відправили геть із хати, як решту дітей. Так батьку й треба, що він втратив роботу в отому сараї. Пристойний чоловік давно дав би спокій своїй дружині.

Френк милувався волоссям матері, що золотилося у світлі нещодавно встановленої електричної лампочки, її невимовно гарним профілем, коли вона дивилася через довгий стіл на Педді. Як така красива та витончена жінка, як вона, могла вийти заміж за бродячого стригалю з голвейських боліт? Змарнувала себе і свій порцеляновий посуд виробництва фабрики Споуда, дамаскові скатертини, розстелені у вітальні перські килими - всього цього добра ніхто не бачив, бо Фіона не товаришувала з друзинами таких, як Педді. У її присутності ті соромилися власної крикливості й не могли приховати свого спантеличення, коли бачили обідніх приборів більше за одну виделку.

Інколи по неділях мати йшла до безлюдної вітальні, сідала під вікном за спінет[5 - Невеликий клавесин.] і грала, хоча через брак часу на музикування її техніка погіршилася і вона вже не могла грати нічого іншого, окрім найпростіших творів. А Френк сідав під вікном серед бузку та лілій і слухав, заплющивши очі. У нього тоді часто бувало видіння - мати в пишному довгому платті з мереживом ледь помітного рожевого відтінку сидить за спінетом у величезній кімнаті кремового кольору, а довкола неї - безліч свічок у великих канделябрах. Йому хотілося плакати, та він розучився тієї ночі у сараї, коли поліція доставила його додому.

Меггі вклала Гала в ліжечко, повернулася до матері й стала поруч із нею. Ось іще одна, кому судилося себе змарнувати. Той самий гордий чуттєвий профіль; в її руках, у цьому дитячому тілі - щось від Фіони. Коли Меггі перетвориться на дорослу жінку, вона стане дуже схожою на свою матір. І хто ж із нею одружиться? Якийсь придуркуватий стригаль-ірландець або ж

неотесаний селяк із молочної ферми? Його сестра була варта більшого, але через своє походження не могла прагнути більшого. Їй не було виходу, всі так казали, і кожен прожитий рік, здавалося, лише підтверджував це.

Раптом почувши на собі його застиглий погляд, Фіона та Меггі враз обернулися і всміхнулися Френку з тією особливою ніжністю, яку жінки бережуть для найулюбленіших чоловіків у своєму житті. Френк поставив чашку на стіл і вийшов нагодувати собак. Йому хотілося розплакаться або когось убити. Що завгодно, аби тільки вгамувати свій біль.

Три дні по тому, як Педді втратив роботу в сараї Арчибальда, йому прийшов лист від Мері Карсон. Він розкрив його у поштовому відділку Вахіне, де забирав свою пошту; додому Педді повертався пристрибом, як хлопча.

– Ми поїдемо до Австралії! – заволав він, вимахуючи аркушами дорогого пергаменту під носами у своїх спантеличених домівців.

Запала тиша, і всі прикипіли до нього очима. В очах Фіони та Меггі відбулося потрясіння, але кожна пара чоловічих очей спалахнула радістю. А очі Френка несамовито запалахкотіли.

– Але ж Педді, чому це вона раптом згадала про тебе після скількох років? – спитала Фіона, перечитавши листа. – Вона звикла і до свого багатства, і до своєї самотності. Не пам'ятаю, щоб вона коли-небудь раніше пропонувала нам свою допомогу.

– Здається, їй страшно померати на самоті, – припустив Педді, не стільки, щоб переконати Фіону, скільки самого себе. – Ось поглянь, що вона пише: «Я вже немолода, а ти й твої хлопці є моїми спадкоємцями. Гадаю, нам слід побачитися до того, як я помру; час тобі навчитися керувати господарством, яке ти успадкуєш. Я збираюся призначити тебе моїм головним скотарем – це буде прекрасна виучка, а ті з твоїх хлопців, які є достатньо дорослими для роботи, можуть теж працювати у мене скотарями. Дрогеда перетвориться на родинний концерн, керований родичами без залучення чужинців».

– А вона нічого не каже про те, щоб вислати нам грошей на поїздку до Австралії? – поцікавилася Фіона.

Педді заціпенів.

– І не подумаю надокучати їй цим проханням! – відрізав він. – Ми зможемо перебраться до Австралії і без її подачок: я маю достатньо заощаджень.

– А я гадаю, що вона має оплатити наш переїзд, – вперто наполягала Фіона, на превеликий подив всіх присутніх, бо вона нечасто висловлювала власну думку. – Чому ти маєш кидати своє теперішнє життя й вирушати на роботу, покладаючись лише на обіцянку, дану в листі? Мері Карсон досі й пальцем не поворухнула, щоб нам допомогти, тому я не маю до неї довіри. Пам'ятаю, ти казав, що тобі ніколи не доводилося бачити таких скнар, як вона. Зрештою, Педді, ти ж навіть не знаєш своєї сестри, бо між вами така різниця у віці, а вона подалася до Австралії тоді, коли ти ще в школу не ходив.

– Не розумію, яке це має значення тепер, до того ж що більше вона зекономить, то більша спадщина нам дістанеться. Тому я не згоден із тобою, Фіона. Ми поїдемо до Австралії й самі оплатимо наш переїзд.

Фіона більше не зронила ані слова. З виразу її обличчя неможливо було вгадати, чи обурилася вона за те, що їй так безцеремонно заткнули рота.

– Ура, ми ідемо до Австралії! – вигукнув Джек, вхопивши батька за плече. Джек, Г'юї та Стю застрибали від радості, навіть Френк усміхався, а його очі бачили перед собою не кімнату, а щось далеке-далеке. Лише Фіону й Меггі гризли сумніви й побоювання, вони плекали болісну надію, що все це скінчиться нічим, бо їхнє життя в Австралії не стане легшим; буде те саме, тільки в незвичних умовах.

– А де цей – Джилленбоун? – поцікавився Стюарт.

Хтось приніс старий географічний атлас; хоч якими бідними були Клірі, над обіднім столом у кухні висіло кілька полиць із книжками. Схилившись над пожовклими сторінками, хлопці нарешті відшукали Новий Південний Уельс. Звиклі до невеличких новозеландських відстаней, вони не здогадалися подивитися масштаб мапи в нижньому лівому кутку. І тому, природно, дійшли висновку, що Новий Південний Уельс не більший за Північний острів Нової Зеландії. А у верхньому лівому кутку вони знайшли Джилленбоун, і їм здалося, що від нього до Сіднея приблизно та ж сама відстань, що й від Окленда до Вангануї, хоча цятки, які позначали міста, було набагато менше, аніж на мапі Північного острова.

– Це дуже старий атлас, – зауважив Педді. – Австралія схожа на Америку – розвивається семимильними кроками. Впевнений, що тепер у тих краях набагато більше міст.

На кораблі їм довелося подорожувати найдешевшим четвертим класом. Але, зрештою, то було не так вже й погано, бо подорож тривала лише три дні, а не кільканадцять тижнів, якщо перебиратися з Англії до Австралії та Нової Зеландії. Клірі змогли прихопити з собою лише одіж, порцеляну, ножі, ліжкову білизну, кухонне причандаля та оті полиці з дорогоцінними книжками; меблі ж довелося продати, щоб покрити вартість перевезення нечисленних манатків Фіони з вітальні, а також її спінета, килимів та стільців.

– Навіть чути не хочу, щоб ти їх кинула, – твердо заявив Педді дружині.

– А ти впевнений, що ми зможемо це собі дозволити?

– Абсолютно. Стосовно ж решти меблів Мері каже, що готує до нашого приїзду будинок головного скотаря і що в ньому є все, що нам знадобиться. Я радий, що ми не мешкатимемо в тому ж будинку, що й вона.

– Я теж, – погодилася Фіона.

Педді з'їздив до Вангануї й забронював на всіх восьмимісну каюту четвертого класу на кораблі «Вахіне»; дивно, що корабель називався так само, як і найближче до них містечко. Вони мали відплисти в кінці серпня, і вже на початку місяця почали усвідомлювати, яка велика пригода на них

чекає. Собак довелося роздати, коней та возик продати, а меблі завантажити на підводу старого Ангуса Мак-Віртера і відвезли на аукціон до Вангануї; Фіонині ж речі разом із порцеляною, білизною, книжками та кухонним причандаллям запакували в дерев'яні ящики.

Френк застав матір біля старого спінета. Вона стоячи гладила його рожевувату смугасту обшивку й задумливо дивилася на рештки позолоти, що пристали до її пучок.

– Він у тебе завжди був, мамо? – спитав Френк.

– Так. Коли я виходила заміж, у мене не змогли забрати те, що було справді моїм: спінет, перські килими, софу та крісла в стилі Людовика П'ятнадцятого, а також секретер доби Регентства. Небагато, але все це належало мені за правом.

Її сірі задумливі очі дивилися за синове плече на писану олійними фарбами картину на стіні. З роками вона дещо потемніла, але на ній досі було чітко видно жінку з золотистим волоссям у платті з рожевуватим мереживом, окантованому незчисленними криноліновими оборками.

– Хто то така? – з цікавістю спитав Френк, повернувши голову. – Мені завжди хотілося знати.

– Поважна дама.

– Здається, вона твоя родичка, бо трохи на тебе схожа.

– Вона? Родичка? – відірвавши задумливий погляд від картини, Фіона іронічно поглянула на сина. – Невже я схожа на людину, у якої може бути така родичка, як ця дама?

– Так.

– То тобі ввижається, а коли ввижається, хреститися треба.

– Мамо, скажи, будь ласка.

Фіона зітхнула, закрила спінет і стерла золотистий пил зі своїх пальців.

– Та нема про що казати. Зовсім нема. Нумо, допоможи мені пересунути всі ці речі на середину кімнати, щоб таткові було зручно їх пакувати.

Подорож виявилася справжнім кошмаром. Не встигла «Вахіне» вийти з гавані Веллінгтона, як Клірі спіткала морська хвороба, яка не відпускала всі тисячу двісті миль океану, збуреного сильним вітром. Педді виводив хлопців на палубу, тримав їх там попри різкий вітер та безперервні бризки й водяний пил, а сам спускався вниз до жінок та малого Гала лише тоді, коли якась добра душа погоджувалася наглянути за чотирма нещасними хлопцями, які час від часу тужилися і блювали. Хоч як йому хотілося побувати на свіжому повітрі, Френк зголювався залишитися в каюті, щоб охороняти жіночу частину родини. Каята ж була маленька, задушлива і смерділа оливою; вона розташовувалася під ватерлінією в носовій частині, а тут хитавиця судна була найсильнішою.

Кілька годин по тому, як корабель вийшов з гавані Веллінгтона, у Френка та Меггі з'явилася тверде переконання, що їхня мати неодмінно помре; лікар, якого вкрай стурбований стюард викликав із кают першого класу, поглянув на Фіону і песимістично похитав головою.

– Добре хоч подорож триватиме недовго, – мовив він і наказав своїй медсестрі знайти малюкові молока.

В інтервалах між нападами нудоти Френк та Меггі примудрялися годувати Гала з пляшечки, але малому ця процедура була не до вподоби. Фіона припинила тужитися до блювоти і впала в стан, схожий на кому, з якого вони ніяк не могли її вивести. Стюард допоміг Френку підняти матір на верхнє ліжко, де повітря було менш затхлим. Прикриваючи рота рушником, щоб стримати водянисту жовч, яка й досі підступала йому до горла, Френк вмотивувався скраєчку ліжка поруч із матір'ю і час від часу обережно прибирав їй із лоба пасмо скуйовдженого золотавого волосся. Він годинами не полишав свого поста, хоча йому самому було зле; кожного разу, коли до каюти заходив Педді, Френк сидів біля матері, а скоцюрблена Меггі лежала разом із Галом на нижній койці, притиснувши до рота рушник.

Коли до Сіднея залишалося три години ходу, океан вгамувався і його поверхня стала гладенькою, як скло, а з далекої Антарктики підступно підкрався туман і огорнув старий корабель. Меггі, яка трохи оклигала, здалося, що тепер, коли страхітливе гупання хвиль припинилося, судно ревіло від завданого болю. Воно потроху прокрадалося крізь липкий сірий туман, немов наполохана істота, аж поки згори, з надбудови, знову не долинуло низьке монотонне ревіння – самотній і невимовно сумний звук. Раптом все повітря довкола них наповнилося скорботними гудками – то їхній корабель прослизнув химерно задимленою водою до гавані. На все життя запам'ятала Меггі звук туманних сирен – із них почалося її знайомство з Австралією.

Педді зніс Фіону з «Вахіне» на руках, за ним зійшов Френк із малюком, потім Меггі з валізою, а далі подибали хлопці, ступаючи важко й невпевнено, бо кожен із них ніс той чи інший вантаж. Вони прибули до Пірмонта (ця назва їм нічого не говорила) туманним зимовим ранком наприкінці серпня 1921 року. За залізним ангаром пристані витягнулася довжелезна низка таксомоторів; Меггі витріщилася на них, роззявивши рота, бо їй іще ніколи не доводилося бачити стільки автомобілів одночасно в одному місці. Педді якось примудрився запхати їх усіх в одне таксі, водій якого зголосився відвезти їх до Народного палацу.

– Саме те, що тобі потрібно, друже, – сказав він Педді. – Бо то є готель для робочого люду, де хазяйнує Армія спасіння.

Вулиці повнилися автомобілями, котрі сновигали туди-сюди, а коней було обмаль. Клірі зачудовано визирали з вікон таксі на високі цегляні споруди та вузькі звивисті вулиці, заворожені швидкістю, з якою натовпи людей то зливалися до купи, то розчинялися, немов виконували якийсь химерний міський ритуал. Від Веллінгтона вони були у захваті, але порівняно з Сіднеєм він скидався на маленьке провінційне містечко.

Поки Фіона відпочивала в одній із незчисленних кімнат курятника, який персонал Армії спасіння любовно називав Народним палацом, Педді подався до Центрального вокзалу, щоби довідатися про поїзд до Джилленбоуна. Хлопці вже оклигали і зволіли піти разом із ним, бо їм було сказано, що вокзал розташований неподалік, а по дорозі до нього – суцільні крамниці, серед яких є та, де торгують льодяниками з морської цибулі. Заздрячи їхній жвавості, Педді здався, бо був непевен, чи витримають його ноги таку пішу подорож після трьох днів морської хвороби. Френк і Меггі залишилися з Фіоною та малюком; хоча їм теж кортіло піти, але турбота про здоров'я матері переважила. А Фіона, опинившись на суші, й справді швидко приходила до тями. Вона впоралася з мискою супу й над'їла шматочок грінки, що їй приніс добрий ангел у чепчику Армії спасіння.

– Фіоно, якщо ми не виїдемо цього вечора, то наступного потяга нам доведеться чекати цілий тиждень, – повідомив Педді, повернувшись із вокзалу. – То як – ти витримаєш, якщо ми вирушимо сьогодні увечері?

Фіона, тремтячи, сіла і сперлася на подушку.

– Витримаю.

– Гадаю, нам треба почекати, – вперто заперечив Френк. – Мені здається, що мама ще недостатньо видужала, щоб їхати далі.

– Ти не розумієш, Френку: якщо ми пропустимо сьогоднішній потяг, нам доведеться стирчати тут цілий тиждень, а в моїй кишені недостатньо грошей, щоб оплатити наше тижневе перебування в Сіднеї. Австралія – велика країна, і ми ідемо в місце, куди поїзди не ходять кожного дня. Ми зможемо добратися до Даббо будь-яким із потягів, що вирушають завтра вранці, але тоді нам доведеться чекати пересадки на поїзд місцевого сполучення, а мені сказали, що в такому разі буде набагато більше мороки, аніж тепер, коли нам треба лишень трохи поквапитися, щоби встигнути на вечірній експрес.

– Я ж сказала, що витримаю, Педді, – повторила Фіона. – Зі мною ж Френк та Меггі, і все буде гаразд. – І вона благально уставилася поглядом на Френка – мовчи, мовляв.

– Тоді я надішлю Мері телеграму, щоб вона зустрічала нас завтра ввечері.

Центральний вокзал виявився найбільшою спорудою, у якій коли-небудь бувала родина Клірі. Широкий скляний циліндр, здавалося, і відбивав, і поглинав шум і гам, який здіймали тисячі людей, що чекали всередині побіля своїх потертих і перев'язаних мотузками валіз і безперервно позирали на гігантське табло, в яке працівники вносили зміни вручну, орудуючи довгими палицями. У дедалі густішій вечірній темряві вони втрапили у натовп, але намагалися тримати в полі зору сталеві ворота зі спірального дроту, що вели на п'яту платформу. Вони були зачинені, але на них висіла велика вивіска зі зробленим рукою написом «Джилленбоунський поштовий». На першій та другій платформах метушня провіщала скоре відправлення брісбенського та мельбурнського нічних експресів, до яких через шлагбаум линули натовпи пасажирів. Невдовзі настала і їхня черга – ворота під натиском натовпу розчахнулися, і люди поквапилися до потяга.

Педді знайшов для них порожнє купе другого класу, старших хлопців посадив біля вікна, а Фіону, Меггі та малого – біля ковзних дверей, що вели до довгого коридору, який сполучав купе між собою. Час від часу в купе зазирали люди з виразом надії на обличчі, яку змінював переляк від такої кількості малих дітей. Буває, що чисельність родини інколи стає їй у пригоді.

Ніч була досить холодною, довелося розгортати картаті шотландські ковдри, прив'язані з зовнішнього боку до кожної валізи. Вагон не опалювався, однак вздовж підлоги лежали сталеві ящики з гарячим попелом, що випромінювали тепло; втім, ніхто й не очікував, що вагон опалюватиметься, бо в Австралії та Новій Зеландії ніщо й ніколи не опалювалося.

– А нам далеко їхати, татку? – поцікавилася Меггі, коли потяг рушив, погойдуючись та постукуючи колесами на безкінечних стиках рейок.

– Набагато далі, аніж здавалося на нашому атласі, Меггі. Аж шістсот десятків миль. Ми будемо там завтра підвечір.

Хлопці аж охнули від несподіванки, але відразу ж забули цю неприємну новину, як забачили буяння казкових електричних вогнів; усі скупчилися біля вікна й витріщалися в нього, поки потяг пролітав перші милі, а будинки танули вдалині. Швидкість зростає, вогні порідшали, а потім взагалі зникли, і їх замінили струмені іскор, які проносили повз вікно шалений вітер. Коли Педді вивів хлопців із купе, щоб Фіона змогла погодувати малого, Меггі заздрісно подивилася їм услід. Їй, мабуть, не судилося бути серед хлопців, бо малюк порушив плин її життя і прикував до господарства міцно, як і матір. «Та я й не нарікаю», – терпляче запевняла вона себе. Гарольд – такий милий маленький парубічко, головна радість у її житті, до того ж Меггі було приємно, що матуся ставиться до неї, як до відповідальної дорослої жінки. Що змушувало маму народжувати та ростити дітей – невідомо, але результат був прекрасний. Вона віддала малюка Фіоні; потяг невдовзі зупинився зі скреготом та вищанням і простояв кілька годин, немов переводячи дух після тривалого забігу. Їй страх як хотілося розчинити вікно й визирнути надвір, але в купе ставало дедалі холодніше, не допомагав навіть гарячий попіл у ящику на підлозі.

З коридору увійшов Педді з чашкою гарячого чаю для Фіони, і та поклала наїженого й сонного малого на сидіння.

– Де це ми? – спитала вона.

– У місцині, що зветься Верховина. Нам причеплять іще один локомотив, щоб потяг зміг піднятися до Літгоу – так сказала дівчина з буфету.

– Скільки я маю часу на чай?

– П'ятнадцять хвилин. Френк принесе тобі бутербродів, а я подбаю, щоб хлопці не сиділи голодні. Наступна зупинка – місце під назвою Блейні – буде пізно вночі.

Ця новина викликала у Меггі надзвичайне збудження; вона допила материну чашку гарячого солодкого чаю і жадібно заковтнула бутерброди, які приніс їй Френк. Він вмовив Меггі на довге сидіння поруч із малюком, ретельно

укрив її ковдрою, а потім зробив те ж саме Фіоні, яка розпростерлася на протилежному сидінні. Стюарт та Г'юї повкладалися на підлозі між сидіннями, але Педді сказав Фіоні, що піде з Бобом, Френком та Джеком до іншого купе поговорити з якимись стригаями; там вони й заночують. У вагоні було набагато приємніше, ніж у каюті корабля – сиди собі й слухай, як торохтять колеса під ритмічне пихкання двох локомотивів, як завиває вітер у телеграфних дротах, як час від часу з шаленою швидкістю чмихають паровози, коли їхні колеса ковзають похилими рейками, відчайдушно намагаючись у них вчепитися; нарешті Меггі заснула.

А вранці вони з побожним захватом та страхом витріщалися на ландшафт настільки чужий та незвичний, що їм раніш і на думку не спало б, що подібне могло існувати на одній планеті разом із Новою Зеландією. Так, тут теж були похилі пагорби, але, окрім них, ніщо більше не нагадувало про домівку. Усе було брунатне й сіре – навіть дерева! Немилосердне сонце встигло пофарбувати озиму пшеницю в золотаво-сріблясті кольори, миля за милю її стебла колихалися й гнулися під вітром, лише подекуди перемежовані посадками тонких покручених дерев із блакитним листям та запиленими купами охлялих сірих чагарників. Фіона стоїчно оглядала цей краєвид, не міняючи виразу свого обличчя, а в очах бідлошної Меггі бриніли сльози. Все таке жахливе й широченне – ні тобі паркану, ні хоча б невеличкої смужки зелені.

Коли сонце наблизилося до зеніту, почалась немилосердна спека, наче й не було тієї холоднечі ночі; а поїзд торохтів собі й торохтів, зрідка зупиняючись у якомусь маленькому містечку, де було повно велосипедів і запряжених кіньми возиків; здавалося, автомобілі тут були в дефіциті. Педді розчинив обидва вікна, хоча з паровозних труб всередину купе залітала сажа й осідала всюди. Стало так спекотно, що мандрівники аж роти пороззявляли, важко дихаючи; їхня новозеландська зимова одіж прилипала до шкіри, спричиняючи сверблячку. Здавалося неймовірним, що взимку десь може стояти така спека. Хіба що у пеклі.

Джилленбоун з'явився на заході сонця – невеличке химерне скупчення халуп із дерева та гофрованого заліза обабіч широкої запиленої вулиці, нудної та без дерев. Згасальне сонце накинуло на світ своє золотаве покривало, тимчасово надавши містечку позолоченої шляхетності, яка швидко блякнула, поки Клірі стояли на платформі й роздивлялися. Це було ще одне типове поселення на межі провінційної глушини, останній аванпост дощового поясу, що невпинно звужувався; а віддалік на заході вже протяглися дві тисячі миль австралійського Потойбіччя – пустинних земель, де ніколи не бувало дощів.

На станційному подвір'ї стояв блискучий чорний автомобіль, а до них, ступаючи через пилюку кілька дюймів завглибшки, неквапливо-байдуже наближався священик. У довгій сутані він видавався постаттю з минулого, здавалося, він не йшов по землі, як прості люди, а плив над нею, як у казці; довкола нього піднімалися клуби пилюки, червоної в останніх променях призахідного сонця.

– Привіт, я отець де Брікассар, – привітався він, подаючи Педді руку. – Ви, напевне, брат Мері, бо схожі на неї, як дві краплини води. – Повернувшись до Фіони, він підняв до вуст її охлялу руку і приємно

здивований всміхнувся: ніхто не вмів так швидко помічати вихованих та освічених дам, як отець Ральф.

– А ви гарна! – зауважив він так, наче це була найприродніша ремарка у вустах священика; потім перевів погляд на хлопців, що стояли поруч купкою. Очі отця Ральфа на мить отетеріло затрималися на Френку з малим на руках, відмітили кожного хлопця окремо – по зросту, від найбільшого до найменшого. А за ними сама-одна стояла Меггі, роззявивши рота й витріщившись на отця Ральфа так, немов бачила перед собою самого Господа Бога. Здавалося, не помічаючи, що краї його сутани запилюжилися, священик обминув хлопців і взяв її за плечі – його руки були сильні, добрі й лагідні.

– Ну-ну! А ти хто така? – спитав він у неї, усміхаючись.

– Меггі, – відповіла вона.

– Її звуть Меган, – скривився Френк, відразу ж зненавидівши цього красивого чоловіка за його дивовижно високий зріст.

– Меган... Мое улюблене ім'я. – Він випрямився, але затримав руку Меггі у своїй долоні. – Вам буде краще переночувати сьогодні в моєму будинку, – сказав він, ведучи Меггі до автомобіля. – До Дрогеди я відвезу вас завтра вранці, бо тривала подорож потягом із Сіднея вас втомила.

Окрім готелю «Імперіал», католицька церква, школа, жіночий монастир та будинок священика були єдиними цегляними будівлями в Джилленбоуні, навіть середній школі довелося вдовольнитися каркасом із деревини. Коли впала темрява, у повітрі розлився страшенний холод; але у вітальні священицького будинку в каміні палахкотіли дрова, а звідкись із дальніх кімнат долітав болісно-спокусливий запах їжі. Економка – зморщена й стара, але надзвичайно енергійна шотландка – метушилася, показуючи гостям їхні кімнати, безперервно базікаючи з сильним акцентом, що видавав у ній колишню мешканку узгір'я в північно-західній частині Шотландії.

Сімейству Клірі, що звикло до холодно-пихатих манер священиків у Вахіне, було важко призвичаїтися до невимушеного та веселого панібратства отця Ральфа. Один лише Педді відтанув душею, пригадавши доброзичливість священиків у своєму рідному Голвеї, їхню близькість до простолюдинів. Решта ж вечеряли, зберігаючи обережну мовчанку й за першої ж нагоди втекли нагору до своїх кімнат; Педді неохоче поплентався слідком. Для нього його релігія була теплом та втіхою, але для решти сім'ї вона була чимось заснованим на страхі, на примусі, суть якого висловлювалася фразою «роби, як кажуть, бо проклянуть».

Коли гості пішли, отець Ральф вмовстився у своєму улюбленому кріслі й закупив цигарку, усміхнено витріщаючись на вогонь. Він знову подумки передивлявся представників родини Клірі – в тому ж самому порядку, в якому вперше побачив їх на станції. Глава сім'ї такий схожий на Мері, але зігнутий роками тяжкої праці; скоріш за все, має не таку злостиву вдачу, як його сестра. Його зморена вродлива дружина, яка немов щойно вийшла з карети, запряженої добірними білими кіньми; чорнявий та похмурий Френк із чорними очима, так-так – саме з чорними очима; потім – сини, більшість із них схожі на батька, але наймолодший, Стюарт, дуже схожий на матір, коли

він виросте, то стане красенем. Що вийде з немовляти – сказати важко; і нарешті – Меггі. Наймиліша та найгарніша дівчинка, яку йому доводилося бачити, з волоссям, яке важко описати: ні руде, ні золотисте, а бездоганний сплав обох кольорів. Вона дивилася на нього такими безневинно-чистими сріблясто-сірими очима, схожими на розталі діаманти... Стенувши плечима, священник викинув недопалок у вогонь і підвівся. «Щось із роками я стаю старим фантазером, – подумав він. – Розталі діаманти! Ото сказонув! То, скоріше, в тебе зір псується від кон'юнктивіту».

Вранці отець Ральф повіз своїх нічних гостей до Дрогеди, чимало втішаючись їхніми зауваженнями з приводу місцевого ландшафту, бо сам він давно до нього звик. Останній пагорб лежав за двісті миль на сході, а тут край чорноземних долин, пояснив він їм. Широченні, злегка порослі деревами та кущами вигони, плоскі, як дошка. День видався такий самий спекотний, як і вчорашній, але подорожувати в «даймлері» було ще комфортніше, аніж у поїзді. Виїхали вони рано, натщесерце; свою церковну одіж та святе причастя отець Ральф ретельно запакував у чорну валізу.

– Які ж ці вівці брудні! – розчаровано зауважила Меггі, дивлячись на сотні іржаво-червоних оберемків, що увіткнулися допитливими носами у траву.

– Ага, тепер і я розумію, що мені слід було вибрати Нову Зеландію, а не Австралію, – сказав священник. – Мабуть, вона зелена, як Ірландія, і вівці там, напевне, чистого кремового кольору.

– Так, Нова Зеландія багато в чому нагадує Ірландію, і трава в ній така ж сама зелена. Але вона – дикіша, набагато менш приручена, – відповів Педді. Отець Ральф йому сподобався.

Раптом зграйка страусів ему скочила на ноги і, витягнувши уперед шиї, кинулася навтьоки зі швидкістю вітру; вони так швидко перебирали своїми негарними ногами, що перетворювалися на розмиту пляму. Діти ойкнули і розсміялися, із захопленням споглядаючи гігантських птахів, котрі не літали, а бігали.

– Яке ж то задоволення – не виходити і не відчиняти оті злочасні ворота! – зауважив отець Ральф, коли за автомобілем зачинилися останні ворота і Боб, який виконував замість священника обов'язки воротаря, увібрався назад до салону.

Після потрясінь, яких завдала їм Австралія з такою запаморочливою швидкістю, фермерська садиба Дрогеда з високим фасадом у георгіанському стилі, лозами гліциній, що бубнявіли бруньками, та незліченними трояндовими кущами здалася сімейству Клірі трохи схожою на колишню домівку.

– Невже ми тут житимемо? – писнула Меггі приголомшено.

– Не зовсім, – швидко заперечив священник. – Будинок, у якому ви мешкатимете, розташований нижче за течією річки, за милою звідси.

Мері Карсон чекала на гостей у великій вітальні й навіть не підвелася, щоб привітати свого брата, змусивши його підійти до її крісла з підголівником.

– Ну здрастуй, Педді, – сказала вона досить приязно, зосереджено дивлячись повз нього туди, де стояв отець Ральф із Меггі на руках, яка міцно обхопила його шию маленькими рученятами. Мері Карсон важко підвелася, не привітавшись із Фіоною та її дітьми.

– То відразу ж послухаємо месу, – сказала вона. – Бачу, що отець Ральф де Брікассар поспішає.

– Зовсім ні, моя люба Мері, – розсміявся він, блиснувши блакитними очима. – Я відслужу месу, а потім ми всі поласуємо смачним гарячим сніданком за вашим столом, а опісля я обіцяв показати Меггі, де вона житиме.

– Меггі, – мовила Мері Карсон.

– Так, це Меггі. Чи знайомитимемося з кінця, еге ж? Дозвольте мені почати з голови, Мері. Знайомтеся, це Фіона.

Мері Карсон стримано кивнула й ледь удостоїла своєю увагою хлопців, яких священник називав по черзі: вона була надто поглинута спогляданням отця Ральфа та Меггі.

4

Будинок старшого скотаря стояв на палях, вивиснувшись на тридцять футів над вузьким ярком, обсадженим по краю високими рідкими евкаліптами та численними плакучими вербами. Після розкоші особняка на Дрогеді цей будинок здавався досить простим, але оздобленням скидався на будинок, який Клірі полишили в Новій Зеландії. Кімнати повнилися солідними вікторіанськими меблями, густо всипаними тонким червоним пилом.

– Вам пощастило, тут є ванна, – зауважив отець Ральф, ведучи їх дощатими сходами до передньої веранди; узвіз виявився досить крутим, бо палі, на яких стояв будинок, були п'ятнадцять футів заввишки. – Це на той випадок, коли річка вийде з берегів, – пояснив священник. – Будинок стоїть на березі ріки, і я чув, що за одну ніч вода в ній може піднятися на шістдесят футів.

У будинку справді була ванна кімната: в кінці тильної веранди за перегородкою був альков зі старою бляшаною ванною та щербатим нагрівачем води. Але, як з огидою виявили жінки, тутешній туалет був нічим іншим, як звичайною ямою за двісті ярдів від будинку, і ця яма смерділа. Після Нової Зеландії це здавалося дикунством.

– Той, хто тут мешкав, не надто переймався чистотою, – зауважила Фіона, провівши пальцем по пилюці на панелі.

Отець Ральф розсміявся.

– Якщо ви зібралися з цим воювати, то ваша битва буде безнадійно програна, – попередив він. – Це австралійська глушина, вона має три речі, які ви не в змозі будете здолати: спека, пилюка та мухи. Хай що ви робитимете, вони завжди будуть із вами.

Фіона поглянула на священика.

– Ви надзвичайно добрі до нас, отче.

– А чому б ні? Ви – єдині родичі моєї доброї приятельки Мері Карсон.

Фіона, анітрохи не вражена, стонула плечима.

– Я не звикла до дружніх стосунків зі священиком. У Новій Зеландії священики – люди досить непривітні й замкнені.

– Ви ж не католичка?

– Ні. Католик у нас Педді. Ясна річ, діти теж виховані католиками, кожен із них – якщо вас непокоїть саме це.

– Та я й не думаю непокоїтися. А особисто вас це обурює?

– Та мені якось байдуже.

– І ви не схотіли навертатися в католицтво?

– Я не лицемірка, отче де Брікассар. Колись я втратила віру у свою Церкву і тепер не маю бажання переходити до іншого, але такого самого безглузлого віровчення.

– Зрозуміло. – Він поглянув на Меггі, яка стояла на передній веранді, вдивляючись у дорогу, що вела до садиби Дрогеда. – Ваша донька така гарненька. Знаєте, я маю слабкість до золотаво-каштанового волосся. Будь-який художник, забачивши її волосся, вже давно побіг би за своїми пензлями. Саме такого кольору я ще ніколи не бачив. Вона – ваша єдина донька?

– Так. Як у моїй родині, так і в родині Педді народжувалися переважно хлопці. Поява дівчини – рідкість.

– От бідолаха, – ледь чутно зітхнув отець Ральф.

Коли з Сіднея прибули ящики з їхніми речами, будинок набув більш звичного вигляду – з книгами, порцеляною, прикрасами та вітальнею, заставленою меблями Фіони; все поволі облаштовувалося. Більшість часу Педді та хлопці старші за Стю проводили поза будинком із двома сільгоспробітниками, яких Мері спеціально тимчасово залишила для того, щоб вони навчили Клірі численним розбіжностям між вівчарством у Новому Південному Уельсі та вівчарством у Новій Зеландії. Фіона ж, Меггі та Стю вивчали розбіжності між веденням хатнього господарства в Новій Зеландії та життям у будинку старшого скотаря садиби Дрогеда. Поміж ними виникло мовчазне розуміння

того, що саму Мері Карсон турбувати їм не можна, але її економка та служниці допомагали Фіоні, Меггі та Стю з не меншим ентузіазмом, ніж сільськогосподарські робітники допомагали чоловікам.

Невдовзі всі переконалися, що Дрогеда була самостійним всесвітом, настільки відрізанам від цивілізації, що з часом навіть Джилленбоун став просто назвою, з якою були пов'язані невиразні спогади. У межах великого вигону Гоум Педдок були стайні, кузня, гаражі, незліченні сараї з усякою всячиною – від корму до машинерії, собачі будки, вигони для худоби, заплутаний лабіринт скотопригінних дворів, гігантський сарай для стрижки овець із величезною кількістю робочих місць для стригалів – аж двадцять шість, а за сараєм – ще один заплутаний лабіринт дворів. Там були курники, свинарники, поїлки для корів та молочарня, житло для двадцяти шести стригалів, невеличкі халупки для чорноробів, двоє таких самих, але ще менших халупок для скотарів, бараки для робітників-новачків, бійня та стоси дров.

Все це розташовувалося приблизно посередині округлого безлісного простору діаметром три милі й мало назву Гоум Педдок. Увесь цей конгломерат споруд майже торкався сусіднього лісу тільки в тій точці, де стояв будинок старшого скотаря. Однак довкола сараїв, загонів та хлівів росло досить багато дерев, які давали таку вкрай потрібну та бажану тінь; здебільшого це були перцеві дерева – великі, кремезні, з щільною листвою і гарні своєю спокійною сонливістю. А віддалік, у зеленій траві пасовиська Гоум Педдок, ліниво паслися коні та корови молочної породи. На дні глибокого вузького яру обабіч будинку старшого скотаря неквапливо тік мілкий струмок каламутної води. Звісно, ніхто не повірив розповіді отця Ральфа, що вода в ньому здатна піднятися аж на шістдесят футів за одну ніч – це здавалося неможливим. Вода з цього струмка накачувалася вручну для кухні та ванни, і жіноцтво далеко не відразу при звичалося митися, мити тарілки та прати білизну в зеленувато-брунатній воді. Шість масивних баків із гофрованого заліза, які, подібно буровим вишкам, стриміли на високих дерев'яних опорах, збирали дощову воду для пиття, але новоприбулі швидко дізналися, що витрачати цю воду слід ощадливо, ніколи не використовуючи для прання. Бо хтозна, коли пройде наступний дощ і знову наповнить баки.

Вівці та велика рогата худоба поїлися артезіанською водою, але не з легкодоступного пласта ґрунтових вод, а справжньою артезіанською водою, що подавалася на поверхню з глибини три тисячі футів. Вона фонтанувала зі встромленої у свердловину труби й розтікалася невеличкими каналами з краями, порослими ядуче-зеленою травою, до кожного вигону господарства. Оскільки ці канали живилися зі свердловини, то їхня насичена сіркою та всілякими мінералами вода не годилася для пиття людьми.

Спочатку великі відстані приголомшували Клірі – Дрогеда мала площу двісті п'ятдесят тисяч акрів. Її найдовша межа простягнулася аж на вісімдесят миль. Господарство було за сорок миль та двадцять сім воріт від Джилленбоуна, єдиного населеного пункту в радіусі ста шести миль. Вузьку східну межу утворювала річка Барвон – так тутешні мешканці називали північне річище Дарлінг – великого й каламутного струмка тисячу миль завдовжки, який впадав у ріку Муррей і через півтори тисячі миль вихлюпувався разом із нею в океан на півдні Австралії. Струмок Джилленкрік, що тік у ярку побіля будинку старшого скотаря, впадав у Барвон за дві милі від Гоум Педдока.

Педді та хлопцям тут сподобалося. Інколи вони кілька днів поспіль проводили у сідлі за багато миль від господарства, ночуючи під небом, таким неозорим зоряним небом, що інколи їм здавалося, що вони з'єдналися з самим Господом Богом.

Сіро-бурий край повнився життям. Кентуру тисячними табунами стрибали між деревами, легко долаючи огорожі та паркани, – такі бездоганно граційні, такі вільні! Посеред трав'янистої долини гніздилися страуси ему; вони гордо ступали вздовж своїх територіальних меж, але лякалися усього незвичного й тікали геть швидше за коней, полишаючи свої темно-зелені яйця завбільшки з футбольний м'яч. Терміти споруджували червонуваті, схожі на хмарочоси вежі; побіля мурашників сновигали незчисленні мурахи – великі й кусючі. Пташине розмаїття здавалося нескінченним у своїх незвіданих видах; пернасті жили не по одному чи по двоє, а тисячами тисяч: маленькі жовто-зелені папужки, яких Фіона чомусь називала голубками, хоча місцеві мешканці казали, що це хвилясті папужки; дещо більші за розмірами червоно-сині папути під назвою розела; великі блідо-сірі папути з яскраво-пурпуровими грудьми, підкриллям та головами називалися рожевими какаду; а ще там були великі чисто-білі птахи з жовтуватими чубчиками, і ці птахи мали назву сірий чубатий какаду. Всюди пурхали красиві маленькі зяблики, а ще горобці та шпаки, весело сміялися й хихотіли дужі брунатні синьоводи, час від часу пірнаючи за зміями – своєю улюбленою іжею. Усі птахи майже як люди не мали ані найменшого страху: сиділи собі сотнями на деревах, позираючи туди-сюди яскравими розумними очима, верещали, реготали та імітували все, що здатне видавати хоч якийсь звук.

По землі тупотіли лячного виду ящірки п'ять-шість футів завдовжки й легко заскакували на високі гілки дерев, почуваячись там комфортно, як і на землі; вони називалися варанами. Було багато й інших ящірок, не таких великих, але декотрі мали не менш лячну зовнішність – із роговими гребенями довкола шиї, як у динозаврів, або з розпухлими, яскраво-синіми язиками. А розмаїтість видів змій вражала, і Клірі дізналися, що найбільші та найстрашніші із них здебільшого найбезневинніші, а от схоже на товсте полінце створіння в фут завдовжки могло виявитися смертельно небезпечним убивцею; чого там не було – і пітони з ромбічним малюнком, і мідянки, і деревні змії, і чорні змії з червоним підчерев'ям, і коричневі змії, і смертельно небезпечні тигрові змії...

А комахи! Коники-стрибунці, сарана, цвіркуни, бджоли, мухи всіляких розмірів, цикади, комарі, гедзі, велетенські молі та незчисленні метелики! Павуки завдавали страху – величезні волохаті істоти з охоптом лап у кілька дюймів; були й оманливо маленькі, але смертельно небезпечні павучки, що ховалися в туалеті. Декотрі жили в розлогій павутині на деревах, декотрі колихалися в щільних люльках із павутини, причеплених поміж стебел трави, інші ж пірнали в отвори у землі з лядками, які вони зачиняли за собою.

Було й багато хижаків: жорстокі дикі кабани, які не боялися нічого і харчувалися плоттю – чорні волохаті створіння завбільшки з дорослу корову; дінго – місцеві дикі собаки, які кралися, принишкнувши до землі й зливаючись із травою; сотні ворон, що огидно каркали зі скелетів мертвих засохлих дерев; яструби та орли, що нерухомо зависали в потоках повітря.

Від декотрих із цих хижаків вівці та худоба потребували захисту, особливо коли телилися корови й котилися вівці. Кенгуру та кролі поїдали дорогоцінну траву; свині та дінго пожирали ягнят, телят і хворих тварин, ворони видзьобували їм очі. Сімейству Клірі довелося навчитися стріляти, їздити верхи з гвинтівкою, інколи для того, щоб перервати страждання нещасної тварини або ж завалити дикого кабана чи собаку дінго.

«Оце і є справжнє життя!» – із захватом міркували хлопці. Жоден із них анітрохи не скучав за Новою Зеландією; коли ж з'явилася мошка, що набивалася в куточки очей, ніс, рот та вуха, вони швидко навчилися хитрому австралійському трюку – прив'язали корки до країв своїх капелюхів; ті підстрибували на мотузочках і відганяли мошку. Щоб гади не заповзали до халяв їхніх мішкуватих штанів, вони пов'язували під колінами штрипки зі шкіри кенгуру, ці штрипки чомусь називалися нацюцюрниками. Хлопці хихотіли зі смішної назви, але ставилися до цього винаходу з великою повагою. Порівняно з цим Нова Зеландія була страшенно нудною, бо ось воно – справжнє життя!

Але жінки, прив'язані до будинку та його околиць, від свого життя були не в захваті, бо їм не випадало ані вільної хвилини, ані нагоди поїздити верхи, не мали вони й бажання змінити вид діяльності. На новому місці виконувати жіночу роботу – куховарити, прибирати, прати, прасувати та няньчити дитинча – було значно важче. Їм доводилося терпіти спеку, пилюку, мух, круті численні східці та каламутну воду, майже постійну відсутність чоловіків, які могли б принести й нарубати дров, накачати води та зарубати курку чи індику. Особливо важко було терпіти спеку, а була ж іще тільки рання весна; але навіть тепер термометр на тінистій веранді доходив до ста градусів кожного дня [6 – 100 градусів за Фаренгейтом дорівнює 37,7 градусів за Цельсієм.]. У кухні біля гарячої плити температура сягала ста двадцяти градусів.

Одяг з цупкої тканини, що тісно облягав тіла жінок, був призначений для Нової Зеландії, де в будинку майже завжди було прохолодно. Якось Мері Карсон під час невеличкої прогулянки завітала до своєї невістки і скептично поглянула на закриті й довге, до підлоги, ситцеве плаття Фіони. Сама ж вона була вдягнена за останньою модою в кремове шовкове плаття з просторими рукавами, низьким декольте і без талії, яке сягало лише до середини литок.

– Ви така безнадійно старомодна, Фіоно, – зауважила вона, окинувши поглядом свіжовкриту кремовою фарбою вітальню з перськими килимами та старовинними, вочевидь, досить коштовними меблями.

– Не маю часу бути інакшою, – відказала Фіона досить різко як для гостинної хазяйки.

– Ви матимете тепер більше часу, бо чоловіки подовгу не будуть вдома, і тому вам доведеться менше куховарити. Підкоротіть ваші плаття й киньте носити нижні спідниці та корсети, інакше ви помрете, коли настане літо. Улітку, до вашого відома, температура підніметься ще на п'ятнадцять – двадцять градусів. – Її погляд затримався на портреті прекрасної блондинки у криноліновому платті у стилі імператриці Євгенії. – А це що за одна? – спитала вона, показуючи рукою.

– Моя бабуса.

– Та невже? А меблі й килими?

– Теж мої, від бабусі лишилися.

– Не може бути! Тоді мушу вам сказати, люба Фіоно, що ви низько впали.

Фі ніколи не втрачала самовладання, не втратила вона його і тепер, але її тонкі губи стали ще тоншими.

– Я так не вважаю, Мері. Бо маю доброго чоловіка, і ви це знаєте.

– Доброго, та без копійки за душею. Яке було ваше дівоче прізвище?

– Армстронг.

– Оце так! А ви, бува, не з роду Родеріка Армстронга?

– Він – найстарший із моїх братів. А його теско був моїм прадідом.

Мері Карсон підвелася і змахнула нарядним крилатим капелюхом мух, які демонстрували мало поваги до людей високого соціального статусу.

– Тоді ви шляхетнішого походження, ніж Клірі, хоча я й сама з їхнього роду. Невже ви так палко покохали Педді, що зважилися все це кинути?

– Чому я це зробила – то мое діло, Мері, а не ваше, – спокійно мовила Фіона. – Я не бажаю обговорювати свого чоловіка, навіть із його сестрою.

Глибокі зморшки з боків великого носа Мері Карсон стали ще глибшими, а очі трохи вирячилися.

– Ти ба, яка гонориста цяця!

Більше вона не приїздила, зате часто приїздила її економка, місіс Сміт, не раз повторюючи пораду Мері Карсон стосовно одягу.

– Послухайте-но, – якось сказала вона. – У моєму помешканні є швацька машинка, якою я ніколи не користуюся. Я накажу двом чорноробам принести її вам. Якщо вона мені знадобиться, то я сама до вас прийду. – Жінка поглянула на малого Гала, який весело борюкався на підлозі. – Мені подобається звук дитячих голосів, місіс Клірі.

Кожні півтора місяці з Джилленбоуна привозили підводою пошту – то був єдиний контакт із зовнішнім світом. У господарстві Дрогеда була вантажівка «форд», іще один спеціально перероблений «форд» із баком для води на кузові, легковик моделі «форд-Т» та лімузин «ролс-ройс», але, здавалося, ніхто не їздив ними до Джилі, окрім Мері Карсон, та й то нечасто. Сорок миль – то було далеко, як до Місяця.

Блуї Вільямс, що мав контракт на доставку пошти по району, витрачав півтора місяці на те, щоб охопити всю підвідомчу територію. Його

плосковерху підводу з величезними десятифутовими колесами тягнула прекрасна запряга з дванадцяти ваговозів, і була вона завантажена всім тим, що замовляли далекі поселення. Окрім Королівської пошти він розвозив бакалію, бензин у бочках місткістю сорок чотири галони, мішки з зерном, коленкорові мішки з цукром та борошном, дерев'яні ящики з чаєм, мішки з картоплею, сільськогосподарські механізми, замовлені поштою цяцьки, одяг з ательє Ентоні Гордерна в Сіднеї та ще багато чого, що треба було везти з Джилі до сільських закутнів. Пересуваючись із гідною подиву швидкістю двадцять миль на день, він всюди був бажаним гостем; у нього вивідували новини та відомості про погоду в далеких краях, йому вручали пачки грошей, ретельно перемотані смужками паперу з нашкрябаними на них замовленнями на товари, які він мав придбати в Джилі, йому віддавали старанно виписані листи, які потрапляли до брезентового мішка з написом «Залізниця „Велика долина“, Королівська пошта».

Західніше від Джилі були лише два населених пункти: ближній, Дрогеда, і дальній – Бугела. За Бугелою лежала територія, куди пошта доходила лише раз на півроку. Великою зигзагуватою дугою підвода Блуї об'їжджала всі населені пункти на південному заході, заході та північному заході, а потім, повернувшись до Джилі, вирушала на схід, у коротшу подорож, бо місто Буру лежало лише за шістдесят миль на схід. Інколи він віз пасажирів, що сиділи поруч із ним на непокритому шкіряному сидінні; то були люди, які їхали в гості або у пошуках роботи; інколи він забирав пасажирів – людей, що поверталися з гостей, скотарів, служниць та чорноробів, які звільнилися, бо були невдоволені оплатою чи умовами роботи, зрідка возив і гувернанток. Орендарі та скватери пересувалися власними легковиками, але ті, хто на скватерів працював, залежали від Блуї – поштаря і перевізника товарів.

Отримавши поштою замовлені рулони матерії, Фіона засіла за позичену швацьку машинку й заходилася шити з легкої бавовни просторі плаття для себе та Меггі, легкі просторі штани для чоловіків, повзунки для Гала та фіранки на вікна. Бо й справді без товстої й обтислої спідньої білизни було прохолодніше.

Життя Меггі було самотнім, бо з хлопців у домі залишався тільки Стюарт. Джек та Г'юї виїжджали разом із батьком навчатися роботи скотаря, вони працювали помічниками, які називалися в цих краях кумедним словом джекар?. Стюарт не був таким компанійським, як Джек та Г'юї. Він жив у власному світі – тихий маленький хлопчик, який просиджував годинами, спостерігаючи за поведінкою юрби мурашок, замість того, щоб лазити по деревах. А от Меггі полюбляла це заняття і знаходила австралійські евкаліпти підхожими для цієї забави – такі нескінченно різноманітні за формою та складністю видряпування на них. Втім, часу для лазіння по деревах і споглядання мурах було обмаль. Бо Меггі та Стюарт тяжко працювали. Вони рубали й носили дрова, копали ями для сміття, поралися в городі та доглядали курей та свиней. Вони вчилися вбивати павуків та змії, хоча так і не розучилися їх боятися.

Кілька років поспіль дощів випадало більш-менш достатньо; рівень води у струмку був низький, а баки для дощової води заповнені майже наполовину. Трава виростала досить добра, але її не можна було назвати ані розкішною, ані соковитою.

- Схоже на те, що стане ще гірше, - похмуро зауважила Мері Карсон.

Але до справжньої засухи їм судилося пізнати повінь. У середині січня місцевість довкола Дрогеди зачепили південним краєм північно-західні мусони - надзвичайно сильні й тривалі вітри, що дули туди, куди їм заманеться. Інколи під принесені ними проливні дощі потрапляли тільки найдаальші північні окраїни континенту, інколи ж вони мандрували в глиб провінції, змушуючи нещасних мешканців Сіднея терпіти вологе й спекотне літо. Того січня небо затягнули темні хмари, рвані вітром на мокрі ганчірки; пішов дощ, і не тихий лагідний дощик, а безперервна ревуча злива, якій не було видно кінця.

Їх завчасно попередили: приїхав Блуї Вільямс на своїй підводі, навантаженій вище звичайного та з дванадцятьма запасними ваговозами - він поспішав скінчити свій об'їзд до дощів, коли він не зможе безпечно обслуговувати населені пункти.

- Йдуть мусони, - сказав він, скручуючи цигарку, і показав батогом на пакунки з додатковими бакалійними товарами. - Річки Купер, Барку та Діамантіна течуть врівень із берегами, а струмок Розлив уже вийшов із берегів. Квінсленд уже на два фути під водою, і тамтешні бідолахи всіляко намагаються знайти хоч якесь підвищення чи бодай пагорбок, щоб загнати на нього овець.

Раптом вибухнула тиха паніка: тепер Педді з хлопцями ішачили як прокляті, переганяючи овець із нижніх вигонів подальше від струмка та ріки Барвон; заявився отець Ральф і, осідлавши свого коня, вирушив із Френком та зграєю найкращих собак до дальніх, іще не звільнених від овець пасовиськ побіля Барвону, а Педді з двома скотарями, прихопивши з собою по хлопцю, подалися в інших напрямках.

Отець Ральф сам був прекрасним скотарем. Їхав він на рудій кобилі, подарованій Мері Карсон, убраний у бездоганно скроєні буйволячі бриджі для верхової їзди, блискучі коричневі чоботи по коліно та сніжно-білу сорочку із рукавами, закованими поверх дужих жилавих рук, та розстебнутим коміром, із-під якого виднілися гладенькі засмаглі груди. Френк, у мішкуватих старих штанах із саржі, перев'язаних кенгуровими нацююрниками, та в сірій фланелевій майці, відчував себе поруч із ним бідним родичем. «А я і є бідний родич», - із кривою посмішкою подумав Френк, проводжаючи поглядом статну постать священика на елегантній кобилі, коли той проїхав повз живопліт і сосни за струмком. Сам же хлопець сидів верхи на вередливому строкатому коні, тренованому на загін скота; це була злобна тварюка, з вередливою вдачею та лютою ненавистю до інших коней. Пси дзявкали і нетерпляче вертілися, вишкіряючись і кидаючись один на одного, аж поки отець Ральф не розігнав їх лютим помахом скотарського батого. Здавалося, цей чоловік умів усе: і знався на спеціальному свисті, котрим собак спускали до роботи, і володів батогом краще за Френка, який іще не добре засвоїв це екзотичне австралійське мистецтво.

Великий і злий пес блакитної квінслендської породи, ватажок собачої зграї, по-рабськи прив'язався до священика й беззаперечно виконував всі його накази; Френка ж він, вочевидь, вважав лише його помічником, людиною другорядною. Почасти Френк був не проти цього, бо лише йому з усіх синів

Педді життя на фермі Дрогеда не сподобалося. Так, він прагнув вирватися з Нової Зеландії, але не заради того, щоби потрапити сюди. Він терпіти не міг безперервне патрулювання пасовиськ, вимушені ночівлі на твердій землі, злющих собак, до яких не можна було ставитися, як до улюбленців, і яких доводилося пристрілювати, якщо вони не виконували своєї роботи.

Але подорож назустріч темним хмарам скидалася на пригоду; навіть дерева, що гнулися й тріщали від вітру, танцювали танок неземної радості. Отець Ральф працював, як людина, охоплена якоюсь одержимістю: гнав собак на купки овець, які нічого не підозрювали, від чого ці нетямущі клубки вовни стрибали та мекали від страху, аж поки пси, що низькими силуетами сновигали у траві, збивали їх у щільні отари і змушували бігти у потрібному напрямку. Саме завдяки собакам жменька людей мала змогу вправлятися з таким великим господарством, як Дрогеда; виведені спеціально для роботи з великою рогатою худобою або вівцями, ці істоти були надзвичайно тямущими і з півслова розуміли всі команди.

До ночі отець Ральф із собаками та Френком, який, попри свою недосвідченість, щосили намагався допомагати, повністю очистили від овець одне пасовисько, на що, за звичайних умов, знадобилося б кілька днів. Розсідлавши свою кобилу біля купки дерев, що росли неподалік воріт на друге пасовисько, він бадьоро заговорив про те, що, можливо, ім і звідси вдасться прибрати овець до настання дощів. Висолопивши язика, пси змороно розпростерлися на траві, а їхній вожак, великий собака блакитної квінслендської породи, улесливо зателіпав хвостом під ногами отця Ральфа. Френк видобув зі своєї подорожньої торби кілька огидних шматків кенгурячого м'яса і швиргонував його псам – ті накинулися на поживу, пожадливо вишкіряючись і кусаючи один одного.

– Гидотні тварюки! – зауважив він. – Вони поводяться не як собаки, а як шакали.

– На мою думку, саме ці пси є набагато ближчими до таких, якими їх замислив Господь Бог, – спокійно відповів отець Ральф. – Завжди насторожені, розумні й майже не приручені. Я, наприклад, віддаю перевагу саме таким тваринам, а не домашнім улюбленцям. – Він усміхнувся. – Це ж стосується і котів. Ти не звертав уваги на котів, що нишпорять по сараях? Вони ж дикі й шалені, наче пантери, і людей до себе й близько не підпускають. До того ж вони – чудові мисливці, і людина їм не потрібна – ні як годувальник, ні як господар.

З торби на сидлі він дістав кусень холодної баранини та бутерброд із маслом, відрізав шмат собі, а решту подав Френку. Поклавши хліб із маслом поміж ними на колоду, отець Ральф із задоволенням впився білими зубами в м'ясо. Спрагу він вгамував водою з брезентового бурдюка, а потім скрутив цигарку.

Неподалік росло поодиноке дерево; отець Ральф тицьнув на нього цигаркою.

– Отам і заночуємо, – сказав він, розв'язуючи мотузки на своїй ковдрі й знімаючи сидло.

Френк пішов за ним до вільги – дерева, яке вважалося найкрасивішим у цих краях Австралії. Воно мало щільне блідо-зелене листя майже бездоганно-

круглої форми. Його крона росла так близько до землі, що до неї легко дотягувалися вівці, й тому знизу майже всі вільги були «підстрижені» рівно, наче кушки у парку. Якщо почнеться дощ, Френк з отцем Ральфом знайдуть під цим деревом кращий притулок, ніж під будь-яким іншим тутешнім, бо зазвичай австралійські дерева мали значно тоншу листву, ніж дерева у менш посушливих краях.

– Ти нещасливий, Френку? – спитав священик і, позіхнувши, ліг під деревом і заходився скручувати ще одну цигарку.

Френк стояв від отця Ральфа на відстані двох кроків; він повернувся і підозріло поглянув на нього.

– А що то таке – щастя?

– Ну, твій батько та брати тепер щасливі. Але не ти, не твоя матір і не твоя сестра. Тобі не сподобалася Австралія?

– Ні. Саме ця її частина. Я хотів би податися до Сіднея. Там у мене міг би з'явитися шанс хоч чогось добитися в житті.

– До Сіднея, кажеш? Та це ж лігво зла та беззаконня, – зауважив отець Ральф, іронічно всміхаючись.

– А мені байдуже! Бо тут мені нічого не світить, як і в Новій Зеландії; мені б тільки забратися від нього геть, але я не можу.

– Від нього?

У Френка це вирвалося мимоволі, й тому він замовк, не бажаючи продовжувати розмову. Лежав мовчки, втупившись поглядом у листя над головою.

– Скільки тобі років, Френку?

– Двадцять два.

– Ну, тоді зрозуміло! І тобі ніколи не доводилося жити окремо від рідних?

– Ні.

– А на танці ти коли-небудь ходив? Дівчина в тебе була?

– Ні, – відказав Френк, не бажаючи додавати «отче».

– Тоді він не зможе довго тримати тебе біля себе.

– Він триматиме мене, аж поки я не помру.

Отець Ральф позіхнув і вмотився спати.

– Добраніч, – сказав він.

Вранці темні хмари опустилися ще нижче, але дощ цілий день затримувався, тому їм вдалося зібрати овець і з другого вигону. З північного сходу на південний захід Дрогеду перетинав ледь помітний водорозділ, і саме на цьому узвишші й зосередили скотину на той випадок, якщо вода в струмку та Барвоні вийде з берегів.

Дощ почався, коли впала темрява, а Френк зі священником швидкою риссю саме поспішали до броду через струмок, що нижче за течією неподалік будинку старшого скотаря.

– А тепер жени щодуху, не шкодуй коня! – скрикнув отець Ральф. – І тримайся міцніше, хлопче, бо потонеш у багнюці!

Вони промокли вщент за кілька секунд – і перепечена сонцем земля теж. Вкритий тонким пилом твердий ґрунт перетворився на море багнюки, і коні почали борсатися в ньому, вгрузаючи по кісточки. Там, де росла трава, вершники ще примудрялися просуватися вперед, але біля струмка земля була витоптана й гола, їм довелося спішитися. Коні, позбувшись тягара, пішли далі легко, зате Френку ніяк не вдавалося втримати рівновагу. То було гірше за льодяну ковзанку. Навкарачки видряпалися вони на вершечок високого берега – і блискавично ковзнули вниз, немов на санчатах. Кам'янисте річище, зазвичай вкрите лінивим потоком води в фут завглибшки, тепер поглинуло чотири фути стрімко біжучої піни; Френк почув, як священник розсміявся. Підбадьорювані криками та ляпасами промоклих капелюхів, коні примудрилися безперешкодно вибратися на протилежний берег, на відміну від отця Ральфа та Френка, які багато разів намагалися видертися, але щоразу зісковзували вниз. Щойно священник запропонував видряпатися на вербу, як з'явився Педді. Стурбований появою коней без вершників, він прийшов із мотузком і витягнув їх зі струмка.

Посміхаючись і хитаючи головою, отець Ральф відмовився від гостинної пропозиції Педді перечекати негоду в них.

– Мене чекають у великому будинку, – сказав він.

Мері Карсон зачула його вигуки раніш за прислугу, бо отець Ральф вирішив зайти з передньої частини будинку, гадаючи, що так буде легше дістатися до своєї кімнати.

– У такому вигляді я вас всередину не пушу, – заявила вона з веранди.

– Тоді, будьте ласкаві, принесіть мені кілька рушників і мою валізу.

Не відчуючи ніяковості, вона безцеремонно спостерігала, як священник зняв сорочку, чоботи та бриджі й, прихилившись до напіввідчиненого вікна до її вітальні, стирав із себе рушниками багнюку.

– Ви – найгарніший із чоловіків, яких я коли-небудь бачила, Ральфе де Брікассар, – зауважила вона. – І чому це серед священників так багато красенів? Через те, що вони ірландці? Так, ірландці досить красиві. Чи, може, через те, що багато вродливих і привабливих чоловіків знаходять у сані священника надійний захист від наслідків своєї привабливості? Не сумніваюся, що всі дівчата в Джилі сохнуть за вами.

– Я вже давно навчився не зважати на замріяно закоханих дівчат, – розсміявся він. – Будь-який священник віком до п'ятдесяти років є мішенню для деяких із них, а кожен священник віком до тридцяти п'яти є мішенню для них усіх. Але відверто спокушати мене наважуються лише дівчата-протестантки.

– Чому ви ніколи не відповідаєте на мої запитання напрямки? – Вона поклала долоню йому на груди і затримала її там. – Ви сибарит, Ральфе, бо засмагаєте на сонці. Ви скрізь такий засмаглий?

Посміхнувшись, він нахилив голову, а потім, торкнувшись щокою її волосся, розсміявся, розстібаючи свої бавовняні підштаники; коли ж вони упали на підлогу, священник відкинув їх ногою, поставши перед Мері Карсон як статуя роботи скульптора Праксителя; вона неквапливо походжала довкола і роздивлялася.

Події останніх двох днів розвеселили його і дали впевненість, а до цього відчуття ще й додалося несподіване усвідомлення того, що його благодійниця є, можливо, вразливішою, аніж йому здавалося. Але священник добре знав її, і тому почувався в абсолютній безпеці, коли спитав:

– Ви хочете, щоб я покохався з вами, Мері?

Вона критично оглянула його млявий пеніс і пирхнула:

– Стала б я оце завдавати вам такого клопоту! Вам хочеться жінок, отче Ральф?

Він з огидою сіпнув головою.

– Ні!

– А чоловіків?

– Вони гірші за жінок. Ні, чоловіків мені не хочеться.

– А самого себе?

– Найменш за все.

– Цікаво, цікаво... – Прочинивши другу половинку вікна, Мері Карсон увійшла до вітальні. – Ральф, кардинал де Брікассар! – саркастично мовила вона. Але тут, де її не бачили його чіпкі й розумні очі, вона важко впала у своє крісло з підголівником і міцно стиснула кулаки, таким чином висловлюючи свій гнівний протест проти несправедливості долі.

А голий отець Ральф зійшов із веранди на підстрижений газон і став, піднісши над головою руки й заплющивши очі. Дош стікав по ньому теплими лоскотними струмочками, породжуючи на голій шкірі дивовижне відчуття. Було темно. А він і досі був спокійний і млявий.

Струмок вийшов із берегів, і вода, немов видершись палями, підібралася до будинку Педді та розлилася пасовиськом Гоум Педдок у напрямку садиби.

– Завтра вона спаде, – заявила Мері Карсон, коли стурбований Педді прийшов до неї зі звітом.

Як і зазвичай, вона мала рацію: впродовж наступного тижня вода спала і згодом повернулася до своїх звичних русел. Вийшло сонце, температура стрибонула до ста п'ятнадцяти у тіні, й трава виросла, наче на дріжджах – по стегна заввишки, чиста і така яскраво-зелена, що на неї аж боляче було дивитися. Витрушені від пилу вітром і вимиті дощем дерева виблискували, зі схованок, де вони перечекали негоду, повибиралися зграї папуг, щоб почистити серед зеленого листя свої райдужні пера, і защебетали ще веселіше.

Отець Ральф повернувся втішати своїх покинутих парафіян, безтурботно усвідомлюючи, що йому не попаде за тривалу відсутність, бо під його цнотливо-білою сорочкою, напроти серця, причаївся чек на тисячу фунтів. Єпископ шаленітиме від радості.

Овець перегнали на звичні пасовиська, а Клірі привчалися до провінційного обряду сіести. Вставали вони о п'ятій ранку, до дванадцятої робили всю роботу, а потім падали у знемозі й спали, посмикуючись і пітніючи, до п'ятої години вечора. Так робили і жінки в домі, і чоловіки на пасовиськах.

Робота, яку не встигли переробити у першій половині дня, виконувалася після п'ятої вечора; вечеряти родина сідала на веранді після заходу сонця. Усі ліжка повиносили надвір, бо спека не спадала й уночі. Про яловичину довелося забути, харчувалися невеличкими вівцями, які не встигали завонятися до того, як їх тушу з'їдали. Їхні шлунки прагнули чогось іншого, окрім нескінченного замкнутого кола з баранячих котлет, баранячого рагу та картопляної запіканки з січеною бараниною, баранини зі спеціями, смаженої баранини, вареної баранини з маринованими овочами та баранячої печені.

Але на початку лютого в житті Меггі та Стюарта відбулися різкі зміни. Їх відправили до школи-інтернату при монастирі в Джилленбоуні, бо ближче жодної школи не було. Педді сказав, що коли Гарольд підросте, навчатиметься заочно в католицькій чернецькій школі в Сіднеї, а оскільки Меггі та Стюарт призвичаїлися до школи та вчителів, то Мері Карсон щедро запропонувала оплачувати їхнє проживання й навчання в монастирі Святого Хреста. До того ж Фіона була надто зайнята Галом і не змогла б належним чином наглядати за заочним навчанням Меггі та Стюарта. За мовчазною згодою було вирішено, що Джек та Г'юї своє навчання не продовжать: землі Дрогеди потребували їхніх рук, і хлопці відчували потребу працювати на цій землі.

Після життя на Дрогеді атмосфера, що панувала в монастирі Святого Хреста, видалася Меггі та Стюарту якоюсь дивовижно мирною та спокійною. Особливо після школи Пресвятого Серця у Вахіне. Отець Ральф натяком дав зрозуміти черницям, що ці двоє дитинчат є його протеже, а їхня тітка – найбагатша жінка в усьому Новому Південному Уельсі. Тому сором'язливість Меггі перетворилася тут із пороку на чесноту, а Стюарт, завдяки своїй дивній відчуженості й звичці годинами вдивлятися в якісь далекі невидимі простори, заслужив на епітети «святий» та «праведний».

У монастирі й справді панували мир і спокій, бо пожильців тут було мало: люди, що мали достатньо грошей, щоб посилати своїх нащадків до школи-інтернату, віддавали перевагу Сіднею. У монастирі витав запах мастики та квітів, а його високі коридори повнилися тишею й атмосферою благочестя. Голоси лунали приглушено, життя йшло немовби за тонкою темною вуаллю. Їх ніхто не бив палицею, ніхто на них не кричав, і з ними завжди був отець Ральф.

Він досить часто навідувався до дітей, забирав їх до себе додому й невдовзі пофарбував у вишуканий яблучно-зелений колір спальню, в якій зупинялася Меггі, купив туди нові штори на вікна та нове покривало для ліжка. А Стюарт спав у кімнаті, яка так і лишилася кремово-брунатною після двох ремонтів; просто отцю Ральфу ніколи не спадало на думку, поцікавитися, чи подобається там Стюарту: хлопець був чимось на кшталт доважки, наче його доводилося запрошувати до себе, тільки щоб не образити.

Чому йому так сподобалася Меггі, отець Ральф не знав, утім, він над цим і не замислювався. Хоча його проникливий розум підказував: усе почалося з почуття жалості, яке вразило його того дня на запиленій залізничній станції, коли він побачив нещасну малу, що стояла віддалік, відокремлена від родини, бо вона дівчинка. Однак питання, чому Френк тримався осторонь, його не цікавило взагалі, й жалості до нього священик не відчував. Бо було у цьому хлопцеві дещо, що вбивало ніжні почуття: лихе серце та душа, якій бракувало внутрішнього світла. Але ж Меггі... Вона розчулила його надзвичайно, і отець Ральф до кінця не розумів чому. Йому подобався колір її волосся, колір і форма її очей, дуже схожих на материні й тому надзвичайно гарних, але набагато ніжніших і більш чутливих; йому подобалася її вдача; він розумів, що це вдача суто жіноча – поступлива, але надзвичайно сильна. Ні, Меггі не бунтарка, навпаки: усе життя вона коритиметься, рухатиметься в межах своєї жіночої долі.

Однак цілісного й вичерпного пояснення з цього не складалося. Можливо, якби отець Ральф заглянув глибше собі в душу, то побачив би, що його почуття до цієї дівчинки стало дивовижним результатом поєднання часу, місця та особистості. Ніхто не вважав Меггі вартою уваги, і це означало, що в її житті був незаповнений простір, який він міг би заповнити і з упевненістю сподіватися на її любов; вона була ще дитиною, а отже, не становила загрози ані його звичному способу життя, ані його репутації священика; вона була красивою, а він цінував красу і вмів нею насолоджуватися; до того ж – і це отець Ральф усвідомлював найменш за все – Меггі заповнила порожнечу в його житті, яку не міг заповнити Бог, бо, на відміну від Нього, ця реальна людська істота мала душевне тепло. Щоб не бентежити родину дівчинки подарунками, він спілкувався з Меггі стільки, скільки міг, не шкодуючи часу на міркування стосовно переобладнання її кімнати у своєму домі – не стільки, щоб потішити Меггі, скільки для того, щоб витворити гідну оправу для своєї маленької перлини. Для Меггі – жодної фальшивої туфти.

На початку травня до Дрогеди прибули стригалі. Мері Карсон виявляла надзвичайну обізнаність стосовно справ на Дрогеді – від розміщення овець до помаху батога погонича. За кілька днів до приїзду стригалів вона викликала до себе Педді й, не встаючи зі свого крісла, розповіла йому аж до найменших подробиць, що слід робити. Призвичаєний до роботи стригаля в

умовах Нової Зеландії, Педді був просто приголомшений розміром сараю на двадцять шість робочих місць, а тепер після розмови з сестрою в його голові зчинився гармидер. На Дрогеді стригли не лише своїх овець, а ще й з Бугели, Діббан-Діббана та Біл-Біла. Це означало, що кожній людині в маєтку – і чоловічої, і жіночої статі – доведеться виконати запаморочливий обсяг виснажливої роботи. Спільна стрижка була місцевим звичаєм, і, цілком природно, мешканці ферм, що користувалися потужностями Дрогеди, радо допомагали у цій важкій роботі, але основний її тягар неминуче лягав на плечі працівників маєтку.

Зазвичай стригалі брали з собою власного кухаря й купували провізію в крамниці на фермі, але таку кількість харчів треба було вчасно забезпечити; а також вишкребти дочиста хирлявий барак із прибудованими до нього кухнею та простенькою ванною, вимити його, принести туди матраци та ковдри. Не всі ферми були такими щедрими до стригалів, як Дрогеда, що славилася своєю гостинністю та мала репутацію «до біса зручної стригальні». Це був єдиний вид діяльності, у якому Мері Карсон брала участь безпосередньо, тому грошей вона не скнарила. Дрогеда – не просто одна з найбільших стригалень у Новому Південному Уельсі, тут працювали найкращі стригалі, майстри калібру Джекі Гоува; тут оброблялося аж триста тисяч овець. Потім стригалі вантажили свої манатки в стару вантажівку «Форд», що належала підряднику, і хутко від'їздили до наступної стригальні, де на них теж чекала робота.

Френк не був удома два тижні. Зі скотарем Пузатим Пітом, зграєю собак та одномісною бідаркою з їхніми нехитрими пожитками, запряженою лінивою шкапою, вони вирушили на двох скотарських конях до далеких західних вигонів, щоб заганяти овець; попередньо вони мали зібрати їх в отару, відбракувати негожих та розсортувати решту. Ця копітка марудна робота зовсім не була схожа на оту несамовиту гонитву перед повинню. Кожен вигін мав свій скотопригінний двір, де сортували та маркували частину овець, решту ж отари треба було тримати вкупі до того, як запустити всередину. Стригальські навіси вмщали лише десять тисяч овець, тому Френку та Піту належало добряче попотіти, поки там працюватимуть стригалі, бо їм доведеться пометушитися, міняючи отари овець – стрижених на нестрижених.

Коли Френк увійшов до кухні, щоб привітатися з матір'ю, та стояла біля раковини за нескінченною роботою – чистила картоплю.

– Мамо, я приїхав! – вигукнув він із радістю в голосі.

Коли вона обернулася, Френк своїм гострим після двотижневої відсутності поглядом побачив, як змінився її живіт.

– О Господи, – зітхнув він.

Радість від зустрічі вмить згасла в материних очах, і її обличчя залив червоний рум'янець сорому; вона поклала руки на напружений животом фартух, наче намагаючись приховати те, що не міг приховати її одяг.

Френка тіпало.

– Огидний старий козел!

- Френку, ти не смієш так казати. Ти вже дорослий, і ти маєш розуміти. Ти прийшов у цей світ точнісінько так само, і цей випадок заслуговує на таку саму повагу. І нічого огидного й брудного тут немає. Ображаючи татка, ти ображаєш і мене.

- Він не мав права! Він мав дати тобі спокій і не чіплятися до тебе! - просичав Френк, витерши піну, що виступила в куточку рота.

- Нічого брудного та непристойного в цьому немає, - зморено повторила вона і поглянула на нього ясними стомленими очима так, немов назавжди прагла забути свій сором. - Нічого брудного в цьому не-ма-є, як і в самому акті, що творить дітей.

Тепер почервоніло обличчя сина. Не в змозі далі дивитися матері в очі, Френк пішов до кімнати, де він мешкав разом із Бобом, Джеком та Г'юї. Її голі стіни та невеличкі односпальні ліжка немов насміхалися з нього, глузували своїм стерильним невиразним виглядом, браком людського тепла, браком пошани. А тут іще її обличчя, її прекрасне стомлене обличчя з ошатним німбом золотистого волосся, таке піднесено-радісне від того, що вони з отим старим волохатим козлом сотворили в цю жажливу літню спеку!

Він нікуди не міг від нього подітися, нікуди не міг подітися від неї, від думок, що ховалися в закапелках його свідомості, від голодної пристрасті, природної для його віку та статі. Здебільшого йому вдавалося заганяти ті думки у підсвідомість, та коли мати виставила перед ним напоказ свідчення своєї хтивості, кинула йому прямісінько в обличчя доказ своїх загадкових дій з отим розбещеним підстаркуватим звіром... Хіба ж міг він це спокійно сприймати, хіба ж міг змиритися, хіба ж міг пережити це?! Йому хотілося уявляти матір цілковито благочестивою, чистою та незаплямованою, як Пресвята Богородиця, істотою вищою за ті гріхи, в яких погрузли всі її сестри в усьому світі. Бачити ж, як вона сама підтверджує його думки про її гріховність, - це було шляхом до безумства. І щоб залишатися при здоровому глузді, Френк звик уявляти, що мати лежить поруч із отим огидним дідуганом у суворій цнотливості, на відстані, й вони вночі ніколи навіть не повертаються і не торкаються одне до одного. О Господи милосердний!

Зачувши скреготливий брязкіт, Френк опустив очі й побачив, що зігнув мідний прут на бильці ліжка в S-подібну форму.

- Чому ж ти не батько? - спитав він, звертаючись до прута.

- Френку! - гукнула його мати з порога.

Він поглянув на неї знизу вгору очима, що блищали, немов вуглини, политі дощем.

- Колись я таки вб'ю його, - мовив він.

- Якщо ти це зробиш, то ти уб'єш і мене, - сказала Фіона, підходячи, і сіла поруч на ліжку.

- Ні, я звільню тебе від нього! - несамовито заперечив він із ноткою надії в голосі.

– Френку, я ніколи не зможу бути вільною, і я не хочу бути вільною. От якби мені знати, звідки взялася в тебе оця сліпа злість. Це в тебе не від мене і не від батька. Знаю, ти нещасливий, але хіба ж можна мститися мені й татові? Чому ти так вперто все ускладнюєш? Чому? – Фіона поглянула на свої руки, а потім перевела погляд на сина. – Мені не хотілося б цього казати, але, гадаю, що треба. Ти мусиш знайти собі дівчину, Френку, одружитися з нею й завести власну сім'ю. На Дрогеді достатньо місця. Проблем із рештою хлопців у мене не буде, я в цьому впевнена, бо в них немає ані краплини твоєї вдачі. Але дружина тобі потрібна, Френку. Якби ти мав дружину, то не мав би часу думати про мене.

Він повернувся до матері спиною, щоб не бачити її. Хвилин п'ять просиділа вона на ліжку, сподіваючись, що син щось скаже, а потім зітхнула, підвелася й вийшла.

5

Коли стригалі поїхали і весь район занурився в зимову напівсплячку, настав час для щорічної виставки та святкових перегонів у Джилленбоуні. Це була найважливіша подія соціального календаря, яка зазвичай тривала два дні. Фі почувалася не надто добре, щоб їхати, тому Педді повіз Мері Карсон до міста на її «ролс-ройсі» без дружини, а та могла б і підтримати його в скрутну хвилину, і заткнути рота Мері. Він помітив, що через якусь непояснену причину сама присутність Фіони пригнічувала його сестру.

Решта Клірі теж зібралися їхати. Хлопці, яким під страхом смертної кари було наказано поводитися пристойно, подалися до Джилі на вантажівці разом із Пузатим Пітом, Джимом, Томом та місіс Сміт, але Френк виїхав сам рановранці на «форді»-легковику. Дорослі збиралися залишитися й на другий день, щоб подивитися перегони; Мері Карсон із лише їй відомої причини відмовилася від пропозиції отця Ральфа переночувати в його будинку, запропонувавши Педді та Френку поїхати туди замість себе. Де гостювали двоє скотарів і Том, чорнороб-садівник, не знав ніхто, але місіс Сміт, Мінні та Кет мали у Джилі подруг, у яких могли зупинитися.

Була десята ранку, коли Педді розмістив свою сестру в найкращому з номерів, які міг запропонувати готель «Імперіал», а сам спустився до бару, де застав біля стійки Френка з півлітровим кухлем пива у руці.

– Я куплю тобі ще один, старигане, – сердечно звернувся Педді до свого сина. – Маю відвезти тітку Мері на званий обід перед перегонами, тож треба морально підкріпитися, щоб якось пережити майбутні тортури без матусиної підтримки.

Звичку шанобливо ставитися до старших подолати значно важче, ніж уявляють собі люди, аж поки самі не зіштовхнуться з потребою відкинути норми поведінки, що склалися роками. Френк виявив, що не може зробити того, що хотів: вихлюпнути батькові в пику вміст свого келиха; він ніяк не міг

це зробити на очах у натовпу, що зібрався у барі. Тому залпом випив залишок свого пива, дещо натягнуто посміхнувся і сказав:

– Вибач, татку, але я пообіцяв зустрітися на виставці з одними хлопцями.

– Що ж, тоді паняй. Втім, зажди, ось – візьми і потрать на себе. Розважайся, як хочеш, але якщо вип'єш зайве, то дивись, щоб про це не дізналася мати.

Френк витріщився на хрустку п'ятифунтову купюру у своїй руці; йому страх як хотілося пошматувати її і кинути Педді в обличчя, але звичка знову взяла гору: зім'явши блакитну купюру, він поклав її до нагрудної кишені, подякував батьку і швиденько вшився з бару.

У своєму найкращому синьому костюмі з жилеткою, застебнутою на всі гудзики, золотим годинником на золотому ж ланцюжку з тягарцем із самородка, знайденого в лоуренсівських золотих копальнях, Педді смикнув себе за целулоїдний комірець і окинув поглядом бар, сподіваючись знайти знайоме обличчя. За дев'ять місяців, що минули після приїзду до Дрогеди, йому нечасто випадало побувати в Джилі, та його, брата і прямого спадкоємця, гостинно приймали в місті будь-де й будь-коли, і його обличчя стало добре впізнаваним. Кілька чоловіків аж розцвіли, забачивши його, хтось гукнув до себе, щоб випити пива, і невдовзі він опинився в центрі невеличкої теплої компанії. Френка було швидко забуто.

Тепер волосся Меггі було заплетене в коси, бо жодна черниця (попри гроші, які платила Мері Карсон) не бажала марудитися із завиванням кучерів; воно лежало на плечах двома товстими линвами, перев'язане темно-синіми стрічками. Вдягнена в строгу темно-синю форму учениці монастиря Святого Хреста, Меггі перетнула галявинку до будинку священика у супроводі черниці, й та передала її економці отця Ральфа, яка дівчинку просто обожнювала.

– Ой, та вона ж має таке саме гарненьке волоссячко, як і шотландські дітлахи! – пояснила вона священику, коли він, здивований симпатією економки до дівчинки, розпитав її про причину: Енні недолюблювала маленьких дівчаток і завжди нарікала на близькість монастиря до школи.

– Та годі тобі, Енні! До чого тут волосся? Не уявляю, як хтось може подобатися лише через колір волосся, – сказав він, піддражнюючи її.

– Ой, та вона ж така миленька маленька дівчинка... ну, така фاینенька, ви ж петраєте...

Ні, він не петрав, і йому було не зрозуміло, що Енні хотіла сказати словом «файненька» – гарненька, чи що? Принаймні ці слова римувалися. Інколи краще було не знати, що мала на увазі Енні, й не заохочувати її до пояснень, бо сама вона була трохи пришепелкуватою, якщо користуватися її ж лексиконом; і якщо економка пожаліла дівчинку, то йому не хотілося чути, що це через її незavidне майбутнє, а не через важке минуле.

Прийшов Френк, досі тремтячи від зустрічі з батьком у барі й не знаючи, куди себе подіти.

– Ходімо, Меггі, я поведу тебе на ярмарок, – сказав він, простягаючи руку.

– А чому б мені самому не зводити туди вас обох? – спитав отець Ральф, простягаючи свою руку.

Потрапивши поміж двох чоловіків, кожного з яких вона обожнювала, Меггі міцно схопила їх за руки – і відчула себе на сьомому небі.

Виставковий майданчик Джилленбоуна розлігся на берегах ріки Барвон, поруч зі скаковим треком. Повінь скінчилася півроку тому, а багнюка досі не висохла; ноги перших нетерплячих відвідувачів розмісили її, перетворивши на рідке болото. За стійлами з найкращими вівцями й коровами, свинями та козами, що змагалися між собою за найвищу ціну, розташовувалися тенти з ремісницькими виробами та солодошами. Відвідувачі роздивлялися худобу, торти, в'язані шалі та дитячі одєжинки, вишиті скатертини, а також собак, кішок та канарок.

А за цим усім, на дальньому краю лежав скаковий круг, де молоді вершники та вершниці проїжджалися перед суддями легким галопом на своїх конях із підрізаними хвостами. Судді здалися Меггі більше схожими на коней, ніж самі коні, й вона захихотіла. Вершники в розкішних саржових костюмах для верхової їзди їхали в дамських сідлах на своїх височенних конях, а на їхніх капелюшках-циліндрах привабливо тріпотіли невеличкі клаптики вуалі. Меггі все дивувалася – як же ж вершники, так небезпечно-непевно сидячи на високих конях та ще й в циліндрах, примудряються зберігати неторкнутим свій костюм та капелюх під час швидшої за інохідь їзди? Аж поки не побачила, як одна прекрасна панночка, гарцюючи на своєму скакунові, виконала низку важких стрибків – і фінішувала в такому ж бездоганному костюмі, як і перед виконанням вправи. А потім ця панночка нетерпляче підстрожила свого коня і пустила його легким галопом розмоклою землею, аж раптом натягнула повіддя й зупинилася перед Меггі, Френком та отцем Ральфом, заступивши їм дорогу. Дамочка перекинула через сідло ногу в чорному блискучому чоботі, всілася на ньому збоку і владно простягнула вперед руки в рукавичках.

– Отче, будьте ласкаві, допоможіть мені спуститися на землю!

Він простягнув руки, взяв її за талію – а панночка обхопила священика руками за плечі – і легко опустив її додолу. Щойно чоботи вершниці торкнулися землі, отець Ральф відпустив її, взяв коня за повіддя і пішов уперед, а молодичка почимчикувала поруч, із легкістю встигаючи за його широкими кроками.

– Ви збираєтеся перемогти в мисливському паркурі, міс Кармайкл? – спитав він її байдужим тоном.

Панночка надула губки – вона була молода й гарна, і ця несподівана байдужість її зачепила.

– Я сподіваюсь перемогти, але не зовсім впевнена. Міс Гоуптон і міс Ентоні Кінг теж братимуть участь. Але я неодмінно здобуду перемогу у виїзді, тому якщо не виграю паркур, то не ремствуватиму.

Вона говорила, красиво округляючи голосні, й послуговувалася химерно-пишномовними висловами, які свідчили, що в лексиконі цієї надзвичайно вихованої та освіченої дівчини не лишилося ані сліду від емоційних та образних висловів, які надавали б забарвлення її мові. І поки отець Ральф із нею розмовляв, його вимова теж поволі стала заокругленою і безбарвною, втратила чарівливий ірландський акцент, немов ця панночка повернула його подумки в ті часи, коли він і сам був таким, як вона тепер. Меггі насупилася, спантеличена тими легкими, але обережними словами, не розуміючи, яка саме переміна відбулася в душі отця Ральфа, а лишень відчуючи, що якась переміна таки сталася і це їй не до вподоби. Вона відпустила руку Френка, бо їм стало важко йти рядком.

Коли вони підійшли до великої калюжі, Френк встиг трохи відстати від них. Очі отця Ральфа задьористо зблиснули, коли він окинув поглядом калюжу, більше схожу на мілкий ставок. Обернувшись до дівчинки, чию руку він і досі міцно тримав, він нагнувся до неї й заговорив з особливою ніжністю в голосі, яку панночка не могла не помітити, бо цієї ніжності геть не було в тих сухих, суто формальних фразах, якими вони щойно обмінювалися.

– На мені немає плаща, моя люба Меггі, тому я не можу бути твоїм сером Волтером Релі. Певен, що ви мені вибачите, шановна міс Кармайкл, – сказав він, передаючи їй повіддя. – Але хіба ж я можу допустити, щоб моя улюблениця забруднила свої черевички?

Священик легко підхопив Меггі й притиснув її до стегна, а міс Кармайкл нічого не лишилося, як самій іти через калюжу однією рукою тримаючи довгий важкий край спідниці, а в другій тримаючи повіддя. Несподіваний вибух Френкового сміху в них за спинами не поліпшив її настрою, і, перейшовши калюжу, міс Кармайкл різко повернула в інший бік.

– Не сумніваюся, що вона убила б вас, якби могла, – зауважив Френк, коли отець Ральф ставив Меггі додолу. Його розвеселив цей випадок і показна грубість отця Ральфа. Міс Кармайкл здалася Френку такою прекрасною і такою гордовитою, що жоден чоловік не посмів би їй перечити, навіть священик, однак отець Ральф цим не надто переймався й дозволив собі розтрошити її самовпевненість і віру в невідпорність своєї жіночності, якою вона користувалася наче зброєю. Схоже на те, подумалося хлопцю, що насправді священик терпіти не міг і її, і все, що було з нею пов'язане, – цілий світ жіноцтва, цю вишукану таємницю, до якої Френку поки що не судилося увійти.

Його боляче ужалили материні слова, тож він захотів, щоб міс Кармайкл помітила його – найстаршого сина спадкоємця Мері Карсон, але вона навіть не зволила помітити його існування. Вся її увага зосередилася на священику, істоті вихолощеній та позбавленій чоловічої основи. Навіть попри те, що був він високим, чорнявим і гарним.

– Не переживай, хлопче, вона повернеться за новою порцією грубощів, – цинічно мовив отець Ральф. – Вона – багата, тому наступної неділі навмисне покладе на таріль у церкві десятифунтову купюру. – Помітивши на обличчі Френка спантеличений вираз, він розсміявся. – Я ненабагато старший за тебе, сину мій, але я, попри своє покликання, надзвичайно світський парубок. Не тримай на мене зла, поклади краще цей випадок у скарбничку свого досвіду.

Залишивши скаковий круг, вони увійшли до тієї частини майданчику, де стояли атракціони. Меггі та Френк були зачаровані. Отець Ральф дав Меггі аж п'ять шилінгів, а Френк мав свої п'ять фунтів; було прекрасно відчувати, що ти маєш гроші на те, щоб увійти до всіх оцих загадкових привабливих комедіантських буд та наметів. Біля атракціонів було повно людей, повсюди сновигали діти, витріщаючись широко розплющеними очима на сенсаційно-страшнуваті й трохи кривобокі написи на пошарпаних тентах: «Найтовстіша жінка у світі»; «Принцеса Гурі – танок із кобрами (поспішіть побачити, як вона роздмухує полум'я зміїної люті!)»; «Гумова людина з Індії»; «Голіаф, найсильніший чоловік у світі»; «Русалка Фетіда». На кожному вході вони платили свої копійки, а потім, захоплено роззявивши роти, спостерігали за видовищем, не помічаючи ані облізлої потемнілої луски на русалці, ані беззубого рота кобри.

А в дальньому закутку розташувався такий великий, на всю довжину майданчика, шатер із високим дощатим помостом попереду та схожим на завісу фризом із намальованими на ньому лячними фігурами. Чоловік із рупором у руці вигукував до натовпу людей, який ставав дедалі більшим.

– Перед вами, шановна публіко, знаменита боксерська трупа Джиммі Шармена! Вісім найвідоміших у світі боксерів-професіоналів, і той чоловік, котрому вистачить сміливості кинути виклик кому-небудь із них, здобуде грошову винагороду!

Жінки та дівчата швидко виходили з натовпу, а чоловіки та хлопці так само швидко до нього приєднувалися, щільно заповнюючи простір за помостом. Статечно й урочисто, наче гладіатори в амфітеатрі, на поміст вийшли один за одним восьмеро чоловіків і стали, витягнувши по боках обмотані п'ясти, розставивши ноги, і з поважним виглядом роздували щоки під захоплене охання та ахання публіки. Меггі здалося, що ці чоловіки вийшли до натовпу в самій спідній білизні, бо на них були довгі чорні трико, жилетки та обтислі сірі труси від талії до середини стегна. На їхніх грудях виднілися великі білі літери: ТРУПА ДЖИММІ ШАРМЕНА. Серед всіх боксерів не було двох однакових на зріст: одні великі, другі маленькі, якісь із них середні, але всі вони мали надзвичайно добре розвинену мускулатуру. Невимушено перемовляючись та всміхаючись один одному, немов така подія відбувалася кожного дня, вони розминали м'язи, удаючи, що їм не подобається хизуватися і грати на публіку.

– Ну що, хлопці, хто кине їм рукавичку? – гукнув у рупор зазивало. – Хто хоче спробувати? Станьте на бій – і можете виграти п'ятірку фунтів! – волав він між гупаннями бас-барабану.

– Я! – скрикнув Френк. – Я хочу спробувати, я!

Він струсив зі свого плеча руку отця Ральфа, який хотів був його стримати, і ті люди в натовпі, які мали змогу бачити зріст Френка, засміялися й поблажливо виштовхнули хлопця наперед.

Але зазивало повівся надзвичайно серйозно, коли один із боксерів трупи подав Френку руку й допоміг йому вибратися драбиною на поміст, щоб стати з одного боку шеренги з восьми учасників.

– Не смійтеся, панове. Цей хлопець не дуже великий, але він визвався першим. Ви ж знаєте, що головне у поединку – не розмір пса, а розмір його бажання битися! Ну от, маємо одного маленького сміливця! А де ж великі сміливці, га? Вдягніть рукавичку – і здобудьте п'ятірку, спробуйте встояти проти одного з боксерів трупи Джиммі Шармена!

Поступово ряди добровольців поповнилися молодими хлопцями, які, сором'язливо стискаючи в руках свої капелюхи, позирали скося на професіоналів, що стояли поруч, немов добірні створіння. Отцю Ральфу страшенно хотілося залишитися і подивитися, що буде далі, але він неохоче дійшов висновку, що треба забирати Меггі подалі від шатра. Він підняв її, крутнувся на п'ятах і пішов геть. Та Меггі заверещала, і щодалі він ішов, то голосніше вона верещала; люди почали обертатися, а оскільки священика добре знали всі, то виникла не лише скрутна, але й принизлива для нього ситуація.

– Послухай-но, Меггі, я не можу повести тебе туди! Бо твій батько з мене три шкури здере – і за діло!

– Хочу бути з Френком, хочу бути з Френком! – несамовито верещала Меггі, хвицаючись ногами й намагаючись вкусити отця Ральфа.

– От зараза! – вилаявся священик.

Підкоряючись неминучому, він засунув руку до кишені, щоб знайти необхідну суму грошей, і підійшов до відкинутої поли шатра, скося одним оком позираючи, чи немає поруч кого-небудь із хлопців Клірі. Але їх ніде не було видно, і він резонно припустив, що вони або пробують своє щастя в змаганні з підковами, або десь натоптуються морозивом та пирогами з м'ясом.

– Її не можна сюди заводити, отче! – перелякано мовив розпорядник.

Отець Ральф підкотив очі.

– Якби ви порадили мені забрати її звідси і при цьому уникнути арешту за намагання розбестити дитину, то я б із радістю відмовився! Але її брат визвався битися, і дівчинка не хоче його залишати, доки не побачить двобою, в якому він змусить ваших хлопців перетворитися на жалюгідних любителів!

Розпорядник стеновав плечима.

– Ну то заходьте, отче. Хіба ж я можу вам перечити? Заходьте, але тримайте її подалі, заради бога! Ні, ні, отче, заберіть ваші гроші – Джиммі це не сподобається.

Здавалося, у шатрі яблуку ніде впасти від чоловіків та хлопців, що купчилися біля центрального рингу; отець Ральф, міцно тримаючи Меггі, знайшов місце позаду натовпу, під брезентовою стіною. Повітря всередині було імливим від цигаркового диму і пахло тирсою, яку накидали, щоб всотати багнюку. Френк, як найперший доброволець, вже був у боксерських рукавичках.

Хоча це траплялося нечасто, але інколи звичайний чоловік із публіки спробував вистояти належну кількість раундів проти одного з професійних боксерів. Ясна річ, вони не були найкращими у світі, але до трупи входили декотрі з найкращих в Австралії. Френк, якого через малий зріст виставили проти боксера найлегшої ваги, нокаутував суперника з третього удару й висловив бажання помірятися силами з ким-небудь іще. До того часу, коли він бився вже з третім професіоналом, чутка поширилася, і до шатра набилося стільки народу, що розпорядники вже не могли запхати жодного додаткового глядача.

Він майже не пропускав ударів, а ті нечисленні, що пропустив, лише посилювали його лютя, яка ніколи не припиняла тліти в його душі. Очі Френка налилися шаленством, вони бризкали несамовитістю, в кожному з супротивників він бачив Педді, а вигуки та схвальні верески натовпу пульсували у його голові, як один голос, що ритмічно вигукував: «Бий! Бий! Бий!» Як же ж він чекав на можливість побитися відтоді, як приїхав до Дрогеди! Бійка була єдиним відомим йому способом позбутися гніву та болю, і коли Френк завдавав завершального удару, йому здалося, що гучний голос, що пульсував у його голові, змінив своє «Бий-бий!» на «Убий, убий, убий!».

Його виставили проти одного зі справжніх чемпіонів, боксера-легковаговика, якому дали завдання тримати Френка на відстані й розвідати, чи вміє він не лише завдавати разючих ударів, а й боксувати. Очі Джиммі Шармена сіяли. Він завжди був насторожі, видивляючись майбутніх чемпіонів, і отакі невеличкі провінційні шоу допомогли йому знайти декількох. Легковаговик зробив так, як сказали, але йому довелося сутужно, хоча він мав довші руки і вмів тримати дистанцію: Френк, одержимий бажанням убити цю танцівливу, але недосяжну постать, шалено напосідав і більше нічого перед собою не бачив. І з кожним клінчем, кожним шквалом ударів він вчився, бо був одним із тих надзвичайних людей, які не втрачали здатність думати навіть у розпал найстрашнішої люті. На прочухани, щедро відміряні йому цими вмільми й досвідченими кулаками, він не зважав – він вистояв належну кількість раундів, хоча очі його позапахали, а брови й губи були розсічені. Зате він заробив двадцять фунтів і повагу кожного з присутніх чоловіків.

Коли отець Ральф на мить ослабив хватку, Меггі запручалася, вирвалася з його рук і чкурнула з тенту попри спроби спіймати її. Він розшукав її надворі й побачив, що мала виблювала і тепер намагалася витерти заляпані черевички маленькою хусточкою. Не кажучи ні слова, священник дав їй власну хустку і ніжно погладив її голову, що стрясалася від плачу. Від затхлої задухи всередині шатра його теж нудило, і він пожалкував, що солідність його суспільного стану не дозволяє йому виблювати вміст свого шлунка на людях.

– Ти хочеш дочекатися Френка, чи волієш, щоби ми негайно пішли?

– Я дочекаюся Френка, – прошепотіла вона, прихилившись до отця Ральфа, така вдячна йому за спокій та співчуття.

– Цікаво, чим же ти зворушила мою пустку замість серця? – задумливо мовив він, вважаючи, що Меггі тепер зле і вона почувається надто приниженою, щоби прислухатися, і відчуваючи потребу висловити свої думки уголос, як

це часто буває з людьми, які ведуть усамітнене життя. – На мою матір ти не схожа, сестри я не маю, тому мені хотілося б дізнатися, що ж такого незвичного побачив я в тобі та твоїй нещасній родині? Важко довелося в житті тобі, моя маленька Меггі?

З-під тенту вийшов Френк із пластиром під оком, він притискав до розсіченої губи хустку. Вперше відтоді, як отець Ральф познайомився з ним, Френк мав щасливий вигляд. «Такий вигляд мають більшість чоловіків після шаленої нічки у ліжку з жінкою», – подумав священник.

– А що тут робить Меггі? – злобно вишкірився він, іще не вгамувавшись після шалу поединку.

– Її ніяк не можна було втримати, хіба що зв'язати по руках та ногах і заткнути кляпом рота, – сердито відповів отець Ральф, невдоволений тим, що має виправдовуватися, але не впевнений, що Френк не кине́ться і на нього. Він анітрохи не боявся Френка, зате бажав уникнути публічних сцен. – Вона перелякалася за тебе, Френку, тому хотіла бути поруч із тобою і бачити, що у тебе все гаразд. Не злися на неї, бо вона й так засмучена.

– Не здумай ляпнути татку, що ти навіть наблизилася до цього місця, – сказав Френк сестрі.

– Ви не заперечуєте, якщо ми скасуємо решту нашої подорожі? – спитав священник. – Гадаю, нам всім не завадить відпочити й попиту чаю в моєму домі. – Він легко ущипнув Меггі за кінчик носа. – А вам, панночко, не завадить добре викупатися.

Педді провів виснажливий день зі своєю сестрою, яка попихала ним так, як ніколи не дозволяла собі Фіона; він допомагав їй, коли вона – вередливо і з невдоволеним бурчанням – пробиралася в імпортних черевиках із гіпюровими шнурками по міській багнюці, усміхався і теревенив із людьми, яких вона вітала з царською поблажливістю, і стояв поруч із нею, коли вона вручала смарагдовий браслет – Джилленбоунський трофей – переможцю головних перегонів. У його голові не вміщалося – чому треба неодмінно витратити всі призові гроші на жіноче брязкальце, а не подарувати, скажімо, позолочений кубок чи грубенький стос готівки, бо він не розумів суто аматорської природи перегонів, не розумів тієї головної ідеї, що люди, які рееструють своїх коней для участі в перегонах, не потребують ніщих грошей, бо можуть легко кинути свої здобутки до ніг якоїсь нікчемної жінки. Горрі Гоуптон, чий гнідий жеребець Король Едуард здобув смарагдовий браслет, у попередні роки вже завоював собі й рубіновий, і діамантовий, і сапфіровий браслети; він мав дружину та п'ятеро доньок і заявив, що не зупиниться, доки не здобуде шість браслетів.

Накрохмалена сорочка та целулоїдний комірець Педді поймакалися, у голубому костюмі було жарко, а екзотичні морські харчі з Сіднея, які подавалися до шампанського, погано сприймалися його шлунком, звиклим до баранини. І він мав ідіотський вигляд, принаймні йому так здавалося. Хоч яким би гарним і не був його костюм, він відгонив дешевизною та містив незгладиме тавро селяцтва й несмаку. І це однозначно була не його компанія – всі ці пихаті, вбрані у твідові костюми багаті власники пасовиськ і худоби, бундючні матрони, гострі на язик та норовисті молоді жінки, тобто вершки тієї верстви, яку газета «Бюлетень» іронічно називала

«скотократією». Бо ці люди із шкіри пнулися, аби тільки забути про ті дні минулого сторіччя, коли вони осіли на землі й привласнили собі величезні її ділянки, які потім, із встановленням федерації та автономного урядування, офіційно прибрали землю до рук за мовчазної згоди державних органів. Вони стали одним із тих суспільних прошарків, яким найбільше заздрили, вони започаткували власну політичну партію, посиляли своїх дітей до елітарних сіднейських шкіл, водили компанію з принцом Уельським, який часто приїздив до Австралії з перевітками. А він, простолюдин Педді Клірі, був роботягою і не мав нічого спільного з цими колоніальними аристократами, які надто вже нагадували йому родичів дружини, щоб він міг почуватися комфортно в цій компанії.

Тому, коли Педді повернувся до будинку священика й застав у вітальні Френка, Меггі та отця Ральфа, що сиділи з виглядом людей, які безтурботно провели чудовий день, він відчув роздратування. Йому страшенно бракувало ненав'язливої підтримки Фіони, а до сестри він і досі відчував таку ж саму неприязнь, як і в ранньому дитинстві в Ірландії. Раптом він помітив пластир під оком у Френка та його набрякле обличчя – то був привід для сварки, посланий самими небесами.

– І як же ти збираєшся з'явитися перед матір'ю в такому вигляді?! – заволав він. – Ще й дня не проминуло без мого нагляду, а ти знову за своє – кидаєшся битися до кожного, хто косо на тебе гляне!

Отець Ральф спантеличено скочив на ноги і почав був заспокоїливо шикати на Педді, але Френк випередив його.

– Я заробив собі грошей ось цим, – тихо-тихо відказав він, показуючи на пластир. – Двадцять фунтів за кільканадцять хвилин роботи. Більше, ніж тітонька Мері платить тобі й мені разом щомісяця! Сьогодні я нокаутував трьох добрих боксерів і вистояв проти чемпіона-легковаговика з трупи Джиммі Шармена. І заробив собі двадцять фунтів. Може, це й не узгоджується з твоїм уявленням про те, чим мені слід займатися в житті, але сьогодні я заробив повагу всіх присутніх.

– Здолав на провінційному шоу кількох загальмованих від постійних струсів мозку старих віджилих боксерів і тепер хизуєшся? Вже час подорослішати, Френку! Знаю, що ти не можеш вирости тілом, але зроби над собою зусилля – вирости розумом заради своєї матері!

Як побіліло Френкове обличчя! Воно стало схожим на вибілені кості. Це була найстрашніша образа, яку він міг почути від чоловіка, і цим чоловіком був його батько; тому він не міг не відплатити йому тим самим. Від зусилля, якого він докладав, щоб не дати волю своїм рукам, Френк важко дихав, наче те дихання йшло з глибини грудей.

– То не старі віджилі боксери, татку. Ти не гірше за мене знаєш, хто такий Джиммі Шармен. І сам Джиммі Шармен сказав мені, що як боксер я маю блискуче майбутнє; він хоче взяти мене до своєї трупи і тренувати. І він збирається платити мені! Може, я і справді більше не виросту, але я достатньо великий для того, щоб завалити будь-якого чоловіка на цій землі. І це стосується й тебе, старий смердючий цапе!

Натяк, що містився в цьому епітеті, не пройшов повз увагу Педді, й він пополотнів точнісінько, як його син.

– Не смій мене так називати!

– А хіба це не так? Ти огидний, ти гірший за оскаженілого від хтивості козла в сезон парування! Важко було дати їй спокій, важко було не чіпати її своїми огидними руками?!

– Ні, ні, ні! – верескнула Меггі. Немов пазури, отець Ральф боляче встромив пальці їй у плечі й міцно притиснув до себе. Сльози хлинули по її щоках, і вона несамовито запручалася, але марно. – Ні, татку, ні, Френку, благодаю тебе, не треба! – заверещала вона.

Єдиним, хто чув її, був отець Ральф. Френк та Педді витріщилися один на одного, перший із ненавистю, другий – зі страхом. Нарешті вони відверто визнавали ці почуття. Греблю їхньої обопільної любові до Фіони прорвало, і на поверхню вийшла жорстока конкуренція, яка точилася за неї.

– Я її чоловік. І Господь своєю милістю дарував нам дітей, – сказав Педді спокійнішим тоном, відчайдушно намагаючись опанувати себе.

– Ні, ти не кращий за старого обісраного пса, який ганяється за кожною сучкою, щоб встромити в неї свого прутня!

– А ти не кращий за того старого обісраного пса, який доклався до твоєї появи на світ, ким би цей негідник не був! Дякувати богу, я не маю до твого народження жодного стосунку! – скрикнув Педді – і враз замовк. – О Господи милосердний! – Раптом лють покинула його, наче порив вітру, що налетів на якусь мить, він здувся, скоцюрбився і вхопився руками за рота, немов хотів вирвати собі язика, який вимовив те, чого не можна було вимовляти. – Я не хотів цього казати, не хотів, не хотів!

В мить, коли ці слова злетіли з вуст Педді, отець Ральф відпустив Меггі й схопив Френка. Одну його руку він заламав хлопцю за спину, а другою рукою придушив хлопця за шию. Священик виявився надзвичайно дужим, а його хватка – надійно паралізувала. Френк запручався, намагаючись вивільнитися, але потім обм'як, його спротив ослаб, і він похитав головою – мовляв, здаюся. Меггі упала додолу навколішки і розплакалася, в безпорадній агонії кидаючи благальні погляди то на брата, то на батька. Вона не зрозуміла, що трапилося, але збагнула, що неминуче втратить одного з них.

– Та ні, саме це ти й хотів сказати, – каркнув Френк. – Я завжди це приховано відчував! Завжди! – Він спробував повернути голову до священика. – Відпустіть мене, отче. Я його й пальцем не зачеплю, тож помагай мені, Боже, щоб я цього не зробив.

– Хочеш, щоб Бог допоміг тобі?! Та Бог спопелив ваші душі, у вас обох! Якщо дитина цього не переживе, я вас обох повбиваю! – заgrimів священик; він тепер не на жарт розгнівався. – Ви розумієте, що мені довелося залишити її тут, а їй довелося все це вислуховувати, бо я боявся, що поки відводитиму дівчинку геть, ви тут повбиваєте один одного?! Треба було мені так і зробити, жалюгідні егоїстичні кретини!

– Все нормально, я йду, – мовив Френк дивним, наче порожнім, голосом. – Приєднаюся до трупи Джиммі Шармена й більше не повернуся.

– Тобі доведеться повернутися! – прошепотів Педді. – Що я матері твоєї скажу? Для неї ти значиш більше, аніж всі ми, разом узяті. Вона ніколи мені цього не пробачить!

– Передай їй, що я подався до Джиммі Шармена, бо хочу вибитися в люди. І це буде правдою.

– Френку, те, що я сказав, – неправда.

Чужі чорні очі Френка спалахнули презирством, очі, які вразили священика ще тоді, коли він вперше їх побачив: а чому це у сіроокої Фіони та синьоокого Педді народився чорноокий син? Отець Ральф добре знався на законах генетики і вважав, що навіть Фіонина сіроокість не могла витворити чорних очей.

Френк підняв свого капелюха та піджак.

– Та ні, правда! Напевне, я завжди відчував це. Я трохи пам'ятаю, як мама грала на спінеті в кімнаті, де тебе ніколи не могло бути! Я мав відчуття, що ти не завжди був там, що ти з'явився вже після мене. Що спочатку вона була моею. – Він беззвучно розсміявся. – Подумати тільки! Всі ці роки я винуватив тебе за те, що ти морально нищив її, а виходить, що то я її нищив, я!

– Ніхто її не нищив, Френку, ніхто! – скрикнув священик, намагаючись стримати хлопця. – Це частина великого й незбагненого замислу Господнього, саме так ти й мусиш це сприймати!

Френк скинув із плеча руку, яка намагалася втримати його, і легкою лиховісно-вкрадливою ходою рушив до дверей. «Він – природжений боксер», – промайнула думка в мозку отця Ральфа, його кардинальському мозку.

– Частина великого й незбагненого замислу Господнього! – глузливо повторив хлопець, проходячи у двері. – Коли ви граєте роль священика, то стаєте не кращим за папу, отче де Брікассар! Нехай краще вам Бог допомагає, бо ви єдиний тут, хто поняття не має, ким він є насправді!

Блідий як смерть Педді сидів у кріслі й отетеріло витріщався на Меггі, а та, стоячи навколішки, скрутилася клубочком біля каміна і плакала, погойдуючись туди-сюди. Він підвівся і рушив був до неї, але отець Ральф грубо його відштовхнув.

– Дайте їй спокій! Ви й так чимало накоїли. У буфеті є віскі, налийте, якщо хочете. Я вкладу дитину спати, але потім повернуся, щоб поговорити, тому нікуди не йдіть. Чуєте мене, чоловіче?

– Я залишуся тут, отче. Відведіть її спати.

Нагорі, в чарівній яблучно-зеленій спальні священик розстебнув дівчинці плаття та сорочку, а потім посадив на край ліжка, щоб зняти черевички та

панчішки. Її нічна сорочка лежала на подушці – там, де її залишила Енні. Спочатку він надів їй сорочку через голову і пристойно потягнув донизу, а вже потім зняв із неї підштаники. І увесь цей час отець Ральф розмовляв із нею ні про що: про противні гудзики, що вперто не хотіли розстібатися, про шнурки, що відмовлялися розв'язуватися, і про стрічки, що не бажали зніматися. Важко було сказати, чула вона його чи ні: її очі, з усіма нерозказаними розповідями про дитячі трагедії, про біди та болі, пережиті не за роками рано, похмуро дивилися повз його плече.

– А тепер лягай, моя люба дівчинко, і спробуй заснути. Невдовзі я знову прийду, тож не хвилюйся, чуеш? І тоді ми про все поговоримо.

– З нею все гаразд? – спитав Педді, коли священник повернувся до кімнати відпочинку.

Отець Ральф потягнувся за пляшкою віскі, що стояла на буфеті, й налив собі половину шкалика.

– Якщо чесно, то не знаю. Бачить Бог, Педді, мені хотілося б знати, що є найбільшим прокляттям ірландця – його запальна вдача чи алкоголь. Що найшло на вас і змусило ляпнути оте? Ні, навіть не завдавайте клопоту відповідати. Ваша вдача винувата. І те, що ви сказали, е, безперечно, правдою. Я збагнув, що він не ваш тієї ж миті, коли його побачив.

– Схоже, від вас нічого не приховаєш.

– Не перебільшуйте. Втім, не треба бути аж надто спостережливим, щоб помітити, коли той чи інший член моєї парафії чимось занепокоївся або потрапив у скруту. А помітивши це, я вважаю своїм обов'язком зробити все від мене залежне, щоб допомогти.

– Вас дуже люблять у Джилі, отче.

– За що, не сумніваюся, слід дякувати моїй статурі та моему обличчю, – сказав священник із гіркотою в голосі, не в змозі надати цим словам тієї невимушеності, з якою він сподівався їх вимовити.

– Ви й справді так думаєте? Я не згоден із вами, отче. Ми любимо вас за те, що ви – хороший пастор.

– Що ж, принаймні з вашими проблемами я тепер обізнаний дуже добре, – зауважив отець Ральф, ніяковіючи. – Тому краще б вам, чоловіче, зняти камінь зі своєї душі.

Педді втупився на вогонь у каміні, який він розпалив у масштабах, близьких до ковальського горна, поки священник вкладав Меггі спати, бо від надміру каяття та паніки йому конче треба було чимось зайнятися. Порожня склянка в його руці швидко сіпнулася кілька разів поспіль; отець Ральф підвівся, взяв пляшку віскі й наповнив склянку Педді. Той зробив довгий ковток, а потім зітхнув і витер з обличчя забуті сльози.

– Я не знаю, хто батько Френка. Це сталося ще до того, як я зустрів Фіону. За суспільним станом її родина є першою в Новій Зеландії; її батько мав велику вівчарсько-землеробську маєтність неподалік Ешбертона

на Південному острові. Гроші не складали мети його життя, а Фіона була його єдиною донькою. Наскільки мені відомо, він спланував наперед її життя: подорож до країни предків, дебют при дворі, правильне заміжжя. Звісно, по господарству вона й палець об палець вдарити не вміла. У них були служниці та дворецькі, коні та великі карети; вони жили як пани.

Я працював у них молочарем, інколи бачив Фіону на відстані, коли вона гуляла з маленьким півторарічним хлопчиком. І раптом – раз, і до мене приходить старий Джеймс Армстронг і каже, що його дочка зганьбила родину: народила позашлюбну дитину. Звісно, справу зам'яли, та коли родичі захотіли відправити Фіону геть, її бабця здійняла такий гвалт, що їм довелося облишити нещасну попри незручність ситуації. Але тепер бабуса на Божій дорозі, і вже ніщо не завадить їм спекатися Фіони та її дитини. «Ти одинак», – сказав мені Джеймс. І якщо я з нею одружуся й гарантовано заберу її з Південного острова, то її рідня оплатить мої подорожні витрати та дасть п'ятсот фунтів на додачу.

Скажу вам, отче, що для мене то були величезні гроші, а жити одинаком мені обридло. Але з дівчатами я завжди був сором'язливий, і в мене з ними нічого не виходило. Мені це здалося тоді непоганою задумкою, і, якщо чесно, я не мав нічого проти дитини. Бабуса Фіони дізналася про нашу розмову з Джеймсом Армстронгом і послала за мною, хоча й дуже хворіла. Не сумніваюся, що в молодості вона була людиною надзвичайно деспотичною, але справжньою пані. Вона трохи розповіла мені про Фіону, але не сказала, хто батько дитини, а сам я і знати цього не хотів. Однак вона витягнула з мене обіцянку бути добрим до Фіони – бабуса знала, що онуку сплавлять із маєтку по її смерті, й саме тому запропонувала Джеймсу знайти Фіоні чоловіка. Мені було шкода стару бабцю – вона страшенно любила Фіону.

Уявляєте, отче, тільки в той день, коли ми з Фіоною побралися, я опинився до неї достатньо близько, щоб поздоровкатися!

– Та чого ж там, уявляю, – стиха мовив священник. Він поглянув на рідину в своєму келиху, залпом випив її і потягнувся за пляшкою, щоб знову наповнити келихи. – То ви, Педді, оженилися на дамі, яка була набагато вищою за вас.

– Саме так. Спочатку я при ній навіть дихнути боявся. Знаєте, отче, вона в ті дні була така гарна, така гарна, і така... ну... непристосована, відсторонена – якщо ви розумієте, про що я. Така відсторонена, що наче все те відбувалося не з нею.

– А вона й досі гарна, Педді, – лагідно зауважив отець Ральф. – Я по Меггі бачу, якою вона була до того, як почала старіти.

– Їй випало нелегке життя, отче, але... не знаю, що ще я міг для неї зробити. Принаймні зі мною вона була в безпеці, ніхто її не ображав. Лише через два роки я набрався сміливості, щоб... щоб стати для неї справжнім чоловіком. Мені довелося вчити її куховарити, мити підлогу, прати і прасувати білизну. Бо вона навіть не знала, як це робиться.

І за все наше подружнє життя, отче, вона жодного разу ані поскаржилася, ані розсміялася, ані розплакалася. Лише в найінтимніші години нашого життя виказує вона якісь відчуття, але при цьому ані слова не вимовить.

Сподіваюсь, що колись скаже, а втім – не хочу, бо маю підозру, що тоді вона назве його ім'я. Ні, я не хочу сказати, що вона не любить мене та наших дітей. Сам я дуже її кохаю, та все ж мені здається, що вона втратила здатність когось кохати. Окрім Френка. Я завжди знав, що вона любить Френка більше за всіх нас, разом узятих. Напевне, Фіона дуже кохала його батька. Але я про нього не знаю нічого: хто він був, чим займався і чому вона не змогла вийти за нього заміж.

Отець Ральф поглянув на свої руки і заблимав очима.

– Ох, Педді, часто життя буває справжнім пеклом! Дякувати Богу, мені забракло мужності і я доторкнувся до нього лише скраєчку.

Педді підвівся, злегка похитуючись.

– Що ж, отче, що зроблено, то зроблено. Я прогнав Френка, і тепер Фіона мені ніколи цього не пробачить.

– Ви можете їй цього не казати, Педді. Навіть мусите не казати. Ніколи. Скажіть їй, що Френк гайнув собі геть із боксерами – і все. Фіона знає, який Френк непосидючий і невгамовний, і повірить вам.

– Але ж я не зможу цього зробити! – охнув із переляку Педді.

– Доведеться. На її долю й так випало забагато болю й лиха. Тож не звальюйте на її голову ще одне, – заперечив отець Ральф, а сам подумав: «Хтозна, може, вона всю любов, що відчувала до Френка, тепер віддасть нарешті тобі та тій маленькій дівчинці, яка спить нагорі?»

– Ви й справді так гадаєте, отче?

– Безперечно. Те, що сталося сьогодні ввечері, не мусить мати продовження.

– А як же бути з Меггі? Вона ж все те чула.

– За Меггі не переймайтеся. Я про неї потурбуюся. Певен, з усього, що трапалося, вона зрозуміла лише одне: ви з Френком посварилися. І тому спробую переконати її, що коли вона розповість матері про цю сварку, то це лише додасть їй болю. До того ж мені здається, що дівчинка й не розповість матері багато – якщо вже на те пішло. – Він підвівся. – Йдіть спати, Педді. Пам'ятайте, що завтра ви маєте бути в нормі й потурати Мері.

Та Меггі не спала; вона лежала з широко розплющеними очима у темному світлі лампи, що горіла біля її ліжка. Священик сів поруч і помітив, що волосся дівчинки й досі заплетене в кіски. Він обережно розв'язав темно-сині стрічки, обережно витягнув їх – і волосся розсипалося на подушці золотавим хвилястим покривалом.

– Френк подався геть, Меггі, – сказав він.

– Я знаю, отче.

- А ти знаєш, чому він це зробив, любенька?

- Бо посварився з татком.

- І що ти збираєшся робити?

- Поїду геть разом із Френком. Бо я йому потрібна.

- Тобі не можна, Меггі.

- Ні, можна. Я збиралася знайти його сьогодні увечері, але мене ноги не тримали, і я боюся темряви. Але вранці я неодмінно подамся його шукати.

- Та ні, Меггі, ти не мусиш цього робити. Розумієш, Френк має розпочати власне життя, і тому для нього настав час піти. Знаю, тобі не хочеться, щоб він ішов, але він вже давно хотів піти. Не будь егоїстичною – ти мусиш дозволити йому жити власним життям. – «Головне – монотонно повторюй, щоб це відклалося в її свідомості», – сказав собі отець Ральф. – Коли ми виростаємо, то, цілком природно, у нас з'являється бажання жити поза межами дому, в якому ми виросли, а Френк – вже доросла людина. У нього має бути власна домівка, власна дружина і власна родина. Ти це розумієш, Меггі? Сварка між Френком і татком виявила бажання твого брата піти. Вона не сталася через те, що вони недолюбливали один одного. А сталася тому, що саме так, здебільшого, молоді хлопці покидають рідну домівку – через сварку, бо вона для них є приводом. Тому сварка стала для Френка приводом зробити те, що він давно замислив, – піти з дому. Ти розумієш це, моя маленька Меггі?

Вона затримала на ньому погляд – такий стомлений, такий зморений, наче погляд старої людини.

- Розумію, – відповіла вона. – Розумію. Френк хотів піти, коли я ще була маленькою дівчинкою, але у нього не вийшло. Татко повернув його і змусив залишитися з нами.

- Але цього разу татко не збирається повертати його, бо вже не змусить його залишитися. Френк пішов назавжди, Меггі. Він не повернеться.

- І я його більше не побачу?

- Не знаю, – широко відповів він. – Мені, звісно, хотілося б сказати, що побачиш, але нікому не дано передбачити майбутнє, навіть священикам, Меггі. – Готуючись до найголовнішого, він знервовано зітхнув. – Ти не мусиш розповідати мамі про сварку, Меггі, чуєш мене? Це її засмутить, а вона й без того почувається зле.

- Це через те, що у неї скоро буде дитинка?

- А що ти про це знаєш?

- Мамі подобається народжувати та ростити дітей; вона робила це багато разів. І в неї народжуються такі гарні немовлята, отче, хоча вона й почувається зле. Я сама збираюся виростити хлопчика, щоб він був схожий на Гала, і тоді я не так скучатиму за Френком, еге ж?

– Партеногенез, – мовив священник. – Що ж, нехай щастить тобі, Меггі. А що, як тобі не вдасться народити й зростити такого хлопчика?

– Тоді у мене буде Гал, – сонно відповіла вона, скручуючись у клубочок. І додала: – А ви теж підете геть, отче? Підете чи ні?

– Колись піду, Меггі. Але, гадаю, не скоро, тому не хвилюйся. Бо, здається мені, я надовго застряг у Джилі, ой як надовго, – відповів священник із гіркотою в голосі.

6

Як не крути, а Меггі довелося таки повернутися додому: Фіона не могла впоратися без неї по господарству. Коли ж Стюарт залишився в монастирі сам, він негайно розпочав голодування на знак протесту – і його теж довелося повернути до Дрогеди.

У серпні було дуже холодно. Минув рік відтоді, як вони перебралися до Австралії, але теперішня зима була холоднішою за попередню. Без дощів повітря стало таким хрустким і холодним, що обпікало легені. На вершинах Великого Водороздільного хребта, за триста миль на схід, снігові шапки були товщими, аніж впродовж багатьох попередніх років, але з часу минулорічної мусонної повені західніше села Беррен Джанкшн не випало ані краплини дощу. Люди в Джилі заговорили про чергову засуху: вона й так забарилася, вона мала колись настати і, схоже, вже почалася.

Коли Меггі побачила свою матір, наче все її ество придавив страшенний тягар – може, через відчуття, що дитинство закінчується, а може, через передчуття того, що то є таке – бути дорослою жінкою. Зовні начебто ніяких змін не сталося – хіба що знову збільшився живіт, але внутрішньо Фіона загальмувалася, немов старий годинник, що уповільнюється й уповільнюється, аж поки не зупиниться назавжди. Щезли жвавість і моторність, які, як здавалося Меггі, ніколи не полишали її матір, бо вона піднімала і ставила ноги так, наче й забула, як це робиться; у її ходу вкралася якась невпевненість; майбутнє народження дитини не радувало її, зникла навіть та ретельно стримувана втіха, яку вона завжди відчувала, коли дивилася на малого Гала.

А маленький руденький хлопчисько дибав собі туди-сюди, досліджуючи будинок і всюди пхаючи свого маленького носика, та Фіона навіть не намагалася приструнити його чи наглядати за ним. Вона важко чвалала своїм нескінченним колом – плита, кухонний стіл і раковина – немов нічого іншого не існувало. Тому Меггі не мала вибору: вона заповнила ту пустку і стала для малюка матір'ю. Це не було для неї жертвою, бо вона любила це маленьке створіння і знайшла в ньому охочий об'єкт для всієї своєї любові; бо Меггі відчула потребу щедро одарити цією любов'ю яку-небудь людську істоту. А малий плакав без неї, вимовляв її ім'я частіше за всі інші, простягав до неї рученята, щоб вона взяла його почукикати; і Меггі з того тішилася. Попри всю марудну хатню роботу – в'язання, латання,

шиття, миття, прасування, догляд за курми та інші обов'язки – таке життя їй подобалося.

Ніхто навіть не згадував про Френка, але кожні півтора місяця Фіона, зачувши наближення поштової підводи, відривала голову від справ і трохи жвавішала. Місіс Сміт приносила те, що доставляла їм пошта, а коли виявлялося, що листа від Френка немає, легкий сплеск болісної цікавості вщухав так само швидко, як і з'являвся.

У домі з'явилися двоє нових життів – Фіона народила двійню, ще двох рудоволосих хлопців Клірі, яких охрестили Джеймсом та Патріком. То були два миловидні створіння з веселою доброю вдачею їхнього батька; вони відразу ж стали загальним надбанням, бо Фіона, окрім годування груддю, не виказувала до них ані найменшої цікавості. Невдовзі імена малюків скоротили до Джимс та Петсі; у великому маєтку вони стали найголовнішими фаворитами двох служниць старих дів та бездітної вдовиці-економки, спраглих до малих дітей та їхнього чудового неповторного запаху. Фіона з магічною легкістю забула про них, бо малюки мали тепер аж трьох турботливих та запопадливих матерів, і з часом вона змирилася з тим, тепер хлопчики частіше перебуватимуть у великому особняку. Меггі не мала достатньо часу, щоб взяти їх під свою опіку так само турботливо, як і Галя, який через свою вередливість потребував багато уваги. Йому було не до незграбних і невмілих пестоців місіс Сміт, Мінні та Кет. Центром його всесвіту була Меггі; нікого він не хотів, окрім Меггі, а про інших і чути не бажав.

Блуї Вільямс продав своїх коней і підводу, надбавив грошей і придбав собі вантажівку. Тепер пошта приходила кожні чотири тижні, а не шість, як раніше, але від Френка так нічого й не було чути. І поступово пам'ять про нього зблякла, як неминуче зблякне пам'ять навіть про тих, кого ми дуже любимо; наче в голові у людини неусвідомлено відбувається психологічне загоювання, яке лікує душевні рани навіть попри наше бажання ніколи не забувати. Болісне стирання з пам'яті зовнішності Френка, розмивання його люблених обрисів до розпливчастого, немов у якогось святого образу, спричинилося у свідомості Меггі до того, що цей образ до реального Френка мав не більший стосунок, ніж зображення Христа до того Чоловіка, яким Він насправді був. А у Фіониній душі, немов застиглій навіки, відбулася заміна.

Це сталося так ненав'язливо, що ніхто й не помітив. Фіона й далі лишалася замкненою у своїй мовчазності й емоційній стриманості, тому ця заміна була подією суто внутрішньою, яку за браком часу не помітив ніхто, окрім нового об'єкту її любові, який, утім, зовні не виявляв взаємності. То було приховане, невисловлене взаємне почуття, почуття, яке допомагало їм долати самотність.

Мабуть, так неодмінно мало статися, бо з усіх дітей Фіони Стюарт був найбільше схожий на неї. У чотирнадцять він став для батька та братів так само великою загадкою, як свого часу Френк, але, на відміну від Френка, до Стюарта в них не було ворожості чи роздратування. Він не ремствував і робив, як йому казали, працював не менше за інших і не створював ані найменших хвилюнок на поверхні затону родинного життя Клірі. Він теж був рудим, але його волосся мало темніший відтінок, ніж у решти хлопців, більше схожий на червоне дерево, а очі його були ясними й чистими, як

прозора вода у тихому ставку; вони немов пронизували простір часу аж до початку творення світу й бачили все, що було, і яким воно було насправді. Він єдиний із синів Педді подавав надії перетворитися в дорослому віці на красеня, хоча в душі Меггі сподівалася, що Гал, коли подорослішає, перевершить Стюарта. Ніхто й ніколи не знав, що було у Стюарта на думці; як і Фіона, він говорив мало. А ще хлопець мав чудернацьку схильність до повної непорушності – як душевної, так і тілесної. Меггі, найближчий до Стюарта за віком, в такі моменти часто здавалося, що брат здатен полинати в таку далину, куди ніхто не спроможеться добратися. Отець Ральф висловився з цього приводу інакше.

– Цей хлопець – якийсь нелюдський! – вигукнув священик того дня, коли привіз малого голодувальника назад до Дрогеди після того, як хлопець залишився в монастирі сам-один без Меггі. – Гадаєте, він сказав мені, що хоче повернутися додому? Сказав, що скучив за Меггі? Ні! Він не їв і чекав, поки наші зашкарублі мозки здогадаються, навіщо він це зробив. Він ані разу й рота не розтулив, щоб поскаржитися, а коли я різко підійшов до нього і загорлав, чи не хоче він поїхати додому, то хлопець всміхнувся мені й кивнув головою!

Та з часом всі дійшли мовчазної згоди, що Стюарт не працюватиме на вигонах із Педді та рештою хлопців, хоча за віком йому прийшла пора. Вирішили, що Стю залишатиметься стерегти будинок, рубати дрова, поратися на городі, доїти корів, тобто виконуватиме купу робіт, до яких у жінок не доходили руки, бо вони мали піклуватися про трьох малюків у домі. Було розумно й передбачливо мати вдома чоловіка, хоча й підлітка, бо це було доказом того, що решта чоловіків – десь неподалік. Час від часу біля будинку з'являлися незвані гості: дощатими сходами веранди гупали чиїсь чоботи – і незнайомий голос гукав:

– Агов, господине, скоринки хліба не знайдеться для перехожого?

Глушина кишіла ними – бродячими трударями, що перебивалися випадковими заробітками. З торбинками за плечима, вони переходили з ферми на ферму, мандруючи на південь із Квінсленду чи на північ із Вікторії. То були невдахи, від яких відвернулася фортуна, чи чоловіки, яким постійна робота була не до вподоби, і вони воліли пройти пішки тисячі миль у пошуках того, що знали лише вони. Здебільшого то були пристойні чолов'яги, які приходили, з'їдали чимало харчів, ховали до своїх торбинок подаровані чай, цукор та борошно і йшли собі геть до Баркули чи Нарренганги; на їхніх спинах погойдувалися старі пом'яті казанки, а за ними чвалали дорогою худощі собаки. Мандрівні австралійські трударі лише зрідка пересувалися верхи чи на колесах; здебільшого вони ходили пішки.

Інколи біля будинку з'являлися й лихі чоловіки; вони вишукували жінок, чиї чоловіки були у від'їзді, маючи на думці – ні, не згвалтувати їх, а пограбувати. Тому Фіона завжди тримала заряджений дробовик у кутку кухні, там, де до нього не дісталися б діти, і завжди намагалася стати поруч із ним, поки її кмітливі очі оцінювали вдачу чергового прибульця. Коли будинок офіційно перейшов у відання Стюарта, Фі радо передала йому дробовик.

Не всі прибульці виявлялися мандрівними робітниками, хоча таких і була значна більшість; наприклад, до них часто заявлявся представник фірми

«Воткінс» у старому «форд-Т». Він привозив усе, що можна, – від мазі для коней до пахучого мила, несхожого на ті тверді, як камінь, бруски, що їх виготовляла в пральні Фіона з жиру та каустичної соди; була при ньому й лавандова вода, і одеколон, і пудри, і креми для висохлої на сонці шкіри обличчя. Декотрі речі можна було купити лише у цього комівояжера – наприклад, його фірмову мазь, набагато кращу за ту, що продавали в аптеках чи виготовляли за рецептом лікаря. Ця мазь могла загоювати все – від рани на боці в собаки до порізу чи садна на шкірі в людини. У кожній кухні, до якої він заходив, скупчувалися жінки, нетерпляче чекаючи, поки він розчухне свою велику валізу з товарами.

Були й інші комівояжери, що приїздили не так часто, як чоловік із фірми «Воткінс», але не менш бажані; вони привозили з собою все, що тільки можна – від цигарок машинної набивки та чудернацьких люльок до рулонів матерії, інколи вони навіть доставляли звабливу спідню білизну та вишукано мережовані підштаники. А жінки з глушини – вони ж були такі спрагли! Бо бували в найближчому місті хіба що раз чи два на рік, не кажучи вже про розкішні крамниці Сіднея з їхніми модними товарами та жіночими прикрасами, здебільшого якимись одороблами.

Здавалося, в житті лишилися тільки мухи та пилюка. Довгий час не було ані краплини дощу, який прибав би пил та втопив мух; бо що менше дощу, то більше пилу та мух.

З кожної стелі звисали, ліниво обертаючись, спіральні равлики липкого паперу від мух, почорнілого від їхніх тілець, прилиплих упродовж дня. Нічого не можна було і на мить лишити непокритим, бо воно відразу ж перетворювалося на місце для мушиної оргії чи на їхній цвинтар; маленькі цятки мушиного лайна всипали меблі, стіни та календар, придбаний в універмазі Джилленбоуна.

А що вже казати про пилюку! Не було порятунку від цього дрібнесенького порошу, який проникав до щільно закритих ящиків, валіз та каструль, враз робив матовою блискучу поверхню щойно вимитого волосся, а шкіру – шорсткою... Це порохно ховалося в складках одягу та штор, залишало плівку на поверхні сполірованих столів і з'являлося на ній знову, щойно його витирали ганчіркою. На долівці пил лежав товстим шаром, нанесений підшвами недбало витертих черевиків і чобіт або занесений сухим гарячим вітром у розчинені двері та вікна; Фіоні довелося прибрати з вітальні перські килими і попросити Стюарта прибити цвяхами лінолеум, якимось принагідно куплений у крамниці Джилі.

Долівку кухні, де бувало найбільше людей, вичовгали ногами та вишкрябали дротяною шваброю й лужним милом так ретельно, що вона своїм кольором нагадувала обсмоктані кістки. Фіона та Меггі часто посипали підлогу тирсою, яку Стюарт приносив зі стосу дров, кропили цю тирсу дорожочіною водою, а потім вимитали вологу масу з різким ароматом у двері на веранду, а з веранди виносили на город, щоб вона перегнивала і перетворювалася на гумус.

Та ніщо не допомагало надовго позбутися пилюки, а через деякий час струмок у ярку перетворився на мілку ковбась, із якої вже не накачаєш воду для кухні та ванни. Стюарт поїхав на вантажівці з цистерною до свердловини і привіз її заповнену до країв. Він перелив воду до одного із

запасних баків для дощової води, і жіноцтву довелося для миття посуду, одягу та своїх тіл використовувати зовсім іншу, жакливу воду, яка була навіть гіршою за каламутну воду зі струмка. Цю смердючу, насичену мінералами рідину, що відгонила сіркою, доводилося ретельно витирати з тарілок, а помите нею волосся ставало бляклим та грубим, як солома. Невеличкий запас дощової води йшов саме на пиття та приготування їжі.

Отець Ральф із ніжністю спостерігав за Меггі, поки вона розчісувала руді кучері Петсі; Джимс стояв поруч, злегка погойдуючись на незміцнілих ноженятах, і слухняно чекав на свою чергу. Дві пари блакитних очей із ніжністю дивилися на сестру. Вона була ім, наче маленька мати. То, напевне, їхня вроджена риса, подумав священик, оця жіноча одержимість малюками, хоча у віці Меггі це заняття скоріше є обов'язком, із яким намагаються швидше впоратися, щоб зайнятися чимось цікавішим. Натомість вона навмисне розтягувала те розчісування – затискала волоссячко Петсі пальцями, намагаючись укласти неслухняні кучері. Якусь хвилину священик зачаровано спостерігав за вправними рухами Меггі, а потім різко вдарив батогом об край запиленого чобота і похмуро поглянув із веранди на великий, схований за евкаліптами-привидами та лозами гліцинії особняк із численними господарськими будівлями та перцевими деревами, які відокремлювали його від помешкання головного скотаря, цього центру життя фермерського господарства. Який же задум плела ота стара павучиха у своєму розлогому павутинні?

– Отче, ви не дивитеся на мене! – гукнула йому Меггі з докором.

– Вибач, Меггі, я трохи задумався. – Він повернувся до неї саме тоді, коли вона закінчила причісувати Джимса; всі трое в очікуванні дивилися на нього, аж поки він взяв двійнят на руки і притиснув до себе по одному з кожного боку. – То що, поїдемо у гості до вашої тітоньки Мері?

Меггі пішла за ним по дорозі, з батогом в одній руці вона вела його руду кобилу; а священик невимушено й легко ніс на руках малюків, хоча від будинку біля яру до великого особняка була майже миля. У кухні він вручив двійнят місіс Сміт, яка із захватом зустріла малюків, а сам разом із Меггі пішов до головного будинку.

Мері Карсон сиділа у своєму кріслі з підголівником. Днями вона з нього майже не вставала: не було потреби, бо за всім вправно наглядав Педді. Коли ввійшов отець Ральф, тримаючи за руку Меггі, дівчинка аж зіщулилася під недобррозичливим поглядом хазяйки. Отець Ральф, відчувши, як пришвидшився пульс Меггі, співчутливо-підбадьорливо стиснув їй руку. Дівчинка зробила незграбний реверанс тітці й ледь чутно привіталася.

– Сходи-но на кухню, дівчинко, і попей там чаю з місіс Сміт, – кинула їй Мері Карсон.

– Чому ви не любите Меггі? – спитав отець Ральф, важко опускаючись у крісло, до якого вже встиг звикнути, наче до власного.

– Тому що її любите ви, – пояснила вона.

– Та годі вам! – Вперше Мері Карсон поставила його у скрутне становище. – Це ж нещасна нікому не потрібна дитина.

- Ви бачите в ній аж ніяк не всіма покинуту дитину, і ви добре це знаєте.

Священику знадобився час, щоб оговтатися і трохи розслабитися. Нарешті його красиві очі обміряли її сардонічним поглядом.

- Ви, мабуть, гадаєте, що я спокушаю малих дітей? Я все ж таки священик!

- У першу чергу, Ральфе де Брікассар, ви мужчина! А завдяки своєму священицькому статусу ви почуваетесь в безпеці, от і все.

Чимало спантеличений, він розсміявся. Чомусь сьогодні йому погано вдавалося пікіруватися з нею. Наче вона, як той павук, знайшла щербину в його панцирі, увібралася всередину разом із своєю павучою отрутою. А у ньому відбувалися зміни, мабуть, він дорослішав і поступово примирявся з неминучістю свого перебування в безвісти Джилленбоуна. Вогонь у його душі поступово згасав; а може, він палав тепер заради чогось іншого?

- Я не мужчина, - заперечив він. - Я священик... Може, це через спеку, може - через пилюку та мух... Але я не чоловік, Мері, я священик.

- Ой, Ральфе, як ви змінилися! - глузливо вигукнула вона. - Невже переді мною кардинал де Брікассар?

- Це неможливо, - сказав він, і в його очах промайнув сум. - Здається, це мене більше не цікавить.

Вона засміялася, розгойдуючись туди-сюди у своєму кріслі й не зводячи очей зі співрозмовника.

- Та неville, Ральфе? Не може бути! Гаразд, я дам вам іще трохи поваритися у власному соку, але не майте сумніву: ваш Судний день наближається. Не тепер, не через два-три роки, але він неодмінно прийде. Я буду як диявол, що скаже вам: «Менше слів, більше справ!» Але будьте певні - я змушу вас корчитися від болю і терзатися душевними муками. Ви - найцікавіший і найдивовижніший чоловік, якого я коли-небудь зустрічала. Ви кидаєте свою красу нам в обличчя, зневажаючи наше глупство. Але колись я пришпилю вас до стінки, спіймавши на вашій слабкості. І змушу вас продатися, наче якусь розмальовану повію. Ви сумніваєтеся?

Отець Ральф розсміявся, відкинувшись на спинку крісла.

- Не сумніваюся, що ви спробуєте це зробити. Але не думаю, що ви знаєте мене так добре, як вам здається.

- Та неville? Що ж, час - і лише час - покаже, отче Ральф. Я вже стара, час - це єдине, що в мене лишилося.

- А що, на вашу думку, лишилося в мене? - спитав він. - Час, Мері. І нічого, окрім часу. Час, пилюка та мухи.

Якось у небі скупчилися хмари, і Педді почав сподіватися на дощ.

- То лише сухі бурі, - сказала Мері Карсон. - З цих хмар дощу нам не побачити. І ми ще довго його не бачитимемо.

Клірі здавалося, наче вони спізнали найгірші погодні катаклізми Австралії, лише тому, що вони не бачили сухої бурі на обпаленій посухою рівнині. Позбавлені заспокійливої гамівної вологи, суха земля та повітря дошкульно терлися одне об одне, стогнучи і потріскуючи, і це дратівливе тертя посилювалося та наростало доти, поки одного дня вибухнуло гігантським вивільненням накопиченої енергії. Хмари немов впали на землю, і все огорнула темрява - Фіона навіть запалила в домі світло; на скотопригінному дворі коні тремтіли і смикалися від найменшого шуму; кури забилися на сідала і перелякано поховали голови під крила; пси з гарчанням кидалися один на одного; приручені дикі свині, що нишпорили на смітнику біля ферми, занурювали рила в пилюку і поблискували звідти полохливими очима. Неозорі темні хмари проковтнули сонце і от-от мали вивергнути на землю вогонь небесний; сили, що нуртували в небесах, вселяли в усяку живу істоту страх, який пронизував аж до кісток.

Здалеку з шаленою швидкістю прикотився грім, маленькі поблиски на обрії висвічували клуби хмар, що здіймалися у небо, а в темно-синіх глибинах пінилися неприродно білі гребінці. А потім, із ревучим вітром, що здійснював пилюку і боляче кинув її у очі, вуха та роти, грянув катаклізм. Вже не потрібно було уявляти собі біблійний гнів Господній - він стався наяву. Кожен підскакував від страху, коли гримав грім: він ударяв так, немов довкола розпадався на шматки світ - з оглушливим гуркотом та шаленством. Та згодом родина призвичаїлася до грому; потроху всі повиповзали на веранду і вдивлялися в далекі вигони. Велетенські вогненні жили блискавок-виделок заповнили небо, щохвилини вистрелювали десятки блискавок; ланцюги яскравих спалахів пронизували хмари навсібіч, немов граючись у якісь моторошні фантастичні піжмурки. Вдарені блискавками поодинокі дерева на пасовиськах димілися й смерділи, і Клірі нарешті збагнули, чому всі ці самотні вартові тутешніх рівнин загинули.

Повітря поволі наповнилося якимось химерним неземним світінням, воно перестало бути невидимим і тепер немов горіло зсередини, світилося то рожевим, то бузковим, то синювато-жовтим і видавало невловимо-солодкий ефемерний запах, який неможливо було розпізнати. Дерев мерехтіли, над головами Клірі з'явилися гало з язичків вогню, а волосинки на їхніх руках жорстко настовбурчилися. Це тривало цілий день, поволі сходячи нанівець на схід, і повністю звільнило мешканців будинку від грізних і моторошних чар лише на заході сонця; всі були збуджені, роздратовані й ніяк не могли заспокоїтися. Не випало ані краплини дощу. Все це скидалося на смерть із подальшим воскресінням, бо всім вдалося пережити атмосферний катаклізм неушкодженими. Цілий наступний тиждень тільки й розмов було, що про буревій.

- Ще й не таке буде, - нудним голосом попередила Мері Карсон.

І мала рацію. Друга суха зима, хоч і не було снігу, виявилася холоднішою, ніж передбачали. Вночі землю вкривав іній у кілька дюймів завтовшки, і пси тремтіли у своїх будках, зігріваючись тим, що досхоchu запихалися кенгурятиною та горами сала з забитої господарської худоби. Була принаймні одна перевага у холодній погоді: можна було попоїсти свинини та яловичини замість обридлої баранини. У будинку в камінах розкладали

ревучі багаття, а чоловіки мали за кожної нагоди повертатися додому, бо вночі на пасовиськах вони страшенно замерзали. Зате стригали, приїхавши на роботу, перебували у майже святковому настрої: їм працювалося швидше, і вони менше пітніли. У великому сараї кожне робоче місце стригалі позначалося колом світлішого кольору, бо на тому місці стригалі стояли ось уже півстоліття, і їхній ядучий піт відбивив дощату долівку.

Від колишньої повені ще лишалася яка-не-яка трава, але вже й вона загрозливо тоншала й лисіла. День за днем небо оповивали темні хмари, але дощ не приходив. На вигонах сумовито завивав вітер, женучи перед собою пасма пилуки немов пасма зливи, мучачи спраглий розум картинами дощу та води, бо дуже схожими на дощ були ці пориви гнаного вітром пилу.

На пальцях у дітей з'явилися обморожені плями, малі намагалися не всміхатися, бо їм боліли тріснуті пересохлі губи, а коли вони знімали шкарпетки, то їхні п'яти та гомілки кровоточили. Не вдавалося зберегти тепло на холодному вітрі, надто через те, що будинки спроектували так, щоби вбирати кожен випадковий подув повітря, а не захищати від нього. Спати лягали в крижаних спальнях, прокидалися теж у крижаних і терпляче чекали, коли матуся виділить трохи гарячої води з чайника, щоб умивання не перетворювалося на болісну муку, супроводжувану торохтінням зубів.

Одного дня малий Гал став кашляти та хрипіти, хлопчик швидко слабшав. Фіона робила йому клейкі припарки з деревного вугілля, розтирали його маленькі груди, але, схоже, ці припарки не допомагали. Спершу вона надміру не турбувалася, але підвечір стан малого погіршився настільки швидко, що вона вже й не знала, що робити. Меггі ж сиділа біля Гала, заламуючи руки, і нескінченним потоком повторювала молитви «Отче Наш» та «Слався, Богородице». Коли о шостій повернувся Педді, дихання малого було чути аж на веранду, а губи його посиніли.

Педді відразу ж подався до великого маєтку, щоб зателефонувати лікарю, але той перебував за сорок миль від них у іншого хворого. На сковорідці розігріли сірку і потримали Гала над нею, щоби він викашляв перетинку, яка душила його, але ослаблий малюк вже не міг прокашлятися. Він синів і судомно дихав. Меггі сиділа поруч, тримаючи його, і молилась; серце її розривалося від горя, бо вона бачила, що малюку все важче дається кожний вдих. З усіх дітей Гал був їй найдорожчим, вона була йому як мати. Іще ніколи їй не хотілося бути дорослою матір'ю, як Фіона, бо чомусь Меггі вважала, що тоді вона неодмінно придумала б, як врятувати малюка. Розгублена й перелякана, вона притискала до себе хлопчика, намагаючись допомогти йому дихати.

Їй навіть на думку не спадало, що він може померти, навіть тоді, коли Педді та Фіона, не знаючи, що робити, впали біля ліжка навколішки і почали молитися. Опівночі Педді розчепив із рук Меггі непорушне тіло хлопчика і поклав його на подушки.

Меггі різко розплющила очі – вона задрімала, заспокоєна тим, що Гал припинив пручатися.

– Ой, татку, йому вже покращало! – сказала вона.

Педді похитав головою; він умить якось скоцюрбився і постарів, а лампа висвітлювала на його голові та бороді морозні пасма сивини.

– Ні, Меггі, Галу не стало краще в тому сенсі, що ти думаєш, але він упокоївся. Пішов до Бога, і тепер йому не боляче.

– Татко хоче сказати, що Гал помер, – мовила Фіона байдуже.

– Ой, татку, ні! Він не може померти!

Але маленьке створіннячко, що лежало в кубельці з подушок, і справді було мертвим. Меггі збагнула це, тільки-но глянула на нього, хоча раніше ніколи не бачила, як помирають люди. Гал був схожий на ляльку, а не на дитинча. Вона підвелася й вийшла до хлопців, які сиділи у тривожному очікуванні біля плити в кухні; місіс Сміт, вмостившись неподалік на жорсткому стільці, приглядала за крихітними двійнятами: їхнє ліжко перенесли до кухні, щоб їм було тепліше.

– Він щойно помер, – мовила Меггі.

Стюарт підняв очі, виринувши з глибокої задумливості.

– Так краще, – сказав він. – Тепер він спочине в мирі. – Коли до кухні увійшла Фіона, він підвівся, підійшов до неї і, не торкаючись її, сказав:

– Мамо, ти, напевне, втомилася. Іди лягай спати. Я розпалю тобі вогонь у спальні. Іди собі й лягай.

Фіона обернулася і, не кажучи ні слова, пішла за Стюартом. Боб підвівся й вийшов на веранду. Решта хлопців трохи посиділи, неспокійно вовтузячись, а потім приєдналися до Боба. Педді взагалі не з'явився. Місіс Сміт мовчки викотила дитячий візок із кутка на веранду, обережно поклала до нього сонних Джимса та Петсі й повернула до Меггі своє заплакане обличчя.

– Меггі, я повертаюся до великого будинку і забираю з собою Джимса й Петсі. Вранці повернуся, але буде краще, якщо малі на деякий час залишаться з Мінні та Кет. Скажи про це матері.

Меггі сіла на стілець і склала на колінах руки. Вона так любила його – а він помер! Помер маленький Гал, якого вона доглядала і любила, як мати. Місце в її душі, яке він займав, ще не спорожніло, вона й досі відчувала теплоту його тільки біля своїх грудей. Було жахливо усвідомлювати, що вона вже ніколи не відчує його вагу на своїх руках, вона так звикла до нього за довгі чотири роки. Ні, нема чого плакати. Сльози – то для Агнеси, для болючих порізів у її тоненькій оболонці самоповаги, для дитинства, яке тепер назавжди лишилося в минулому. А цей тягар їй доведеться нести до скону – і жити всупереч йому.

Жага життя в одних людях дуже сильна, в інших – слабша. У Меггі ж вона була міцною та досконалою, як сталевий трос.

В такому стані й застав її отець Ральф, коли приїхав разом із лікарем. Меггі мовчки показала на коридор, але навіть не поворухнулася, щоб піти за ними слідком. І минуло багато часу, перш ніж священник зробив те, що

хотів зробити увесь час, відтоді як йому додому зателефонувала Мері Карсон – підійти до Меггі, побути з нею, зігріти бідолашну, всіма забуту дівчинку своїм внутрішнім теплом. Він знав, що навряд чи хтось повною мірою розумів, як багато значив для неї Гал.

Але то сталося не відразу. Спочатку треба було провести соборування – на той випадок, якщо душа ще не покинула тіло; побачитися з Фіоною; побачитися з Педді, заспокоїти їх добрим словом та практичною порадою. Лікар прийшов і пішов, засмучений, але за час своєї практики він давно звик до подібних трагедій, які були неминучими в цьому Богом забутому краї. З того, що йому розповіли, він виснував, що мало чим зміг би допомогти вдалині від шпиталю з досвідченим персоналом. Такі, як він, часто йшли на ризик, сміливо дивилися в обличчя своїм демонам – і вперто продовжували жити й працювати. У посвідченні про смерть він написав – «круп». То був зручний діагноз.

Нарешті отець Ральф виконав свої офіційні обов'язки. Педді пішов до Фіони, а Боб із хлопцями подалися до сараю, щоб змайструвати маленьку домовинку. Стюарт лежав на підлозі у спальні Фіони, і його красивий профіль, такий схожий на материн, осяювало нічне небо за вікном. А Фіона, що лежала на подушці рука в руку з Педді, поглядала на темну фігуру, що купую лежала на холодній підлозі. Була п'ята година ранку, півні сонно завовтузилися, але темрява відступить не скоро.

Забувши зняти з шиї пурпурову накидку, отець Ральф нахилився над кухонним каміном, розпалив у ньому з головешок сильний вогонь і, прикрутивши на столі лампу, сів на дерев'яний ослін напроти Меггі. Вона швидко дорослішала; вона наче взула чоботи-скороходи й от-от мала наздогнати його. Дивлячись на Меггі, він відчув свою неадекватність сильніше, ніж будь-коли у житті, сповненому гризучого й надокучливого сумніву у власній хоробрості. От тільки чого він боявся? З чим, на його думку, він не зміг би впоратися, якби зустрівся з ним віч-на-віч? З іншими людьми він міг бути сильним, інших людей він не боявся; але в душі його жив страх, страх перед отим безіменним чимось, яке крадькома прослизне в його свідомість, коли він навіть не підозрюватиме про це. А Меггі, яка була на вісімнадцять років молодшою за нього, подорослішала швидше, ніж він.

Ні, вона не свята і не така, як усі. Річ у тім, що вона ніколи ні на що не скаржилася, бо мала благословенний – чи проклятий? – дар сприймати все таким, як воно є. Щоб не траплялося чи мало трапитися, Меггі зустрічала його, приймала його і відкладала до скарбнички своєї душі, щоб підтримувати вогонь її життя. Як вона цього навчилася? І чи можна цього навчитися? Чи, може, уявлення про Меггі – це лише плід його фантазії? І яке це мало значення? Що важливіше: те, якою вона насправді є, чи те, якою він її собі уявляє?

– Ох, Меггі, Меггі, – безпорадно мовив він.

Дівчинка повернула до нього свій уважний погляд, і крізь її біль пробилася усмішка всепоглинущої любові, ще не стриманої обмеженнями й табу, притаманними жіноцтву, бо вони ще не встигли стати частиною її всесвіту. Така сильна любов до нього приголомшила священика, поглинула його, і йому страшенно захотілося, щоби Бог, чие існування він інколи ставив під сумнів, створив його для цього світу ким завгодно, але тільки

не Ральфом де Брікассаром. Невже це й було воно – оте невідоме, якого він так боявся? Господи, ну чому ж він так покохав її? Але, як і завжди, Бог не відповів на його запитання, а Меггі так і сиділа, усміхаючись йому.

На світанку Фіона встала приготувати сніданок, Стюарт допомагав їй, а потім прийшли місіс Сміт із Мінні та Кет; жінки стали учотирьох біля плити й стиха заговорили, немов об'єднані спільним горем змовники, але ані Меггі, ані священик не зрозуміли, про що йшлося. Після сніданку Меггі пішла робити оббивку для маленького дерев'яного ящика, змайстрованого хлопцями; вони сполірували його і вкрили лаком. Фіона мовчки подала Меггі біле атласне плаття, яке вже давно стало кремовим від старості, дівчинка порізала його на пасма і приміряла їх до жорстких контурів інтер'єру домовинки. Поки отець Ральф робив підкладку з рушників, Меггі зшила шматки атласу на машинці, й вони разом прикріпили оббивку кнопками. Фіона вдягла свого хлопчика в його найкращий вельветовий костюмчик, причесала його і поклала в м'яке гніздечко, яке зберігало її запах, а не запах Меггі – його справжньої матері. Педді зі сльозами на очах закрит кришку домовини – вперше у своєму житті він утратив дитину.

Вперше за багато років вітальня маєтку на Дрогеді знову перетворилася на каплицю: на одному боці спорудили вівтар, обтягнутий золотистою накидкою, за оздоблення якої Мері Карсон заплатила свого часу тисячу фунтів черницям-урсулінкам. Місіс Сміт прикрасила кімнату та вівтар зимовими квітами із парків Дрогеди: жовтофіолями, первоцвітами та пізніми трояндами; запахи цих пишних рожевих та жовто-коричневих натюрмортів якимось магічним чином зливалися в один спільний аромат. Отець Ральф, у альбі без мережива та чорній ризі без найменших прикрас, відправив заупокійну службу.

Як і на більшості великих ферм австралійської глушини, Дрогеда ховала своїх померлих на власній землі. Цвинтар розташовувався поза парком на зарослих вербами берегах струмка за огорожею з пофарбованого в біле кованого заліза. На цвинтарі було зелено навіть у засуху, бо він поливався водою з великих баків. Тут, у шикарному мармуровому склепі, покоївся Майкл Карсон зі своїм маленьким сином; на фронтоні стояв ангел у людський зріст – із мечем у руках він охороняв спокій померлих. Мавзолей оточували десь близько десятка менш претензійних поховань, позначених лише простими дерев'яними хрестами з дерева та акуратно огорожених білим штахетником. На декотрих із них навіть імен не було: наприклад, на могилі одного стригаля без роду й племені, який загинув у випадковій бійці в бараці; лежали там і кілька безіменних сезонних робітників, що знайшли на Дрогеді своє останнє пристанище; покоїлися там невідомо чиї кості, знайдені на одному з пасовиськ. Над останками персонального китайського кухаря Майкла Карсона вивишувалася величезна рожева парасолька; здавалося, що її маленькі дзвіночки увесь час сумно видзвонювали його ім'я: Хі Сін, Хі Сін, Хі Сін! Була там могила погонича, де на хресті сповіщалося «Чарлі з водотягу – він був гарним хлопцем», а поряд іще декілька могил зі схожими нехитрими написами; в декотрих похованнях лежали жінки. Але така простота не пасувала Галу, племіннику господині. Тому його поховали у склепі й закрили вишуканими бронзовими дверцятами.

Невдовзі всі перестали говорити про Гала і згадували його лише в минулому часі. Меггі ні з ким не ділилася своєю печаллю; її біль був позначений перебільшеним і загадковим незбагненим відчаєм, часто притаманним дітям.

Але сама її юність поховала цей біль під шаром щоденних подій і применшила його значущість. Хлопці не надто побивалися за померлим, один лише Боб горював, бо був уже достатньо дорослим, щоб прив'язатися до меншого братика. Педді також горював, але ніхто не знав, чи горювала Фіона. Здавалося, вона дедалі більше відсторонювалася від чоловіка та дітей, від будь-яких почуттів взагалі. Саме через це Педді був вдячний Стю за турботливе ставлення до матері, за ту ніжність, яку він їй виказував. Один лише Педді знав, як Фіона зустріла його, коли він повернувся з Джилі без Френка. В її великих сірих очах не блиснуло ані вогника хоч якогось почуття – ні суворості, ні звинувачення, ні ненависті, ні печалі. Наче вона вже давно чекала цього удару, як чекає кулі відбракований пес, відаючи наперед свою долю й не маючи змоги уникнути її.

– Я знала, що він не повернеться, – мовила вона.

– Може, й повернеться, якщо ти швидко напишеш йому, Фіоно, – заперечив Педді.

Фіона похитала головою і, як зазвичай, без пояснень. Це на краще, що Френк вирішив будувати власне життя далеко від неї та Дрогеди. Вона надто добре знала свого сина й вірила, що одне мовлене нею слово зможе його повернути. Тому Фіона вирішила, що ніколи не промовить це слово. Ніколи. Хоч як довго тягнутимуться дні, сповнені гіркоти життєвої поразки, вона зноситиме це мовчки. Педді не був чоловіком її мрій, але не було для неї на землі чоловіка кращого за Педді. Фіона належала до людей з емоціями такими сильними, навіть нестерпними, що заважають жити, і життя дало їй гіркий урок. Майже двадцять п'ять років намагалася вона затоптати й винищити у своїй душі сильні емоції й переконати себе, що насамкінець її впертість таки візьме гору.

Життя тривало, підкоряючись нескінченному бігу по колу, притаманному цим краям; наступного літа прийшли дощі, не мусонні, а те, що від них лишилося. Вони наповнили струмок і баки, напоїли спрагле коріння трави і перетворили на губку всюдисущу пилюку. Мало не плачучи від радощів, чоловіки зайнялися сезонними роботами, заспокоєні тим, що тепер їм не доведеться розвозити вівцям корм. Трава протрималася достатньо довго, а потім її змінить соковитіша зелень чагарників. Але так було не на всіх фермах навколо Джилі. Кількість худоби на фермі повністю залежала від її розпорядника. Для свого розміру Дрогеда мала небагато худоби, і це означало, що трави тут вдосталь.

Ягніння та наступні метушливі тижні були найважчими в календарі вівчаря. Кожне народжене ягня треба було спіймати, зав'язати йому «бубликом» хвоста, залишити на вусі помітку і, якщо це був баранець не для розплоду, – каструвати. То була брудна жаклива робота, від якої вони геть просякали кров'ю, бо був лише один спосіб впоратися з тисячами баранців у дуже стислий термін: затиснути яечка між пальцями, відкусити їх і виплюнути на землю. Скручені жерстяними смужками хвости баранчиків та овець, не маючи змоги рости, поступово втрачали потрібний для їхнього розвитку притік крові, набрякали, а потім всихали й відпадали.

Це були найкращі у світі вовняні вівці, вирощувані у масштабах, немислимих для інших країн, до того ж із залученням мінімальної кількості

робочої сили. Все тут спрямовувалося на бездоганно організоване виробництво бездоганної вовни. Доводилося займатися «чикриженням»; річ у тім, що шерсть довкола задньої частини вівці ставала смердючою від екскрементів, там заводилися мухи, вона чорніла і злипалася в так звані кізяки. Цю частину тіла вівці слід було коротко підстригати, або ж «чикрижити». То була неважка стригальська робота, але дуже неприємна, бо доводилося мати справу зі смердючими екскрементами та мухами, але оплачувалася вона за вищими розцінками. А ще було так зване купання: тисячі й тисячі овець, які безперервно мекали й стрибали, треба було зігнати до купи за допомогою псів, а потім прогнати крізь лабіринт кошар із заповненими фенілом ямами, щоб позбавити тварин від кліщів та паразитів. Завершальною процедурою було вливання ліків: величезними шприцами у горлянки тваринам заливалися протиглисні препарати.

Роботи з вівцями ніколи не скінчалися: одна закінчувалася, а друга починалася. Овець збирали в отари й сортувати, переганяли з одного вигону на інший, запліднених і незапліднених, обрізаних і обстрижених, дезінфікованих та напоених протиглисними препаратами, інколи їх забивали й відправляли на продаж. Окрім овець, на фермі Дрогеда вирощувалося до тисячі голів великої рогатої худоби, але вівчарство було набагато вигіднішим, тому в добрі часи Дрогеда мала одну вівцю на два акри землі, що в сумі давало сто двадцять п'ять тисяч овець. Оскільки вівці на фермі Дрогеда були мериносами, їх ніколи не продавали на м'ясо; коли вівця з роками втрачала здатність давати якісну вовну та ставала цінною лише для шкіряних заводів і шкуродерень, її відправляли на продаж виробникам шкіри, ланоліну, жирів та клею.

Отак і сталося, що життя наповнило сенсом класику австралійської літератури. Для родини Клірі читання книжок стало важливішим, ніж будь-коли, бо жили вони на Дрогеді ізольовані від усього світу, і єдиною ланкою, яка забезпечувала з ним зв'язок, було магічне друковане слово. Але бібліотеки поблизу не було, як колись у Новій Зеландії, не можна було щотижня вирушати до містечка за поштою, газетами та стосом свіжих книжок, як колись у Новій Зеландії. Отець Ральф заповнив цю порожнечу, спустошивши бібліотеку в Джилленбоуні, а також свою власну та книжні полиці в монастирі. На свій превеликий подив він невдовзі виявив, що за допомогою Блуї Вільямса та його поштової вантажівки мимоволі організував цілу бібліотеку австралійської літератури. Вантажівка Вільямса безперервно розвозила книжки – потерті, засмальцьовані пальцями томики, які переміщалися сільськими дорогами від Дрогеди до Бугели, від Діббан-Діббана до Брейк-і-Пула, від Куннамутти до Іч-Візге. І їх із вдячністю хапали люди, спрагли до духовної поживи та можливості втекти від занудливої реальності. Книжки, що припали до душі, завжди повертали з великою неохотою, та отець Ральф із черницями ретельно реєстрували, які книжки і де затримувалися надовго, після чого отець Ральф замовляв у агенції новин міста Джилленбоун додаткові примірники і, й оком не змигнувши, записував їх на рахунок Мері Карсон як подарунки, зроблені нею Товариству книголюбів при монастирі Святого Хреста.

То були дні, коли окремим щасливцям зрідка випадало натрапити в книзі на цнотливий поцілунок, коли почуття читачів не збурювалися еротичними пасажами, тому демаркаційна лінія між книжками для дорослих і дітей була досить умовною. І читачеві віку Педді було не соромно зачитуватися книжками, які обожнювали і його діти. Серед цих книжок були «Крихітка Дот

і кенгуру», цикл романів «Білلابонт» про Джима, Нору та Воллі та безсмертне творіння місис Енні Ганн «Ми з глушини». Вночі на кухні Клірі по черзі читали уголос вірші «Банджо» Патерсона та Кларенса Джеймса Денніса, із завмиранням серця сліdkували за пригодами «Чоловіка зі Сніжної ріки», сміялися над «Сентиментальним хлопцем» та його Дорін, або крадькома витирали мимовільні сльози, пролиті над «Смішливою Мері» Джона О'Гари.

Я листа йому писав, навмання той лист послав,
бо не знав я
Достеменно, де і як його знайти;
Написав-то, як зумів, в Лаклен, де його зустрів
Багатенько років тому; там він стригалем робив;
Тож в адресі я вказав (бо другої і не знав):
«Кленсі, що з ріки Розлив».
Ось приходить відповідь чудернацьким почерком,
(Наче пальцем писана, вмоченим в смолу),
Пр?ислана вона була стригалем-напарником,
Я цю відповідь дослівно наведу:
«Нещодавно Кленсі до Квінсленду подався,
Бо туди худобу перегнати має,
Де ж він тепер іде і куди подівся,
Знати ми не можемо, та й ніхто не знає».
Враз малюю я у своїй
Збудженій фантазії
Образ мого приятеля верхи на коні,
Там, де шлях курний проліг
Скотарів із Заходу,
Він жене собі худобу берегом ріки.
Ось і вечір, вівці біля броду
З Куперкріка п'ють холодну воду...
Вівця за вівцею поволі чвалає,
А мій Кленсі іде ззаду
Та й пісню співає,
Тому і співає, що утіхи має,
Про які панок із міста й знати не знає.
Вітерець шепоче, тихо річка лине.
На привалі вірні друзі на нього чекають,
Бачить він перед собою сонячні долини,
А вночі величні зорі Кленсі привітають.

«Кленсі з Розливу» любили всі, а улюбленим поетом був «Банджо». Може, то й були нашвидкуруч зіплені й не надто талановиті вірші, але вони й не призначалися для витончених рафінованих знавців, а простим людям, написані простими людьми, і серед тогочасних австралійців було значно більше тих, хто міг процитувати напам'ять саме ці вірші, а не вірші Теннісона та Вордсворта зі стандартної шкільної програми, бо ці поети, створюючи власний, якісніший різновид нашвидкуруч зіпленої халтури, надихалися Англією, а не Австралією. Для Клірі поля нарцисів та зарості лілей не означали нічого, бо жили вони у кліматі, де цих рослин не могло бути.

Клірі розуміли поетів-співців австралійської глушини краще за інших, бо ріка Розлив була неподалік, а перегін овець був мало не щоденною

реальністю на МПХ. Існував офіційний Маршрут Перегону Худоби, або МПХ, який зміївся вздовж ріки Барвон незайнятими землями, що належали англійській короні, й використовувався для переміщення живої товарної худоби з одного боку східної частини континенту на другу. У давнину погоничі з їхніми вічно голодними отарами, що знищували траву, були небажаними гостями; особливо ненависними для скватерів були погоничі буйволів, бо величезні, до вісімдесяти тисяч голів, стада биків дюйм за дюймом спустошували їхні найкращі пасовиська. Але тепер, коли започаткували офіційний маршрут перегону худоби, а погоничі буйволів канули в Лету, між мандрівною та осілою публікою встановилися більш-менш доброзичливі стосунки.

Нечасті погоничі, що заїжджали випити кухоль пива та скуштувати домашньої їжі, були бажаними гостями. Інколи з ними мандрували жінки на старих пошарпаних бідарках, запряжених відбракованими зі стада кіньми та обвішаних казанками, чайниками та пляшками, які несамовито торохтіли та дзенькотіли. То були найжиттєрадісніші або навпаки найпохмуріші жінки Глушини, що мігрували від Кайнуни до Пару, від Гундівінді до Гандагая, від Кетрін до Каррі. Дивні якісь були ті жінки: ніколи не мали даху над головою і ніколи не клали м'яких матраців під свої міцні, немов залізні спини. Чоловікам до них далеко, бо були ці жінки грубими та загартованими, як та земля, що оберталася під їхніми невтомними ногами. Дикі, наче птахи на висмоктаних сонцем деревах, їхні дітлахи сором'язливо ховалися за колесами тарантаса або тікали під надійний захист стосу дров, поки їхні матері за чашкою чаю пліткували та розповідали різні бувальщини, обмінювалися неймовірними історіями та книжками, обіцяли передати таємничі послання Гупіруну Коллінзу чи Брамбі Вотерсу та переказували фантастичну оповідку про молодого вівчаря-англійця з Гнарлунга. І чомусь ніхто не сумнівався, що ці неприкаяні мандрівники, ховаючи дитину, чоловіка чи жінку, неодмінно виривали могилу на якійсь ділянці МПХ під якимось вікопомним евкаліптом, котрий здавався непримітним і схожим на інші лише для тих, хто не знав, що любляче серце здатне вирізнити у диких заростях одне-єдине і таке дороге йому дерево.

Меггі геть нічого не знала навіть про значення фрази «факти статевого життя», бо обставини склалися таким чином, щоб всіляко перекрити шляхи, якими вона могла б про ці факти дізнатися. Її батько чітко провів лінію між чоловічою частиною родини та жіночою. Такі теми, як розмноження, вагітність і залицяння ніколи не обговорювалися в присутності жінок, перед якими чоловіки родини Клірі з'являлися тільки повністю вдягненими. Ті книги, які могли б дати Меггі хоч якусь зачіпку і стати підґрунтям для роздумів, на Дрогеді ніколи не з'являлися, а ровесниць-подруг, які якось посприяли б «освіті», вона не мала. Її життя обмежувалося потребами домашнього господарства, а в самому будинку ніякої сексуальної активності не помічалось. Усі тварини на Гоум Педдок були стерильні. Коней Мері Карсон не розводила, а купувала у Мартіна Кінга з Бугели; для власників ферм, які не жили з конярства, жеребці були докукою, тому на Дрогеді жодного жеребця не тримали. Правда, там був один бик, люта й скажена тварюка, але до його загороди суворо заборонили наблизитися, і тому нажахана Меггі й близько до цього бика не підходила. Пси трималися в будках та на ланцюгах, і їхнє парування перетворювалося на науково впорядковану процедуру, за якою наглядали пильні орлині очі Педді чи Боба; тому собаки теж були поза межами досяжності. Часу ж спостерігати за свинями Меггі не мала, до того ж вона терпіти їх не могла і страшенно не

любила їх годувати. Фактично, окрім своїх маленьких братів-двійнят, Меггі не мала часу за кимось і чимось спостерігати. Але невігластво породжує невігластво: тіло та розум, що не прокинулися, сплять і не помічають подій, які просвічена свідомість помічає та розкладає по полицках суто механічно.

Перед своїм п'ятнадцятим днем народження, коли літня спека сягнула піку, Меггі помітила на своїх підштаниках довгасті коричневі плями. Два-три дні по тому вони зникли, але через півтора місяці з'явилися знову – і її сором переріс у страх. Спочатку вона подумала, що погано вимила сідниці, й тому відчула страшенне приниження й сором, але коли плями з'явилися вдруге, то зрозуміла, що то кров. Вона й гадки не мала, звідки та кров могла взятися, і тому вирішила – що з сідниць. Через три дні млява кровотеча припинилася й не з'являлася понад два місяці; Меггі тишком-нишком випрала підштаники, і це пройшло непоміченим, бо на ній лежало все прання. Наступного разу з кров'ю прийшов біль – вперше в її житті. Цього разу кровотеча була сильнішою, значно сильнішою. Поцупивши у двійнят кілька пелюшок, Меггі спробувала обв'язатися під своїми підштаниками, страшенно перелякавшись, що кров може проступити назовні.

Смерть, що забрала Гала, була схожа на бурхливий візит примарних потойбічних сил; але оце повільне вгасання її власного життя здалося їй неймовірно жадливим. Як піти до батька чи матері й розповісти, що вона помирає від якоїсь сороміцької ганебної хвороби, яка завелася в неї між сідницями? Тільки Френку могла Меггі вилити свої страждання, але Френк був так далеко, що вона навіть не знала, де його шукати. За чашкою чаю жінки часто розповідали про пухлини та рак, про повільну моторошну смерть, якою померли їхні матері та сестри, і Меггі, наслухавшись цих оповідок, впевнилася в тому, що її підточує, видаючи нутрощі, якась пухлина, що поступово підбирається до її переполюханого серця.

Її уявлення про такий стан, як смерть, були нечіткі, вона навіть не мала уявлення, у якому статусі вона опиниться у потойбічному світі. Релігія була для Меггі набором законів та правил, а не духовним явищем, тому нічим допомогти їй не могла. У її охопленій панікою свідомості переплуталися уривки слів і фраз, мовлених її батьками, їхніми приятелями, черницями, священиками під час служби та лиходіями з прочитаних книжок, які погрожували помстою добрим людям. Ніяк не могла Меггі примиритися з думкою про смерть; ночами лежала вона, пригнічена і переполюхана, намагаючись уявити, що таке смерть: чи безконечна ніч, чи вогненне провалля, яке треба перестрибнути, щоб дістатися золотих ланів із протилежного боку, чи схожа на гігантську повітряну кулю сфера з височеними хорами, до якої крізь мозаїчне скло просочується приглушене світло?

Вона стала тихою та мовчазною, але не такою, як Стюарт у своїй миролюбній замріяній самотності; то було перелякане заціпеніння кролика під немиготливим поглядом удава. Коли до неї хтось несподівано звертався, Меггі підскакувала, коли ж малі двійнята плакали й гукали їй, вона метушилася біля них, болісно картаючи себе за своє недбальство. Коли ж їй випадала вільна година, вона тікала на цвинтар до Гала – єдиного мерця, якого добре знала.

Усі помітили в ній цю перемену, але сприйняли її як ознаку дорослішання, хоча ніхто не задався питанням: а що означало для Меггі те дорослішання? До того ж дівчині вдавалося приховувати свій сум та переляк. Попередні уроки були засвоєні добре: вона мала феноменальне самовладання, а її гординя була величезною й непереборною. Ніхто й ніколи не дізнається, що відбувається в неї всередині, фасад до кінця лишатиметься бездоганим. Бо перед нею були приклади: і Фіона, і Френк, і Стюарт, а вона з ними одної крові, отже, це невіддільна частина її натури та спадковості.

Але отець Ральф, часто буваючи на Дрогеді, помітив цю зміну в Меггі, цей перехід від гарненької жіночності до придушення всіх проявів життєвої сили та бадьорості. Його стурбованість швидко переросла в тривогу, а тривога – у страх. Перед його очима відбувалося фізичне й духовне всихання; Меггі віддалялася від родини, і йому страшенно боляче було бачити, як дівчинка перетворювалася на ще одну Фіону. Великі очі на маленькому схудлому личку стали ще більшими; здавалося, вони зі смертним страхом вдивлялися в якусь жакливу перспективу, а молочно-матова шкіра, яка ніколи не знала ані засмаги, ані ластовиння, ставала дедалі прозорішою. І отець Ральф подумав, що, коли це триватиме далі, одного дня вона зникне, поглинута власними очима, немов змія, що ковтає власний хвіст, і полине всесвітом як майже непомітний стовпчик сіро-скляного світла, видимий тільки краєм людського зору, туди, де ховаються привиди й білими стінами повзає всяка нечисть.

Що ж, треба дізнаватися, у чім річ, навіть якщо правду доведеться витягувати силоміць. Останнім часом Мері Карсон стала вкрай капризною та нетерпимою: ревнувала його до кожної хвилини, проведеної в будинку старшого скотаря; і тільки безгранична терплячість розумного й хитрого чоловіка дозволяла йому стримувати і приховувати свій бунт проти її власницьких інстинктів. Навіть химерна одержимість Меггі не завжди затьмарювала притаманну йому практичність, і отець Ральф із приємністю спостерігав, як його чарівливий шарм справляє враження навіть на таку злостиву й уперту істоту, як Мері Карсон. І поки ця приспана турбота про одну-єдину людину була копитом і гризла вудила в його свідомості, священик помітив у своїй душі ще одне почуття, яке існувало пліч-о-пліч із першим: холодна й жорстока рішучість перехитрити й надурити цю марнославну владну жінку. О, йому завжди це подобалося! Стара павучиха ніколи не візьме над ним гору!

Нарешті йому вдалося вислизнути з-під невсипної уваги Мері Карсон і застукати Меггі на маленькому цвинтарі в тіні блідого і якогось зовсім не войовничого ангела-месника. Вона витріщалася на сентиментально-безтурботне обличчя скульптури, і отцю Ральфу подумалося, що її обличчя паралізував страх, як витончений контраст між почуттям і нечутливістю. Але що ж робить тут він, бігаючи за дівчиною, наче метушлива квочка? І яке йому до цього діло, бо то її мати і батько мають перейматися, що сталося з їхньою донькою! Але не бачили вони нічого небезпечного, не значила вона для них так багато, як для нього. До того ж він – священик і тому має втішати самотніх або тих, хто впав у відчай. Він не міг спокійно дивитися, як вона страждає, і аж зіщулювався від усвідомлення того, наскільки прив'язався до цієї дівчинки за час знайомства. З Меггі він пов'язував чимало подій та спогадів – і йому було страшно. Любов до неї та інстинкт священика, що змушували отця Ральфа запропонувати себе в будь-якій духовній іпостасі, вступили в конфлікт із страхом: він боявся

стати потрібним для якоїсь людини, боявся, що ця людина стане також потрібною йому.

Зачувши кроки священика по траві, Меггі різко обернулася, склала руки на колінах і сором'язливим поглядом втупилася собі під ноги. Він сів біля неї, сплів руки на колінах; складки сутани спадали вниз, граційні, як і те струнке тіло, що крилося під нею. Що ж, немає сенсу дурня водити, подумав священик; якщо вона відразу нічого не скаже, то надалі – й поготів.

– Що з тобою сталося, Меггі?

– Нічого, отче.

– Я тобі не вірю.

– Благаю вас, отче, не треба! Я не можу вам сказати!

– Ой, Меггі, маловірна Меггі! Ти можеш казати мені все, що завгодно, розповідати про все, що є у цьому світі. Саме для цього я тут, саме тому я священик. Я обраний представник Господа на землі, я вислуховую людей від Його імені. А ще, моя маленька Меггі, не існує нічого в Його всесвіті, чого б Він та я не змогли б, змилостивившись, простити. Ти мусиш розповісти мені, що сталося, бо кому ж, як не мені, допомагати тобі? Скільки я житиму, я намагатимуся допомагати тобі, оберігати тебе. Іншими словами, я стану твоїм ангелом-хранителем, до того ж – кращим за отой шматок мармуру в тебе над головою. – Він глибоко вдихнув і нахилився до неї. – Скажи, якщо ти мене любиш!

Вона судомно зчепила руки.

– Отче, я помираю! У мене рак!

Спочатку він відчув нестримне бажання розреготатися, бо на нього шумною хвилиною накотилося відчуття полегшення; але потім священик поглянув на прозору синювату шкіру, на змарнілі рученята, і смуток охопив його, йому захотілося вити і криком кричати до небес через таку несправедливість. Ні, Меггі нічого б не придумала просто так; має бути якась причина.

– А звідки ти це знаєш, мила моя?

Вона довго вагалася, а коли все ж таки наважилася, отцю Ральфу довелося нахилити голову ближче до її вуст, несвідомо пародіюючи позу священика, що вислухує сповідь; він прикрив рукою обличчя від її очей, підставив своє елегантне, немов точене, вухо і приготувався до найгіршого.

– Це триває шостий місяць, отче. У мене страшенно болять живіт, але це не схоже на розлиття жовчі, а ще... Отче, з моїх сідниць виливається стільки крові!

Він мимовільно відсахнувся, чого з ним ніколи не траплялося у сповідальній кабінці, й ошелешено витріщився на пониклу від сорому голову дівчини. Скільки емоцій збурилося в його душі! Він не відразу зміг опанувати себе. Отець Ральф відчув приємне, але суперечливе полегшення: з

одного боку він так розлютився на Фіону, що готовий був її вбити, а з іншого – його пронизала повага до маленької дівчини, яка так довго страждала і так добре трималася; а ще він відчув невимовну всеохоплювану збентеженість та розгубленість.

Річ у тім, що він теж був заручником свого часу та його звичаїв, як і Меггі. У кожному місті, де йому довелося служити, від Дубліна до Джилленбоуна, легковажні дівчата й повії навмисне приходили до сповідальної кабінки, щоби пошепки сповіщати йому свої фантазії як реальні події, переймаючись лише однією гранню його особистості – чоловічим началом і не бажаючи зізнатися самим собі, що здатність це начало розбудити за межами їхніх можливостей. Вони стиха бурмотіли про те, як чоловіки проникали в кожен їхній отвір, про сороміцькі заборонені ігри з іншими дівчатами, про хтивість і подружню зраду, а кілька дівчат із надзвичайно розвиненою уявою навіть розповідали про свої статеві стосунки зі священиками. Він незворушно вислуховував ці розповіді, відчуваючи лише огиду й презирство, бо після суворої дисципліни семінарії подібні спокуси чоловікові його покликання й типу витримати було надзвичайно просто. Але ті дівчата ніколи-ніколи не розповідали йому про оту таємничу властивість їхнього організму.

Хоч як він намагався, але не зміг стримати палючого припливу збентеження та ніяковості, що розлився по всьому його тілу; прикривши рукою скорчене гримасою обличчя й відвернувшись убік, отець Ральф де Брікассар чи не вперше в житті переживав приниження від того, що його обличчя спалахнуло сором'язливим рум'янцем.

Але він прийшов, щоб допомагати, а не червоніти. Переконавшись, що рум'янець минув, отець Ральф рвучко підвівся, підняв Меггі й посадовив її на пласке мармурове підніжжя пам'ятника – тепер їхні обличчя опинилися на одному рівні.

– Поглянь на мене, Меггі. Ні, ти поглянь на мене!

Вона підняла на нього переполохані очі – і побачила, що він усміхається. І враз її душа сповнилася радістю. Якби вона й справді помирала, то священик так не всміхався б; вона добре знала, як багато значила для нього, бо він ніколи цього не приховував.

– Меггі, ти не помираєш, і ніякого раку в тебе немає. Не мені розповідати тобі, в чім річ, та я краще розповім. Твоя мати мала розповісти тобі про це ще кілька років тому, приготувати тебе до цього, а чому вона це не зробила – поза межами мого розуміння.

Поглянувши на незбагненно-незворушного ангела вгорі, отець Ральф розсміявся своїм стриманим сміхом.

– Господи милосердний! І що ти тільки не змушуєш мене робити! – І продовжив, вже звертаючись до Меггі, яка з нетерпінням чекала його пояснень: – Колись, ставши дорослою жінкою і дізнавшись набагато більше про те, як влаштований світ, ти, можливо, згадаєш про цю розмову з ніяковістю, а може, навіть соромом. Але нічого сороміцького чи поганого в цьому немає. Розповідаючи тобі про це, я, як і в решті випадків, є інструментом у руках Нашого Господа. Це моя єдина функція на землі; іншої

в мене не може бути. Ти була налякана, ти потребувала допомоги, і Бог послав тобі поміч у моїй скромній особі. Затям це, Меггі, затям добряче. Я священник Господа Бога і промовляю від його імені. З тобою, Меггі, трапилося те, що трапляється з усіма жінками. Один раз на місяць впродовж кількох днів із тебе виходитиме кров. Це починається приблизно у віці дванадцяти-тринадцяти років. До речі, тобі ж уже виповнилося тринадцять?

– Мені п'ятнадцять, отче.

– П'ятнадцять? Тобі? – Він похитав головою, до кінця не вірячи дівчинці.
– Що ж, якщо ти так кажеш, то мені доведеться повірити тобі на слово. Тоді це означає, що ти розвинулася пізніше за більшість дівчат. Але ця кровотеча відбуватиметься щомісяця, аж поки тобі не виповниться років з п'ятдесят; в одних жінок вона трапляється з регулярністю фаз місяця, а у других – менш регулярно. У декотрих жінок крововиливи проходять безболісно, а інші мучаться від сильного болю. Ніхто не знає, чому в різних жінок це відбувається по-різному. Але те, що в тебе почалися крововиливи, означає, що ти стала зрілою. Ти знаєш, що означає «стати зрілою»?

– Звісно, що знаю, отче! Я ж книжки читаю. Це означає стати дорослою.

– Відповідь правильна. Допоки триватимуть ці виливи, ти будеш здатна народжувати дітей. Кровотеча – це частина циклу розмноження. Як відомо, у часи, що передували гріхопадінню, Єва не мала менструацій. Саме так і називається ця кровотеча – менструація. Менструвати. Затямила? Та коли Адам та Єва согрішили, Господь покарав жінку сильніше за чоловіка, бо насправді гріх стався саме через її провину. Вона ж бо спокушала чоловіка. Пам'ятаєш слова з Біблії: «В печалі народжуватимеш ти дітей своїх». Цими словами Господь хотів сказати ось що: для жінки все, що пов'язане з дітьми, буде пов'язано з болем. Діти – це велика радість, але й великий біль. Така твоя доля Меггі, і ти маєш із нею змиритися.

Вона цього не знала, але саме в такий спосіб отець Ральф надав би допомогу будь-кому зі своїх парафіянок, хоча й з меншою особистою зацікавленістю: лагідно, але дещо відсторонено, не асоціюючи себе з цією бідою. Можливо, простіше, з меншим пафосом, від чого його втіха та допомога були б тільки сильнішими. Він здавався вищим за ці життєві дрібниці, і від того вони самі здавалися неістотними та скороминущими. Отець Ральф робив це підсвідомо; жоден, хто приходив до нього за втіхою, не міг поскаржитися, що він поглянув на нього зверхньо та з погордою або ж звинуватив у слабкості. Багато священників змушували своїх парафіян почуватися винуватими, нищими та нічого не вартими. Але не такий був отець Ральф. Він давав людям відчуття, що і в нього є свої печалі та болючі проблеми, дивовижні печалі та малозрозумілі їм проблеми, однак від цього вони не ставали менш реальними. Сам він не знав – і ніхто не роз'яснив йому, – що лєвова частка його привабливості та харизми полягала не в самій його особистості, а в чомусь піднесеному, майже божественному, і водночас – такому людському, що виходило з його душі.

Що ж стосувалося Меггі, то він розмовляв із нею так само, як і Френк – як з рівною собі. Але він був старшим, мудрішим та освіченішим за Френка, і тому – набагато кращим повірником. А який чудовий був його голос із лєдь помітним ірландським акцентом та округлою британською вимовою! Увесь

страх та смуток, які так мучили Меггі, немов рукою зняло. Однак вона була молода, допитлива, і тепер їй страшенно кортіло про все дізнатися, бо вона не переймалася химерною філософією тих, хто постійно скнів над питаннями не про власну сутність, а лише про власну видимість. Він був її другом, любовно випестуваним ідолом її серця, новим сонцем на її небосхилі.

– А чому не ви мали розповісти мені про це, отче? Чому ви сказали, що це слід було зробити матусі?

– Це тема, яку жінки тримають у межах свого кола. Говорити про свою чи чиясь іншу менструацію в чоловічому товаристві не заведено. Про це говориться строго між жінками.

– А чому?

Він похитав головою і розсміявся.

– Чесно кажучи, я й сам не знаю чому. Мені навіть хочеться, щоб це було не так. Але можеш повірити мені на слово, що це саме так. Ніколи й нікому не кажи про це ані слова, окрім своєї матері. І не кажи їй, що ми про це з тобою говорили.

– Гаразд, отче, не скажу.

Виходить, бути дорослою жінкою та матір'ю – це до біса важко: скільки практичних міркувань потрібно тримати в голові!

– Меггі, йди додому і скажи матері, що у тебе почалися крововиливи. Попроси її показати тобі, що в таких випадках треба робити.

– А у мами теж трапляються крововиливи?

– Вони трапляються у кожній здорової жінки. Але під час вагітності вони припиняються і почнуть знову лише після того, як народиться немовля. Саме завдяки припиненню менструацій жінки й дізнаються, що вони вагітні.

– А чому вони припиняються під час вагітності?

– Не знаю. Справді не знаю. Вибач, Меггі.

– А чому кров виходить із моїх сідниць, отче?

Він досадливо витріщився на ангела, який відповів йому умиротвореним поглядом, анітрохи не переймаючись жіночими проблемами. Отець Ральф потрапив у делікатне становище. Дивно: чому Меггі так наполегливо намагається про все дізнатися, адже зазвичай вона така стримана! Однак він усвідомлював, що тепер став для дівчинки джерелом знань того, про що вона не зможе прочитати в книжках, він не міг виявляти перед нею ані найменшої ознаки ніяковості. Бо добре її знав. Інакше вона замкнеться в собі й більше ніколи й нічого в нього не спитає.

Тому священник спокійно й терпляче пояснив:

- Кров виходить не з твоїх сідниць, Меггі. А з прихованого отвору попереду, який має стосунок до дітей.

- Ой, ви хочете сказати, що саме з того отвору вони й з'являються? - мовила Меггі. - А я завжди хотіла знати - звідки ж вони з'являються?

Він весело вишкірився і зняв її з п'єдесталу.

- Ну от і розібралися. Тепер ти знаєш, Меггі, звідки беруться діти?

- Ой, знаю, - відповіла Меггі з поважним виглядом, радіючи, що знає хоч щось. - Вони з'являються у жінок, отче.

- А коли вони у них з'являються?

- Коли жінкам забажається.

- І хто ж тобі про це розповів?

- Ніхто. Я сама здогадалася, - відповіла дівчинка.

Отець Ральф заплющив очі й сказав сам собі, що його ніяк не можна вважати боягузом за те, що він облишив цю тему і не став її розвивати. Так, він співчував Меггі, але більше нічим не міг їй допомогти. Хорошого потрошку.

7

Невдовзі Мері Карсон мало виповнитися сімдесят два, і вона задумала влаштувати на Дрогеді найгучніший за п'ятдесят років прийом. Її день народження припадав на початок листопада, коли було вже жарко, але ще терпимо - принаймні для корінних мешканців Джилленбоуна.

- Не забувайте, місіс Сміт, - прошепотіла Мінні. - Ой, не забувайте! Третього листопада народилася сама Вона!

- Ти про що, Мінні? - спитала економка. Кельтська загадковість Мінні справляла негативний вплив на її міцні й непорушні англійські нерви.

- Невже ви не знаєте? До того ж це означає, що Вона народилася під знаком скорпіона, еге ж? Жінка-скорпіон. Оце так!

- Найменшої гадки не маю, про що ти кажеш, Мін!

- А про те, що скорпіон - найгірший знак, під яким може народитися жінка, моя люба місіс Сміт. Бо ж ці жінки - діти диявола, ось як! - витріщилася на неї Кет і перехрестилася.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, купив полную легальную версию (<https://www.litres.ru/kol-n-makkalou/t-scho-sp-vaut-utern/?lfrom=362673004>) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.

notes

Примітки

1

Дівчина (полінезійською). (Тут і далі прим. пер.)

2

Британський прапор, королівський штандарт.

3

Містечко на південному заході Ірландії.

4

Коштовний французький килим.

5

Невеликий клавесин.

6

100 градусів за Фаренгейтом дорівнює 37,7 градусів за Цельсієм.